



ORSZÁGJELENTÉS

A nemformális szektorban megszerezhető képesítések beillesztése
a magyar képesítési keretrendszerbe

2017. június

Szerkesztő:

Oláh Vera

Szerzők:

Loboda Zoltán

Szlamka Erzsébet

Dr. Tót Éva

A kiadvány az Európai Unió Erasmus+ programjának támogatásával,
a „A nem formális szektorban megszerezhető képesítések nemzeti képesítési
keretrendszerekbe illeszthetőségét támogató szervezeti és pénzügyi modellek
vizsgálata és kifejlesztése” című projekt (NQF-IN) keretében készült.
Ingyenes példány

Tartalom

| | |
|--|-----------|
| Előszó | 5 |
| Rövidítések és betűszavak | 6 |
| Alapfogalmak | 10 |
| 1. Történeti kontextus | 14 |
| 2. Nemzeti képesítési keretrendszer – alapelvek | 17 |
| 3. Intézményi környezet | 18 |
| 3.1. A képesítések Irányításának intézményi felelősségi rendszere | 18 |
| 3.2. Képesítési adatbázisok | 22 |
| 3.3. A képesítési keretrendszer irányítási rendszere | 24 |
| 3.4. Kik biztosítják a képzéseket? | 25 |
| 4. Az MKKR-be sorolt képesítések típusai és jogi helyzete | 28 |
| 4.1. A képesítések típusai..... | 28 |
| 4.2. Tulajdonviszonyok | 37 |
| 4.3. A nemformális szakmai programkövetelmények besorolásának problémái | 38 |
| 5. A képesítések MKKR-be sorolásának folyamata | 40 |
| 6. Az MKKR-be sorolt képesítések minőségbiztosítása | 47 |
| 6.1. A nemformális szektor képzéseinek típusai a minőségbiztosítás szempontjából | 47 |
| 6.2. A nemformális képzések minőségbiztosításának változása | 50 |
| 6.3. A nemformális képzési szektor szabályozott és támogatott képzéseinek minőségbiztosítása | 50 |
| 6.4. Minőségbiztosítási rendszer a képzőintézmények és a stakeholderek szemszögéből..... | 55 |
| 7. A nemformális képzés során szerzett képesítések és tanúsítványok keretrendszerbe sorolásának költségei | 57 |
| 7.1 Nemformális képzés és képesítés megszerzésének költség-megoszlása (általános finanszírozási jellemzők)..... | 57 |
| 7.2. Nemformális képzésben szerzhető OKJ szakképesítés keretrendszer szintjeire sorolásának költségei | 59 |
| 7.3. B körös nemformális képzésben szerzhető tanúsítványok keretrendszer szintjeire sorolásának költségei | 60 |

| | |
|--|-----------|
| 8. Elképzelések a további fejlesztésekről | 63 |
| 8.1. Az MKKR szakpolitikai céljai, jövője | 64 |
| 8.2. Dilemmák a stakeholderek véleménye tükrében | 67 |
| Irodalom..... | 71 |
| A szerzőkről..... | 72 |
| 1. melléklet | 74 |
| A képzések MKKR-be sorolásához használt űrlapok..... | 74 |
| 2. melléklet | 81 |
| A képzések beszámításához kapcsolódó törvények és rendeletek | 81 |
| 3. melléklet | 83 |
| A felnőttképzési szakmai programkövetelmény nyilvántartásba vételésének folyamata | 83 |
| 4. melléklet | 84 |
| A tervezett interjúk vázlata..... | 84 |
| A nagyvállalati interjúkhoz készült vázlat..... | 84 |
| A képzőcégekkel készítendő interjú vázlata..... | 86 |

Előszó

Ez az országjelentés az NQF-IN projekt keretében készült. A projekt témája azoknak a szervezeti és pénzügyi modelleknek a vizsgálata, amelyek alapján a nemformális képzések beilleszthetők a nemzeti képzési keretrendszerekbe. A projekt az Európai Unió Erasmus+ programjának finanszírozásában valósult meg.

Az NQF-IN projekt hasonló az EU-ban támogatott politika-tanulási és politikatanulási és politikatranszfer-kezdeményezésekhez, amelyek a különböző nemzeti rendszerek összehasonlításán alapulva a közös eszmecserére, a szakpolitikákra és azok eszközeire összpontosítanak. A projekt abból a feltételezésből indul ki, hogy az egyik nemzeti rendszer szakpolitikáinak ismerete felhasználható a másik rendszer irányítása során (Dolowitz–Marsch 2000; Chakroun 2010).

Az NQF-IN projekt célja, hogy a nemzeti kormányok, az uniós ügynökségek és az érdekeltek számára tényleg alapul szolgáló szakpolitikai támogatást nyújtson a képzések nemzeti képzési keretrendszerbe történő besorolására irányuló politikák kidolgozásához, különös tekintettel az oktatási és képzési rendszeren kívül megszerezhető képzésekre (a nemformális szektor képzései).

Az NQF-IN projekt keretében hét európai ország tapasztalatait gyűjtöttük össze, amelyek a nemzeti képzési keretrendszereik megvalósításának különböző fázisaiban vannak: Horvátország, Csehország, Franciaország, Magyarország, Írország, Lengyelország és Skócia. Minden egyes NQF-IN-projektpartner országjelentést készített, amelyben leírják azokat a rendszerszintű megoldásokat, amelyeket nemformális szektoruk képzéseinek a nemzeti keretrendszerekbe való besorolása során alkalmaztak. Ez a magyarországi jelentés a projekt keretében készített hét országjelentés egyike. Az országjelentések és a hazai megoldások tartalmának elemzése alapján az NQF-IN projekt célja azoknak a szervezeti és pénzügyi modelleknek a kidolgozása, amelyek alapján a nemformális szektor képzései besorolhatók a nemzeti keretrendszerbe.

További információk az országjelentések elkészítésének módszertanáról és az NQF-IN projekt eredményeiről a projekt honlapján található: www.nqf-in.eu.

Rövidítések és betűszavak

1. táblázat: Az országjelentésben használt rövidítések és betűszavak.

| Angol rövidítés | Megnevezés angolul | Megnevezés magyarul | Magyar rövidítés |
|-----------------|--|--|------------------|
| ATEC | Adult Training Expert Committee | Felnőttképzési Szakértői Bizottság | FSZB |
| CVET | Continuing vocational education and training | Szakmai továbbképzés | SZT |
| EA | Educational Authority | Oktatási Hivatal | OH |
| EOR | Educational and Outcome Requirements | Képzési és Kimeneti Követelmények | KKK |
| HCCI | Hungarian Chamber of Commerce and Industry | Magyar Kereskedelmi és Iparkamara | MKIK |
| HCSO | Hungarian Central Statistical Office | Központi Statisztikai Hivatal | KSH |
| HDEC | Hungarian Development and Educational Committee | Magyar Fejlesztési és Képzési Bizottság | MFKB |
| HuQF | Hungarian Qualifications Framework | Magyar Képesítési Keretrendszer | MKKR |
| ISCED | International Standard Classification of Education | Nemzetközi egységes oktatási osztályozási rendszer | |
| IVET | Initial vocational education and training | Nappali iskolarendszerű szakképzés | |
| LLL | Lifelong Learning | Élethosszig tartó tanulás | |
| LPR | Language Programme Requirement | Nyelvi programkövetelmény | NYPK |
| NOVETAL | National Office for Vocational Education and Training and Adult Learning | Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal | NSZFH |
| NQC | National Qualification Committee | Nemzeti Képesítési Bizottság | NKB |
| NVATC | National Vocational and Adult Training Council | Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Tanács | NSZFT |
| NVQR | National Vocational Qualifications Register | Országos Képzési Jegyzék | OKJ |

| Angol rövidítés | Megnevezés angolul | Megnevezés magyarul | Magyar rövidítés |
|-----------------|--------------------------------------|---------------------------------------|------------------|
| SROP | Social Renewal Operational Programme | Társadalmi Megújulás Operatív Program | TÁMOP |
| VET | Vocational Education and Training | Szakképzés | |
| VER | Vocational Examination Requirements | Szakmai vizsgakövetelmények | SZVK |
| VPR | Vocational Programme Requirement | Szakmai programkövetelmény | SZPK |

A jelentés előkészítése

A Magyar Képesítési Keretrendszer fejlesztése még nem zárult le, s az implementációja is kezdeti fázisban van. A fentiek miatt az országtanulmány készítése során nem tudtunk egy működő rendszer bemutatására támaszkodni, ezért az országtanulmány elkészítést összekapcsoltuk egy kutatással, amelynek során az MKKR továbbfejlesztésének és működtetésének nézőpontjából kívántuk feltárni a felnőttképzési piac működését és az érdekeltségeket.

Magyarországon a formális képzésben szerezhető képesítések besorolásának eljárásrendjére vonatkozó szabályozás még nem született meg, s a nemformális képesítéseknek is csak bizonyos körére kiterjedően van jogi kötelezettség a besorolásra, ami azonban még nem kezdődött el, ezért szükség volt arra, hogy az országjelentés fejezetenkénti tartalmi útmutatóját a hazai helyzethez és kontextushoz igazítva rugalmasan kezeljük.

Az országjelentés elkészítéséhez kapcsolt kutatás célja az iskolarendszeren kívüli és nem államilag elismert, ún. nemformális környezetben zajló képzések piacának feltérképezése, és annak vizsgálata, hogy milyen dokumentumok, igazolások, tanúsítványok, oklevelek stb. vannak forgalomban, ezeknek mi a státusza, munkaerő-piaci értéke, és mennyiben érdekeltek a szereplők abban, hogy a nemformális képzés keretében szerzett igazolások besorolást nyerjenek a Magyar Képesítési Keretrendszerbe.

A kutatás alapvetően félig strukturált mélyinterjúkra épült. Az interjúk vizsgálódás alanyai a képzési piac működésében résztvevő, illetve érdekelt szereplők, képzés-szolgáltató cégek vezetői, illetve kompetens munkatársai, közép és nagyvállalatok HR felelősei, cégvezetői, képzéssel, kompetencia-fejlesztésért felelős szakemberei, illetve a képzési piac egészét átlátó szakemberek, szakmai érdekképviseleti, kamarai képviselők. A jelen kutatás a hazai képzési piacon megszerezhető igazolások és tanúsítványok közül elsősorban a munkaerő-piac szempontjából releváns igazolásokra összpontosít, és csak érintőlegesen tér ki az úgynevezett szabadidős, vagy időseket célzó programokban megszerezhető igazolásokra. Az interjúzás során törekedtünk arra, hogy a fővárosban elérhetők mellett több megyéből is bekerüljenek interjúalanyok, cégek. A képzési piac sokszínűsége miatt is egyetlen „alapsokaság” nem azonosítható, ezért több szektor szereplőjét kérdeztük többféle témában, előzetesen meghatározott fókuszpontok mentén. Kiemelten kezeltük az informatikai, sport, egészségügyi területen kiadott igazolásokat (a tervezett interjúk vázlata a 4. mellékletben található).

Az országjelentés megírását segítő kutatást egészítette ki 12 kiválasztott igazolás/tanúsítvány és 1 informatikai iparági képesítés pilot-besorolása az MKKR szintjeire. A besorolási gyakorlat célja az volt, hogy feltárja azokat a megválaszolendő kérdéseket, amelyek a nemformális igazolások besorolásakor felvetődhetnek.

Az országjelentés megírásakor támaszkodtunk a felnőttképzés témájába vágó tanulmányokra, a felnőttképzés szabályozási és intézményi környezetének másodelemzésére az itteni szempontokat figyelembe véve. Az országjelentés elkészítéséhez háttér tanulmány készült a hazai jogi szabályozás és felnőttképzés jellemzőiről, illetve folyamatos volt a téma nemzetközi szakirodalmának feldolgozása.

Alapfogalmak

Mivel a magyar rendszerre jellemző legfontosabb terminusok egymáshoz való viszonyukban értelmezhetők, ezért az egymáshoz kapcsolódó fogalmakat együtt írjuk le.¹

Képesítés és igazolás

A hatályos törvényi előírások alapján, a kibocsátott dokumentum-típusok az alábbiak lehetnek:

- államilag elismert szakképesítés;
- a nemformális szektorban kibocsátott bizonyítvány (amely, a magyar értelmezés szerint, valamely értékelés vagy vizsga alapján elért tanulási eredményeket tanúsít);
- részvételi igazolás, amely tanúsítja, hogy az egyén részt vett a képzésben.

Az utóbbi két típus használata nem minden esetben következetes.

Formális képzés – Nemformális képzés

Magyarországon a formális képzéshez az iskolarendszerben szerveződő programokat (általános, középfokú és felsőoktatás), illetve az államilag elismert képzést nyújtó szakképzési programokat sorolják. Ide tartoznak az iskolarendszeren kívüli azon képzések, amelyek az Országos Képzési Jegyzékben (OKJ) szereplő képesítések megszerzését teszik lehetővé. Minden más, iskolarendszeren kívüli képzés nem-formális képzésnek számít. Ezt a két fogalmat azonban elsősorban szakértői körökben használják, alkalmazásuk a hétköznapi életben nem terjedt el.

Iskolarendszerű képzés – Iskolarendszeren kívüli képzés

Egymásra utaló fogalmak. Az iskolarendszerű képzés a 16 éves korig kötelező közoktatást, illetve a középfokú és a felsőoktatást jelenti.

A felnőttképzési törvény(ek) egyik alapfogalma az iskolarendszeren kívüli képzés, amely a tankötelezettségüket teljesített felnőttek (főként szakmai irányultságú) képzése, továbbképzése. (A felnőttképzési törvény nem fedi le a felnőttek képzésének teljes körét, azaz az iskolarendszeren kívüli képzésnek egy adott szegmensére vonatkozik.)

Felnőttoktatás – Felnőttképzés

Ez a két fogalom a legáltalánosabb értelemben a nagykorúságot elért személyek képzését jelenti, azonban egyes dokumentumok szűkebb értelmezésben is használják.

¹ Magyarországon a felnőttkori oktatásával és képzésével kapcsolatos terület nem rendelkezik letisztult, egyértelmű, teljeskörűen elfogadott fogalomrendszerrel. A különféle dokumentumok nem mindig azonos értelemben használják a terminusokat. A felnőttoktatás és a felnőttképzés meglehetősen tagolt és többféle szempontból (jogi, intézményi, finanszírozási) csoportosítható.

A *felntoktatás* a második esély típusú programok körébe tartozik. Tipikusan esti és levelező (ritkábban e-learning) kurzusok formájában, többnyire iskolákban szerveződik, tartalmát és a megszerzhető végzettségeket tekintve azonos státuszú, mint a nappali rendszerben, iskolaköteles korban folyó oktatás.

A *felnttképzés* az iskolarendszeren kívül zajlik. Célja szerint lehet általános, nyelvi vagy szakmai. Jellemzője, hogy a képzés résztvevői nem állnak tanulói vagy hallgatói jogviszonyban a képző intézménnyel, a képzésben résztvevő és a képző viszonyát (törvényben rögzített tartalmú) felnttképzési szerződés szabályozza. A felnttképzésben olyan személy vehet részt, aki tankötelezettségét teljesítette (bár a képzési piacon elérhető, nem támogatott felnttképzési programokban bárki, akár tanköteles korú személy is részt vehet).

Felnttképzési szolgáltatások

A felnttképzési törvény előírásai alapján a felnttképzéshez kapcsolódó olyan szolgáltatások, amelyek a képzések egyéni igényekhez történő közelítését, a képzés hatékonyságának javítását, illetve a munkavállalás elősegítését szolgálják. Formái az előzetesen megszerzett tudás felmérése, a pályorientációs és pályakorrekciós tanácsadás, a képzési szükségletek felmérése és a képzési tanácsadás, valamint az elhelyezkedési tanácsadás és az álláskereső technikák oktatása.

A felnttképzési törvény hatálya alá tartozó képzés

Az érvényes felnttképzési törvény (2013) hatálya csak azokra a képzési programokra terjed ki, amelyeket állami forrásból vagy uniós projektekből finanszíroznak, illetve amelyekért az állam felelősséget vállal.

A törvény 4 csoportra osztja ezeket a programokat:

- A. az államilag elismert (az Országos Képzési Jegyzékben szereplő) szakmai képesítést nyújtó „A körös” képzési programok
- B. úgynevezett „egyéb szakmai képzések”, avagy a Kamara által nyilvántartott, úgynevezett B körös képzések, amelyeknek programkövetelményeit speciális eljárásban kell elfogadtatni
- C. idegen nyelvi kurzusok (C körbe tartozók)
- D. egyéb támogatott képzések (pl. felzárkóztató programok, általános kompetencia-fejlesztő tréningek, támogatott munkahelyi képzések), D körös programok

A törvény szerint a képzésszolgáltatók akkor jogosultak a fenti körbe tartozó képzési programok szervezésére, illetve a felnttképzési tevékenységhez kapcsolódó szolgáltatások nyújtására (pl. előzetes tudás felmérése), ha a felnttképzést folytató intézmények nyilvántartásában szerepelnek.²

² Ezzel a jogszabály „lefoglalta” a felnttképzési tevékenység kifejezést a felnttképzési törvény hatálya alá tartozó tevékenységekre. Nyitva maradt azonban az a kérdés, hogy milyen szót kell/lehet használni a törvény hatályán kívül zajló, teljesen azonos tartalmú, és a munkaerőpiac által magasra értékelt tevékenységekre, amelyeket a nyilvántartásban nem szereplő, a szabad felnttképzési piacon szolgáltatásként képzést folytató vállalkozások végeznek. Jelenleg ez csak rendkívül bonyolult módon nevezhető meg (a felnttképzési törvény hatálya alá nem tartozó felnttképzési tevékenység).

Rész-szakképesítés – Államilag elismert szakképesítés – Ráépülés

A szakképzési rendszerben megszerezhető három, egymáshoz kapcsolódó formális képesítés.

Rész-szakképesítés

Egy adott szakképesítésnek a szakmai és vizsgakövetelményben meghatározott moduljaiból épül fel, legalább egy munkakör ellátására képesít.

Állam által elismert (OKJ) szakképesítés

Az Országos Képzési Jegyzékben (OKJ) szereplő szakképesítés. A jegyzék határozza meg a képzésre vonatkozó alapadatokat (a szakképesítés típusa, szintje, tanulmányi területe, szakmacsoportba sorolás, szükséges iskolai végzettség stb.), a részletes követelményeket és leírást pedig az adott szakképesítésre vonatkozó szakmai és vizsgakövetelmény-rendelet tartalmazza (amelyet az adott szakképesítésért felelős miniszter ad ki).

Ráépülés (ráépülő képzés)

Egy már megszerzett OKJ szakképesítést kiegészítő képzés. Újabb munkakör ellátására képesít. A szakmai és vizsgakövetelmény tartalmazza, hogy a képzési tartalom mely szakképesítés/rész-szakképesítés moduljaira épül, és meghatározza, hogy milyen modulokból épül fel. Például az ápoló szakképesítésre épülhet geriátriai és krónikus beteg szakápoló képesítés vagy csecsemő és gyermekápoló szakképesítés).

Szakmai és vizsgakövetelmények – Szakmai programkövetelmények – (Felnőttképzési) Nyelvi programkövetelmények

A szakmai és vizsgakövetelmények egy adott szakképesítésért felelős miniszter által jogszabályban kiadott központi képzési dokumentumok. Az adott szakképesítésre való felkészítés megkezdésének, illetve a szakmai vizsga szervezésének feltétele az SZVK (szakmai és vizsgakövetelményekről szóló) rendelet megjelenése. Ezek a rendeletek tartalmazzák a szakképesítés megszerzéséhez szükséges képzés maximális időtartamát (a szakképzési évfolyamok számát, az óraszámot), az elméleti és gyakorlati képzési idő arányát, szakképző iskolában a szakképzési évfolyamok számát, a szakmai alapképzés időtartamát, a gyakorlati képzés eredményességét mérő szintvizsga szervezésének lehetőségét.

A szakmai programkövetelmények a 2013-as felnőttképzési törvény alapján a nem állam által elismert, de támogatott, és ezért engedélyeztetéshez, regisztrációhoz kötött nemformális képzések (az úgynevezett B körös, vagy egyéb szakmai képzések) képzési követelményeit írják le (funkciójuk hasonlít az OKJ szakképesítéseket megalapozó szerepéhez).

A támogatott nyelvi képzések esetében a képzés szervezése engedélyhez kötött, és az engedélyezett nyelvi programkövetelményeken kell alapulnia. A nyelvi programkövetelményeket az NSZFH tartja nyilván (és teszi közzé a világhálón).³

3 https://www.nive.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=538

Hatósági képzés

Jogszályban szabályozott tartalmú és célú olyan, az Országos Képzési Jegyzékben nem szereplő képesítés megszerzésére irányuló képzés, amelynek eredményeként dokumentum kiadására kerül sor, és e dokumentum hiányában jogszályban meghatározott tevékenység, munkakör nem folytatható, nem tölthető be, vagy tevékenység, munkakör a képzést megelőző szakmai szinthez képest magasabb követelményeknek megfelelően folytatható, tölthető be, vagy a dokumentum a képzésben részt vevő számára a képzést megelőző állapothoz képest többletjogosultságot biztosít jogszályban meghatározott tevékenység, munkakör végzésével, betöltésével összefüggésben (a felnőttképzési törvény 16. paragrafusa)

Felsőoktatási szakképzés

Olyan képzési forma, amely az érettségire épül és célja egy magas szintű szakképzettség megszerzése. Az ilyen típusú szakképzések felsőoktatási intézményekben folynak. Általában kétéves képzések, amelyekben megtalálhatók az adott szakképzettséghez kötődő alapismereteket átadó tantárgyak, de elsősorban szakmai ismeretek és készségek átadására koncentrálnak. A felsőfokú szakképzés során szerzett kreditpontok később – továbbtanulás esetén – beszámíthatók a felsőoktatási alapképzés (BSc) kreditpontjaiba és ezzel az alapképzési idő lerövidülhet. A Magyar Képesítési Keretrendszer 5-ös szintjére besorolt programok.

Ez a képzési típus nem azonos az érettségi utáni nem felsőfokú képzésekkel, amelyek érettségire épülő szakmai képzések, az OKJ-ban szereplő (ISCED 454 szintű) szakképesítést nyújtanak, és nem felsőoktatási intézményekben szerveződnek. (A magyar terminus: érettségi utáni szakképzés vagy posztsekunder, nem felsőoktatási szakképzés.)

1. Történeti kontextus

Magyarországon az oktatási és képzési alszektor hagyományosan erősen elkülönül. Saját törvényi szabályozó rendszerrel rendelkezik, amely meghatározza a bemeneti, a folyamatra vonatkozó és a kimeneti előírásokat, elkülönült intézményi környezetét, valamint a döntéshozó és megvalósító struktúrákat. Az oktatási és képzési rendszer alszektorai számos szempontból túlszabályozottak, emellett nincs valódi interszektorális szakpolitika, vagy olyan adminisztratív eszközök, amelyek befolyással bírnának.

Az alszektorok képesítési rendszerei fragmentáltak, saját struktúrával, szakpolitikával és irányítási folyamatokkal, minőségbiztosítással és értékelő rendszerrel rendelkeznek, illetve nem kapcsolódnak egymáshoz. A törvényi előírások meghatározzák az egy adott képesítéshez tartozó bemeneti kritériumokat – az iskolai végzettség és/vagy képesítés szintjét és típusát – valamint a képesítési alrendszerek közötti átjárást lehetővé tevő előfeltételeket. Az Országos Képesítési Jegyzék és a felsőoktatási képesítési rendszer szintekkel és szintleírókkal rendelkező szektorális keretrendszernek tekinthető, azonban a köznevelés egyedüli kimeneti követelményét a középiskolai érettségi és a nemzeti alaptanterv (Nat) jelenti, amelyek ugyan valamilyen mértékben meghatározzák a tanulási eredményeket, azonban nem értelmezhetők keretrendszerként.

A közoktatásban a tanulási-tanítási folyamat leírása, a tantervi tartalmak egymásra épülésének meghatározása, valamint az oktatási célok és feladatok megfogalmazása vált a nemzeti alaptanterv kulcselemévé, vagyis az állam által meghatározott kötelező tanterv gerincévé. Az első nemzeti alaptantervet 1995-ben dolgozták ki, és azóta számos alkalommal módosult. A jelenlegi változat kevésbé kompetencia-alapú, inkább tematika-orientált a tantárgyakhoz tartozó tudományágak alapján, míg a követelmények célja főként a nemzeti kulturális kánon felmutatása. A nemzeti alaptanterv kiegészül kötelező kerettantervekkel, amelyek egyértelműen tantárgy- vagy téma-orientáltak, és felsorolják az egyes évfolyamokhoz tartozó kötelező tartalmakat a közoktatási intézmények oktatási folyamatainak egységes irányítása érdekében. A kerettantervek inkább a tanítási folyamatot és a tanár munkáját írják le a tanuló tényleges kompetenciája helyett. A meghatározott tanulási eredmények értékelésén alapuló valódi kilépési pont a középiskolai érettségi vizsga. A tanulási eredményeket a középiskolai érettségi vizsga szabályozó dokumentumai írják le.

A szakképzési rendszerben szintén jelen vannak a *bemeneti, folyamatra vonatkozó és kimeneti szabályozó elemek*. Az OKJ-ben szereplő szakképesítések fő szabályozó dokumentumai a szakképzési törvény, valamint a hozzá tartozó kormányrendeletek és miniszteri rendeletek. A szakképesítésekre vonatkozó, szakmai- és vizsgakövetelményekről szóló rendeletek tartalmazzák a komplex szakmai vizsga követelményeit, míg a részletes szakmai szabványok a vonatkozó kormányrendeletben közzétett szakmai követelménymodulokban, az Országos Modulterképen találhatóak. A szakmai követelményeket a szakma gyakorlása közben

végrehajtandó feladatok megoldására állapítják meg. Ezek tartalmazzák a foglalkoztatáshoz, valamint a munkavégzéshez szükséges kompetenciák szintjeit, tartalmát és minőségét (munkaköri követelmények). 2004-ben az OKJ – az Európai Szociális Alap (ESZA) által támogatott – fejlesztése a munkaköri profilok elemzésén alapult. A következő, 2011-es fejlesztési fázisnak megfelelően, a profilok kompetencia-alapúvá váltak, vagyis a szakmai feladatprofil mellett a szociális, módszertani és személyi kompetenciákra vonatkozó követelmények leírása is megjelent. Az OKJ alapját jelentő kompetencia tevékenység-orientált, és cselekvési potenciálnak tekinthető. Az OKJ kompetencia-modelljének dimenziói az alábbiak: szakmai, személyi és módszertani kompetenciák. Mindazonáltal, a fenti egységeknek nem feladatuk, hogy tükrözzenek valamilyen szakmai funkciót vagy szerepkört, hanem együttesen hozzájárulnak a munkakörnyezetben történő sikeres cselekvéshez, így tehát sokkal inkább a képzési cél meghatározását szolgálják. A kompetencialeíráshoz használt foglalkozási tulajdonságprofil nem kapcsolódik szervesen a konkrét feladatokhoz, illetve nem előfeltétele azoknak. A Magyar Képesítési Keretrendszer és az OKJ közötti valódi különbséget a két leírástípus önálló kategóriái közötti kapcsolat jelenti. A Magyar Képesítési Keretrendszerben az azonos szintű, tanulási eredményekhez kapcsolódó állítások közötti kapcsolat nagyon szoros, azok konnotálnak és kiegészítik egymást, emellett koherensek. Az OKJ-ben a fenti kapcsolatok koordinatívák és taxonómikusak.

A felsőoktatásban az Európai Felsőoktatási Térség képesítési keretrendszereinek (EFT-KKR) való megfelelés 10 évvel ezelőtt kezdődött. A szabályozás már 2005-ben magába építette a dublini deszkriptrok használatát, és megkezdte a képesítések szabályozásában korábban jellemző bemeneti és tartalmi szabályozó elemek felőli elmozdulást a kimenet felé a bemeneti és tartalmi elemek csökkentésével és kiterjesztésével, valamint kimeneti elemek bevezetésével. Az ehhez vezető képesítési és képzési programok szabályozása különválik a magyar szabályozásban. A nemzeti felsőoktatási törvény meghatározza a képesítések fő tulajdonságait (típus, szintek, jellemző programidőtartam, valamint kreditszám), a miniszteri rendelet pedig előírja a felsőoktatási kurzusok oktatási és kimeneti követelményeit.

A felnőttképzés független oktatási alszektor a magyar oktatási rendszerben, amely szolgáltatásként valósul meg, piaci és önkéntes, vagy nonprofit alapon. Ez igaz az alábbiakra:

- felnőttképző intézmények,
- államilag fenntartott felnőttképző vagy szakképző intézmények,
- az állam vagy az egyház által fenntartott összes köznevelési intézmény,
- felsőoktatási intézmények,
- kulturális intézmények,
- civil, önkéntes vagy nonprofit szervezetek,
- amennyiben nem szerveznek képzést tanulói vagy felsőoktatási tanulói jogviszony keretében.

Az itt elvégzett tanulmányok befejezését tanúsító dokumentumokat a magyar állam nem ismeri el. A fenti tanulmányok általában önfinanszírozásúak. Az állam foglalkoztatási politikájának részeként, amennyiben a célcsoportba beletartozik a munkanélküli populáció, az alacsonyan képzett vagy képzettség nélküli csoport, a fenti tanulmányok támogathatók a központi költségvetésből, illetve magyar vagy EU-s segélyekből.

A felnőttképzési törvény szerint azok a képzési tevékenységek és képezések, amelyeket alapvetően egyéb törvények szabályoznak, illetve ahol a konkrét ágazat felelősségi körébe tartozó szabályozás erősen szektorális, nem tartoznak a (felnőttképzési) törvény hatálya alá. A fenti képzési tevékenységek és képezések különleges szabályozása ágazati törvény, valamint az annak engedélyező bekezdésein alapuló rendeletek útján történik.

Az oktatási és képzési alszektor képesítési rendszerei erősen szabályozottak és fragmentáltak. Saját struktúráik, tulajdonságaik, szabványaik és minőségbiztosítási rendszereik eltérő időpontokban fejlődtek ki, és a szektorális igényeket tükrözik. Az átfogó képesítési keretrendszer kidolgozása az EKKR folyamatoknak való megfelelést ösztönző külső nyomásra kezdődött meg, nem pedig nemzeti szakpolitikai szándékokra válaszul.

2. Nemzeti képesítési keretrendszer – alapelvek

A magyar képesítési rendszer még mindig magán viseli a hagyományos porosz oktatási és képzési rendszer jegyeit: az oktatási alszektorok felosztása jelenleg is kihívás elé állítja a döntéshozókat. Ezért a szakképzés, felnőttképzés és felsőoktatás még mindig saját képesítés nyilvántartással rendelkezik, azonban a döntéshozók jelenleg elemzik a tanulmányok bizonyos részeinek elismerésére vonatkozó lehetőségeket annak érdekében, hogy a képzési útvonalak a lehető legkevesebb zsákutcát tartalmazzák.

A Magyar Képesítési Keretrendszert kommunikatív keretrendszerként fejlesztették ki; a munka többnyire az EU-trendeket és követelményeket követte. Az MKKR kompetencia -keretrendszerként jellemezhető. A Magyar Képesítési Keretrendszernek nyolc szintje és négy deskriptor kategóriája van: a tudás, képességek, attitűdök, valamint az autonómia és felelősség.⁴

A képesítési keretrendszert három különböző európai szociális alap programban fejlesztették, külön a köznevelés, a szakképzés, felnőttképzés és a felsőoktatás területén. A Magyar Képesítési Keretrendszer (MKKR) fejlesztésének első mérföldköve az MKKR és az Európai Képesítési Keretrendszer (EKKR) megfeleltetésével, 2015 tavaszán lezárult. Habár egy, az alágazatokat átfogó keretrendszert hoztak létre, az oktatási és képzési alágazatok megtartották korábbi szabályozási és intézményi hatásköreiket.

⁴ További részletek a magyar megfeleltetési jelentésben találhatóak: https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kepitesek/referencing_report_HuQF_EQF.pdf

3. Intézményi környezet

3.1. A képzések irányításának intézményi felelősségi rendszere

A magyar oktatási és képzési rendszert a **Nemzetgazdasági Minisztérium** (szakképzés és felnőttoktatás), valamint az **Emberi Erőforrások Minisztériuma** (közoktatás és felsőoktatás) irányítja. Mindazonáltal, a gazdasági alszektortól függően, a Nemzetgazdasági Minisztérium és az egyéb minisztériumok (például a mezőgazdasági képzések vonatkozásban a Mezőgazdasági Minisztérium) megoszthatják egymás között a képzésekkel kapcsolatos felelősséget. Az oktatási alszektorok közötti hagyományos felosztás látható a képzések irányításának intézményi felelősségi rendszerében.

A nemformális szektorban megszerezhető képzéseket illetően a Nemzetgazdasági Minisztérium és háttérintézményeinek felelőssége fontosabb, ezért az alábbi fejezet ezekkel foglalkozik részletesen.

A **nemzetgazdasági miniszter** részletesen az alábbi funkciókkal rendelkezik:

- a Nemzeti Képesítési Bizottság létrehozása és működtetése;
- a Nemzeti Munkaügyi Hivatal Szakképzési és Felnőttképzési Igazgatóságának felügyelete;
- a nemzeti modulterkép összeállítása és közzétételének biztosítása;
- a fővárosi és vidéki fejlesztési és képzési bizottságok létrehozása, rendre, valamint működési feltételeik biztosítása a gazdasági kamarával közösen;
- megbízás a kötelező szakképzési kerettantervek megfogalmazására a szakiskolákban szakképzésekként, a szakközépiskolákban szektoronként.
- a felnőttképzés rendszerének jogi szabályozása, irányítása,
- a felnőttképzési tevékenység engedélyezésével és ellenőrzésével összefüggő másodfokú döntések meghozatala, valamint
- a felnőttképzési és munkaerő-piaci képzési és támogatási programok kidolgozása.

A szakképzésért és felnőttképzésért felelős miniszter szakképzéssel és felnőttképzéssel kapcsolatos feladatai ellátását a **Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Tanács (NSZFT)** segíti. Az NSZFT szakmai döntés-előkészítő, javaslattevő, véleményező országos testületként működik.

A felnőttképzés új szabályozási rendszerében a felnőttképzési hatósági tevékenység operatív feladatellátásának legfontosabb intézménye a Nemzetgazdasági Minisztérium irányítása alatt álló **Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal (NSZFH)**. (Korábban, 2014. december 15-ig Nemzeti Munkaügyi Hivatal volt.)

A Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal részt vesz a Nemzetgazdasági Minisztérium szakképzési politikájának tervezésében, megvalósításában és monitorozásában, vala-

mint rendszeresen jelentéseket készít az eredményekről. Az ügynökséghez delegált számos feladaton belül a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal több mint 360 szakképzést folytató iskolát kezel, így közvetlenül elér körülbelül 16 000 tanárt és 200 000 fiatalt 2015. július 1. óta. A Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal a szakképzéshez és felnőtt tanuláshoz kapcsolódóan különféle szakértői bizottságokat működtet. A fenti bizottságok, a meglévő kommunikációs csatornák, valamint a szakmai együttműködési projektek biztosítják, hogy az összes megfelelő érintett, döntéshozó és szociális partner elérhető legyen a szakképzésre vonatkozó információk és adatok frissítésekor és terjesztésekor.

Az NSZFH ellátja:

- a felnőttképzést folytató intézmények tevékenységének engedélyezésével, ellenőrzésével és szankcionálásával kapcsolatos feladatokat,
- vezeti a felnőttképzést folytató (engedéllyel rendelkező) intézmények nyilvántartását,
- a felnőttképzési nyelvi programkövetelmények nyilvántartásának vezetésével kapcsolatos feladatokat,
- a felnőttképzési szakértői tevékenység engedélyezésével, ellenőrzésével, szankcionálásával, valamint a felnőttképzési szakértői névjegyzék vezetésével kapcsolatos feladatokat.
- feldolgozza és közlést tesz az Országos Statisztikai Adatgyűjtési Program (OSAP) felnőttképzésre vonatkozó adatait.

Ezek a felnőttképzéssel összefüggő feladatai, a szakképzés tekintetében számos más feladata is van, közülük az egyik legjelentősebb, hogy 2015. július 1. óta az NGM fenntartásába kerülő szakképző intézmények fenntartói feladatait látja el.

Az NSZFH munkáját a felnőttképzést folytató intézmények tevékenységének engedélyezésével, ellenőrzésével, a nyelvi programkövetelmények nyilvántartásba vételével, a felnőttképzési szakértők tevékenységével kapcsolatos feladatainak ellátásában hattagú, felnőttképzési szakértőkből álló **Felnőttképzési Szakértői Bizottság (FSZB)**⁵ segíti.

A Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal összegyűjti és közlést tesz a szakképesítésekre vonatkozó validált adatokat, amelyek elérhetők a Hivatal nyilvános honlapján. A kormányrendeletben kibocsátott (rendszeresen felülvizsgált és frissített) OKJ tartalmazza az államilag elismert szakképesítésekre vonatkozó alapadatokat. A szakmai vizsgakövetelmények kibocsátása miniszteri rendeletekben történik, és azok részletes információkat tartalmaznak az előírásokra és követelményekre vonatkozóan, minden egyes szakképesítés esetében. Az úgynevezett „nemzeti modulterkép” kormányrendeleten alapul, és az egyes szakképesítésekhez tartozó tudás, képességek és kompetenciák részletes leírását tartalmazza modulonként.

5 Tagjainak listája az NSZFH honlapján elérhető: https://www.nive.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=500

Az OKJ-t⁶ elsőként 1994-ben adták ki. 2004 – 2006 során alaposan felülvizsgálták és jelentősen megújították, a legfrissebb verzió pedig 2016-ban jelent meg, 760 (teljes, részleges és ráépülő) szakképesítéssel, 22 szakmacsoportban. A 150/2012 sz. kormányrendelet meghatározza az OKJ-t módosító eljárást. Bárki javasolhatja egy adott szakképesítés törlését, módosítását vagy bevezetését. A javaslatnak tartalmaznia kell a javasolt módosítás részletes indoklását, az alábbiakkal megtámogatva:

- részletes okfejtés arra vonatkozóan, hogy a javasolt módosítás megalapozott-e, amelynek
- tartalmaznia kell a következtetés levonása során számba vett összes lehetőséget,
- a képzésben résztvevők várható éves számának becslését,
- azon képzésnyújtók listáját, akik hajlandók gyakorlati és elméleti képzést nyújtani, és
- a nemzeti foglalkoztatási hivatal előrejelzését arra vonatkozóan, hogy a javasolt szakképesítéssel hány munkakör tölthető be.

Az OKJ szakképesítések szakmai vizsgakövetelményei⁷ a szakképesítésekért felelős minisztériumok által kiadott rendeletekben jelennek meg. A szakmai vizsgakövetelmények a kompetenciákat, valamint a munka világában elvárt tanulási eredményeket tartalmazzák az egyes modulokra vonatkozóan.

Az országos modulterkép⁸ a hatályos Országos Képzési Jegyzékben szereplő szakképesítések moduljainak felsorolását, leírását tartalmazza, valamint a szakképesítések egymáshoz történő kapcsolódásait mutatja. Segítségével az egyes szakképesítésekhez tartozó szakmai követelménymodulokról lehet tájékozódni.

A felnőttképzés 2013-as szabályozási rendszerének működtetésében jelentős szerephez jutott a köztestületként meghatározott és így közigazgatási hatáskörökkel is felruházott **Magyar Kereskedelmi és Iparkamara (MKIK)**. Szakmai szervezetként és a gazdaság szereplőinek általános érdekérvényesítőjeként a kamara a gazdaság igényeivel kapcsolatban megfelelő információkkal és rálátással rendelkezik, így képesek az üzleti/gazdasági képzésekkel összefüggő tartalmi és strukturális igények megjelenítésére. Fontos szerepük van abban is, hogy a képzések támogatásának meghatározásakor figyelembevételre kerüljenek a gazdaság igényei.

Mindezeknek megfelelően a felnőttképzési törvény a szakmai képzésekkel összefüggő kérdésekben lényeges jogkörökkel, bizonyos esetekben kizárólagos döntési kompetenciákkal ruházta fel a kamarát, amely így a felnőttképzésben megfelelő módon tudja érvényesíteni a gazdaság érdekeit. Éppen ezért az új felnőttképzési törvény módosította a gazdasági kamaráról szóló 1999. évi CXXI. törvényt is, melynek megújított 9.§ e) pontja így szól:

„A gazdasági kamarák a gazdaság fejlesztésével összefüggésben az országos gazdasági érdekképviseleti szervezetekkel együttműködve ellátják a szakképzésről szóló törvényben és végrehajtá-

6 https://www.nive.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=532

7 https://www.nive.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=501

8 https://www.nive.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=531 or <http://site.nive.hu/orszagosmodulterkep/>

si rendeletében, valamint a felnőttképzésről szóló törvényben és végrehajtási rendeletében meghatározott feladataikat, szervezik és végzik a mesterképzést és a mestervizsgáztatást.”

Az MKIK a felnőttképzési törvényben foglaltak alapján:

- működteti a felnőttképzési programkövetelmények nyilvántartásba vételéről, a nyilvántartásba vétel módosításáról, valamint a nyilvántartásból történő törlésről döntő öttagú bizottságot, amelybe a felnőttképzési programszakértők közül három tagot a kamara, egy tagot az agrárkamara, egy tagot a szakmai programkövetelményre irányuló javaslat OKJ-ban szereplő szakmacsoportjának megfelelő, a szakmacsoporton belüli szakképesítések többségéért felelős miniszter delegál (a bizottságnak a kamara és az agrárkamara által delegált tagjait és elnökét a miniszter nevezi ki és menti fel),
- az agrárkamara bevonásával vezeti az egyéb szakmai képzésekre⁹ vonatkozó felnőttképzési programkövetelmények nyilvántartását, és gyakorolja az ezzel kapcsolatos jogosítványokat,
- a felnőttképzési programkövetelmények nyilvántartásba vételére irányuló eljárás során elkészíti a felnőttképzési programkövetelmények OKJ szerinti szakmacsoportos besorolását, valamint a programkövetelménynek az Európai Képesítési Keretrendszerhez kapcsolódó Magyar Képesítési Keretrendszer szerinti szintjének meghatározását és besorolását,
- ellátja a felnőttképzési programszakértői tevékenység engedélyezésével összefüggő feladatokat,
- elektronikus nyilvántartást vezet az engedéllyel rendelkező felnőttképzési programszakértői tevékenység végzésére jogosult személyekről,
- a felnőttképzési programszakértőkön keresztül részt vesz a felnőttképzést folytató intézmények ellenőrzésében (pl. a jogszabályi előírások megtartása, adatszolgáltatás követelmények teljesítése, jogellenesen – engedély nélkül – folytatott felnőttképzési tevékenység feltárása), mivel a törvény rögzíti, hogy a hatóság ellenőrzési tevékenységét felnőttképzési szakértő és felnőttképzési programszakértő bevonásával látja el, – az OKJ szerinti képzések esetében – az illetékes hatósággal közreműködve – a gyakorlati képzés helye szerint illetékes területi kamara részt vesz a képzés gyakorlati részére vonatkozó ellenőrzési eljárásban, mivel – az ágazatban működő szakmai kamarával és agrárkamarával egyetemben – elsősorban a kamara képes az érintett képzések szakmai tartalmát megfelelően megítélni. A kamara – a fentiekén túl – megkapta még az akkreditált programok felülvizsgálatát is azzal a kéréssel, hogy 2014. március 31-ig tekintse át az akkreditált felnőttképzési programok nyilvántartásában 2013. augusztus 31. napján szereplő egyéb szakmai képzési programokat.

Míg az OKJ-s képesítések szakmai és vizsgakövetelményeit az adott szakképesítésért felelős miniszter adja ki, a szakmai programkövetelményt (SZPK) az MKIK Program Bizottsá-

⁹ Államilag el nem ismert (OKJ-ben nem szereplő) szakmai végzettség megszerzésére irányuló képzés, amely nem hatósági jellegű képzés.

ga¹⁰ hagyja jóvá és veszi nyilvántartásba. Nincs jelentősége, hogy ki nyújtotta be az SZPK-t, nyilvántartásba vétel után nyilvánossá válik, és aki olyan képzést akar indítani, annak az SZPK-ban meghatározott követelmények szerint kell megtennie. Az SZPK célja, hogy az OKJ-n kívüli egyéb szakmai képzések esetében is egy egységes követelményrendszer alapján valósuljanak meg a képzések.

Az MKIK a felnőttképzési tevékenységgel összefüggő feladatainak ellátására a Nemzeti Foglalkoztatási Alap képzési alaprészének központi kerete¹¹ terhére kapja a finanszírozást az NSZFH-val kötött szerződés alapján.

A fentiek mellett szerepe van az alábbiaknak:

- A **Nemzeti Képesítési Bizottság**¹² a szakképzés tartalmi szerkezetének folyamatos fejlesztését és korszerűsítését szolgáló szakmai javaslattevő, véleményező testület.
- A **Megyei Fejlesztési és Képzési Bizottság (MFKB)** a szakmaszerkezeti döntésre tesz javaslatot tanévenként és megyénként (az iskolarendszeren kívüli felnőttképzésre is).¹³
- A már említett **Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Tanács (NSZFT)** szakmai döntés-előkészítő, javaslattevő, véleményező országos testületként működik. Az NSZFT tagjainak listája elérhető az NGM honlapján.¹⁴

3.2. Képesítési adatbázisok

Az adatbázisok működtetése két minisztérium hatáskörébe tartozik Magyarországon. Az Emberi Erőforrások Minisztériumának háttérintézménye, az Oktatási Hivatal működteti a Felsőoktatási Információs Rendszert, valamint a Közoktatási Információs Rendszerét. A szakképzéshez és felnőtt tanuláshoz kapcsolódó adatok a Nemzetgazdasági Minisztérium háttérintézményéhez, a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatalhoz tartoznak.

Felsőoktatási Információs Rendszer

A felsőoktatási törvény (korábban 2005. évi 139. tv., jelenleg 2011. évi 204. tv.) alapján 2006 óta létezik a felsőoktatási adatokat összegyűjtő felsőoktatási információs rendszer. A Felsőoktatási Információs Rendszer (FIR) tartalmaz egy intézményi adatbázist és egy személyi adatbázist. Az intézményi adatbázis a felsőoktatási programok és intézmények állami nyilvántartása, amely tartalmazza az EKKR platform által a felsőoktatási képesítésekre előírt összes szükséges információt.

10 AZ MKIK Program Bizottság tagjainak listája elérhető az MKIK honlapján:

<http://www.mkik.hu/hu/magyar-kereskedelmi-es-iparkamara/program-bizottsag-osszetetele-10964>

11 Jogi szabályozása: 16/2016. (V. 27.) NGM rendelet a Nemzeti Foglalkoztatási Alap képzési alaprészéből nyújtható egyes szakképzési és felnőttképzési célú támogatások részletes szabályairól.

12 https://www.nive.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=457

13 A 2016. június 1-től kezdődően egy évig terjedő időszakra, az iskolarendszeren kívüli képzésben megszerezhető, felnőttképzési törvény alapján támogatható szakképesítésekre vonatkozóan tett javaslatok megtalálhatóak az NSZFH honlapján: <http://www.nive.hu/mfkb2016/index.php?DO=59&tip=>

14 <http://ngmszakmaiteruletek.kormany.hu/download/f/1f/a0000/NSZFT%20tagok.pdf>

Két fő alrendszere:

- a felsőoktatási intézményi nyilvántartás, amely a felsőoktatási intézmények alapító okiratában és működési engedélyében szereplő adatokat tartalmazza,
- a felsőoktatási személyi nyilvántartás, amely a hallgatók és a felsőoktatásban alkalmazottak adatait tartalmazza.

A szakképzésre és felnőttképzésre vonatkozó adatok

A Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal (NSZFH) összegyűjti a szakképzési és felnőttképzési adatokat; az adatok és információk az **NSZFH honlapján** jelennek meg.

- Vizsgabejelentés: a vizsgák megkezdése előtt begyűjti az adatokat a képzésről, a vizsga létszámáról, valamint a vizsga helyszínének adatairól.
- Törzslapnyilvántartás: a vizsgák befejezését követően gyűjti a képzés, a vizsga és a vizsgázók adatait (eredményesség, statisztikai adatok, záradékok, helyszínek).
- Vizsganyilvántartás: moduláris rendszerű vizsgákról gyűjt statisztikai adatokat.

Az MKIK tartja nyilván a felnőttképzési szakmai programkövetelményeket.¹⁵ Nincs jelentősége annak, hogy eredetileg melyik képző nyújtotta be a programkövetelményekre vonatkozó javaslatot, elfogadás után nyilvánossá, közös tulajdonná válik a dokumentum. Szintén az MKIK felelős a hatósági engedéllyel rendelkező felnőttképzési tevékenységet folytatók nyilvántartásáért.

A fentiek mellett a Központi Statisztikai Hivatal szerepét és az Országos Adatszolgáltatási Program (OSAP1665) rendszerét érdemes megemlíteni. A 21.§ (4) bekezdés alapján a felnőttképzést folytató intézmény tevékenységéről az OSAP szerint statisztikai célú adatszolgáltatásra kötelezett. Az OSAP1665 a képzések befejezését követően gyűjt statisztikai adatokat a képzésről és a képzésben résztvevőkről. Az adatgyűjtés éves ciklusú, minden évben zárásra kerül az előző évi adatgyűjtés. Az OSAP 1665-ös adatszolgáltatás nem csak a felnőttképzési törvény hatálya alá tartozó felnőttképzést folytató intézmények számára kötelező: valamennyi képzést folytató intézménynek adatot kell szolgáltatnia megvalósított képzéseiről az OSAP-ba. Az adatszolgáltatás statisztikai célokra történik, indoka egyrészt az előző felnőttképzési törvény alapján kötelező statisztikai adatszolgáltatás továbbvitele az adatok folyamatos felhasználásának érdekében, másrészt annak biztosítása, hogy az adatszolgáltatási rendszer kapcsolódni tudjon az európai uniós statisztikai adatszolgáltatási rendszerekhez.

Az adatszolgáltatás a Nemzeti Munkaügyi Hivatal Szakképzési és Felnőttképzési Igazgatósága által működtetett online rendszeren keresztül történik.¹⁶

Az online adatszolgáltatásnak a képzést követő vizsga vagy a képzés befejezését követő 10. napig kell eleget tenni. A hatósági jellegű és a 25 óránál kevesebb képzési idejű képzések esetében az adott évet követő 10. napig kell a felnőttképzési intézményre, a megvalósult képzésre és a képzésben résztvevőkre vonatkozó adatokat lejelenteni. A 2014-es adatszol-

¹⁵ http://szpk.mkik.hu/_frontend/index.php?module=programkovetelmeny&sub=modul&mid=13

¹⁶ <https://osap.nive.hu>

gáltatás rendje megváltozott a korábbiakhoz képest, mivel az addig csoportos adatszolgáltatással szemben, 2014-től egyéni adatokat kell megadni az adatszolgáltatás során. Az adatok online lekérdezhetők.¹⁷

3.3. A képesítési keretrendszer irányítási rendszere

A Magyar Képesítési Keretrendszer fejlesztése két minisztériumhoz, illetve azok háttérintézményeihez tartozik: az Emberi Erőforrások Minisztériuma a közoktatásért és felsőoktatásért felel (háttérintézménye az Oktatási Hivatal (OH)), valamint a Nemzetgazdasági Minisztérium (háttérintézménye a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal (NSZFH), a Magyar Kereskedelmi és Iparkamarával (MKIK)).

Az **Oktatási Hivatal** központi hivatalként működik, az emberi erőforrások miniszterének irányítása alatt. A felmérési, mérési, értékelési és minőségbiztosítási feladatok szervezését és koordinációját látja el az oktatás összes szintjén, a szakképzés és felnőttképzés kivételével. Nemzeti hatóságként lefolytathat szabálysértési eljárásokat, és kivethet bírságot. A Nemzeti Képesítési Keretrendszer kidolgozása az Oktatási Hivatalhoz delegált feladat; ezért az EKKR Nemzeti Koordinációs Pont itt található. Amint azt egyéb szakaszokban is említettük, a Hivatal felel a közoktatási és felsőoktatási nyilvántartásért is.

Eddig négy kormányhatározat foglalkozott a Magyar Képesítési Keretrendszer létrehozásával:

- 2069/2008. (VI. 6.) sz. Korm. határozat,
- 1004/2011. (I.14.) sz. Korm. határozat,
- 1229/2012. (VII. 6.) sz. Korm. határozat,
- 1791/2013. (XI. 7.) sz. Korm. határozat.

A fenti intézkedések utasítást adtak a tárcaközi munkacsoport létrehozására, beleértve az összes vonatkozó minisztérium, ágazati szerv, tanács, és sok egyéb érintett, az MKKR bevezetéséhez kapcsolódó feladatokat, a TÁMOP projektek elindítását, az MKKR létrehozását és bevezetését; emellett elfogadta a képesítési keretrendszer elveit, és kijelölte a folyamatért felelős döntéshozókat. Új besorolási eredmények vagy folyamat bevezetése esetén megvan a szándék a fenti munkacsoport további működtetésére.

A fejlesztés és a projektek első fázisa véget ért (részletes leírást lásd: A Magyar Képesítési Keretrendszer Európai Képesítési Keretrendszernek és az Európai Felsőoktatási Térség Képesítési Keretrendszerének történő megfeleltetése és öntanúsítása. Jelentés.¹⁸), a legtöbb hivatalos képesítés besorolása megtörtént. A két minisztérium (Emberi Erőforrások Minisztériuma és Nemzetgazdasági Minisztérium) még mindig megosztott felelősséggel bír a besorolásra vonatkozóan, azonban a keretrendszer fenntartására vonatkozóan nincs egyetlen folyamat: a keretrendszer és a besorolási folyamat minőségbiztosítása is a kapcsolódó szektor felelőssége: a közoktatási és felsőoktatási képesítések besorolása az EMMI-hez tar-

¹⁷ <https://statisztika.nive.hu/>

¹⁸ http://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kepesecek/referencing_report_HuQF_EQF.pdf

tozik, míg a szakképzésben megszerezhető szakképesítések besorolásáért az NGM felel. A B körös felnőttképzési kurzusok besorolását a Magyar Kereskedelmi és Iparkamarának kell végrehajtania.

Az MKKR „mögött” három nyilvántartás működik:

1. egy a szakképzés vonatkozásában (OKJ),
2. egy a felnőttképzés vonatkozásában,
3. egy pedig a felsőoktatás vonatkozásában.

Az OKJ kiadásáért a Nemzetgazdasági Minisztérium felel (az MKKR szinteket tartalmazó utolsó változat 2016. március 4-én lépett életbe, és online letölthető¹⁹). Az MKIK felel a felnőttképzési nyilvántartásért, beleértve az A körös képesítéseket, valamint a B, C és D körös bizonyítványokat.

Az Emberi Erőforrások Minisztériuma tartja nyilván a felsőoktatásban megszerezhető képesítéseket (beleértve a felsőoktatási szakképzést, valamint az alap, mester és PhD programokat).

A 2017-től hatályos felsőoktatási szakképzések listája online letölthető²⁰

3.4. Kik biztosítják a képzéseket?

A törvényi szinten megvalósuló fogalmi elkülönülés értelmében a **felnőttoktatás** az iskolarendszerben folytatott, míg a **felnőttképzés** az iskolarendszeren kívül folytatott oktatási-képzési tevékenység. Különbséget kell tenni a **képzési szolgáltatás** és a **képzési tevékenység** között. A 2001. évi törvény a **felnőttképzési tevékenységhez kapcsolódó szolgáltatás** formáit különösen az előzetes tudásszint felmérés, a pályaaorientációs és korrekciós tanácsadás, a képzési szükségletek felmérése és a képzési tanácsadás, valamint az elhelyezkedési tanácsadás és az álláskeresési technikák oktatásában határozta meg. A **felnőttképzéshez kapcsolódó szolgáltatás** a törvény értelmében olyan szolgáltatás, amely a képzések egyénre szabott kialakításának elősegítésére, a képzés hatékonyságának javítására vagy a munkavállalás elősegítésére irányul. A **felnőttképzési tevékenységen** belül a törvény 4 képzési típust különböztet meg, és a felnőttképzést folytató intézmény megnevezés is csak a törvény hatálya alá tartozó, engedéllyel rendelkező szervezetekre vonatkozik. A törvény az engedéllyel rendelkező képzés-szolgáltatókat nevezi felnőttképzést folytató intézménynek. Nem egyértelmű, hogy az összes többi szereplőt hogyan lehet megnevezni. A – közbeszédben is alkalmazható – terminológia finomítása ezért mindenképpen aktuális feladat lenne.

Számos intézménytípus folytathat nemformális szektorális képzést, a törvényi előírások hatályán belül vagy azon kívül: OKJ-s szakképesítéshez vezető képzésekben részt vevő szakképző központok és állami tulajdonú iskolák az iskolarendszeren belül és azon kívül; felsőoktatási intézmények; az iskolarendszeren kívül OKJ-s szakképesítést nyújtó magánképzők; vállalaton belüli (magán) képzést kínáló állami tulajdonú társaságok (pl. a Ma-

19 https://www.nive.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=297

20 http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1500139.KOR

gyar Posta); magánképzést kínáló állami tulajdonú képzésnyújtók; vállalaton belüli képzést kínáló magántársaságok, amelyek vagy dokumentált, nemzetközileg elfogadott képesítést, vagy nem-dokumentált vállalat-specifikus papírt adnak; valamint (piaci) magán képesítést kínáló magán képzéseket nyújtók.

Az NSZFH megyei szintű és fővárosi **szakképző központokat** szervezett. A központok teret és infrastruktúráját nyújtanak a felnőtt tanulásához és felnőtt szakképzéshez (szakmai továbbképzés), hozzájárulva ezzel az élethosszig tartó tanulásban való részvétel növelésének szakpolitikai céljához. A 2016/17-es iskolaévben (a közoktatásban működő felső középfokú iskolákhoz hasonlóan) érettségit adó szakközépiskolák átalakulnak szakgimnáziumokká. Ezekben az új típusú intézményekben a szakképzésben részt vevő tanulók érettségi vizsgabizonyítványt szereznek (az érettségi vizsgán), majd ezen túl, egy további iskolai éven belül technikai képesítést kapnak a szakképzésen belül. A jelenlegi szakiskolák szakközépiskolákká alakultak. Az itt tanulóknak lehetőségük nyílik, hogy hároméves szakképzési tanulmányaik befejezése után további két évig folytassák tanulmányaikat a közismereti tantárgyakban, és letegyék az érettségi vizsgát.

A **felsőoktatási intézmények** nyújthatnak nemformális képzést, azonban ebben az esetben a felnőttképzési törvény szabályozásának hatálya alá esnek, és teljesíteniük kell a követelményeket. A felsőoktatási intézmények egy része (összesítő elemzések vagy statisztikai adatok nem érhetőek el) szintén szervez úgynevezett fizetős kurzusokat, amelyek a résztvevőket vagy felvételi vizsgára, azaz az intézmény saját képzésére készítik fel, vagy elérhetővé teszik a hivatalos képzés bizonyos elemeit azok számára, akik nem tudják vagy nem szeretnék elvégezni a teljes képzést. Az utóbbi esetben sokszor bizonyítványt vagy igazolást adnak ki, ami beépíthető az NQF-IN projekt nemformális kategóriájába. Piaci értékük egyenként változhat, habár egy kompetencia portfólióban, szakmai önéletrajzban magas értékkel bírhatnak, illetve a kurzussorozatok teljes tudástárat hozhatnak létre.

A **vállalaton belüli képzések** zárt képzési szegmensnek tekinthetők. Attól függően, hogy a kurzusokat a társaság saját állandó munkavállalói, vezetői vagy felnőttoktatói tartják, illetve, hogy azokat a társaság külső szolgáltatásként „vásárolja”-e meg, nevezhetjük őket külső vagy belső képzésnek.

A szabályozáson kívüli szabadpiaci képzésen belüli **felnőttképzési piacon** a képzési szolgáltatás nem különbözik a többi szolgáltatástól. A piaci alapú felnőttoktatók besorolása nehéz: vannak, akik kifejezetten képzést nyújtanak, és vannak, akik valamilyen termék értékesítése érdekében kezdenek képzést tartani. Az eddig összegyűjtött információk alapján nem tiszta még, hogy a zárt képzési piacok (pl. a vállalaton belüli képzések) működtetői hogyan érdekeltek tevékenységük szabványosított dokumentálásában, valamint az általuk kibocsátott bizonyítványok képesítési keretrendszerhez történő besorolásában.

A nemzetközi szakirodalom, a magyar szabályozás és az adatgyűjtő rendszer kissé eltérően különbözteti meg a képzési programokat, azonban a legtöbb esetben ez a képzés célja és tartalma, valamint a képző szervezet státusza szerint történik. A különbségeket az alábbi táblázat mutatja.

2. táblázat: A képezések az intézményi és tulajdonosi típusok szerint

| | Állami tulajdonú intézmény | Magánintézmény |
|--|---|--|
| Állami tulajdonú képzés /bizonyítvány | <ul style="list-style-type: none"> • OKJ szakképezések (iskolarendszeren kívül) szakképző központokban, vagy egyéb más, állami tulajdonú szakiskolában • B körös szakképezés szakképző központokban, vagy egyéb más, állami tulajdonú szakiskolában • Hatósági képezések • Kötelező továbbképző rendszerek, amelyeket a szektorok szerinti törvényi szabályozás határoz meg, pl. egészségügyi ellátásban dolgozók, könyvelők, tanárok képezése. | <ul style="list-style-type: none"> • OKJ szakképezések (iskolarendszeren kívül) magániskolában • B körös szakképezés szakképző központokban, vagy egyéb más, állami tulajdonú szakiskolában |
| Nem-állami tulajdonú képzés / bizonyítvány | <ul style="list-style-type: none"> • Nemzetközi szervezet államilag támogatott szervezetnél akkreditált szakképezése (pl. LEN akkreditált vízilabda edzői képzés a Magyar Úszósövetségénél) • Állami tulajdonú intézmény által kidolgozott vállalatban belüli képzés (pl. Magyar Posta) | <ul style="list-style-type: none"> • Nemzetközi szervezet magán képzőintézménynél akkreditált szakképezése (pl. az Európai Egészségfejlesztési és Fitnesz Szövetség által akkreditált fitnesz szakképezés) • Magyar magánoktató által kidolgozott továbbképezések (pl. sport dietetikus, gerinc koncepció) • Nemzetközi szakképezések (vagy olyanok, amelyek külföldi tulajdonban vannak, és egy magánintézmény kap monopóliumot a képezések folytatására) – pl. a sport területén: Microsoft, Cisco, Oracle ipari szabványok, TRX, kangoo stb. • magánszervezet által elfogadott, tulajdonolt, kibocsátott vagy engedélyezett szakképezés (pl. konzulens vagy projekt menedzser képezés,) • nemzetközi szervezet által elfogadott, tulajdonolt, kibocsátott vagy engedélyezett szakképezés (pl. nemzetközi sportszövetség) |

4. Az MKKR-be sorolt képesítések típusai és jogi helyzete

A magyar rendszer jelenlegi fejlesztési helyzetéből adódóan a fejezet kérdéseinek egy része csak feltételes módon válaszolható meg, illetve az eljárásra vonatkozóan szakértői javaslatok és még nyitott, átgondolást, döntést kívánó kérdések, dilemmák fogalmazhatók meg.

A magyar rendszer jellemzői miatt maga az “besorolás” kifejezés is pontosításra szorul, mivel az értelmezés szorosan kapcsolódik a keretrendszer nemzeti szintű nyilvántartásának, fejlesztésének kérdéséhez.

Az önálló, nyilvánosan elérhető NQF adatbázis még fejlesztés alatt áll. A magyar képzési rendszer szektorális irányítását leképezve 3 regiszter van az MKKR „mögött” (lásd bővebben a 3.3. fejezetben). Jelenleg nincs az MKKR folyamatos fejlesztésével megbízott, teljes felelősséget viselő szereplő. Mindaddig az Oktatási Hivatal megbízott szervezeti egysége volt felelős a keretrendszerrel kapcsolatos fejlesztések koordinálásáért.

Nincs olyan jogszabály, amely definiálná a besorolható képesítések és tanúsítványok körét, jellegét. Ugyanakkor olyan szabályozás sincs érvényben, amely korlátozná a besorolható képesítéseket és tanúsítványokat.

A megszerzhető kompetencia-igazoló dokumentumok jellegét, típusát a képzés típusa határozza meg. A képzési programtípusok megértése nélkül aligha lehetséges a keretrendszerbe történő integrálás lehetőségeinek és problémáinak megértése. Ezért a besorolásban érintett magyar képesítések típusainak jobb megértéséhez készítettünk egy áttekintő ábrát. Ebből kiderül, hogy melyek a kompetencia-igazoló dokumentumok típusát meghatározó képzések, és azok legfontosabb jellemzői.

4.1. A képesítések típusai

A típusalkotó kulcskategóriák a következők (lásd az *1. ábrát*).

1. **Speciális, a képzésre vonatkozó jogszabályokban szabályozott** képzési formák (a szabályozás jellege és forrása többféle)

- Iskolarendszerű oktatás és képzés (törvényekben szektoronként szabályozott, közoktatás, iskolarendszerű szakképzés, felsőoktatás). A törvények szabályozzák a kiadható igazolások formáját is (bizonyítvány, szakképeítés, diploma). A felsőoktatási intézmények egy része szervez olyan, nem diplomához vezető kurzusokat, amelyek a nemformális képzések körébe sorolhatók.
- A felnőttképzési törvényben szabályozott egyes tevékenységek. A törvény 4 képzési formát sorol fel. Az A körbe sorolt képzések az iskolai szakképzésben is megszerzhető, államilag elismert, az Országos Képzési Jegyzékben (OKJ) szereplő szakképesítések megszer-

zésére irányuló képzés. A B körben a nem államilag elismert, az OKJ-ben nem szereplő, nemformális képzésként azonosítható programok szerepelnek, amelyeknek programkövetelményeit a Kamara speciális eljárás keretében engedélyezi, és ennek alapján a képzés végén tanúsítványt adnak ki. A C körbe tartozó idegen nyelvi képzések, amelyeket szintén engedélyezett programkövetelmények alapján lehet végezni. A D körös úgynevezett „egyéb képzések”, amelyek nem szakmai, hanem pl. felzárkóztató, kompetenciafejlesztő engedélyezett képzések (nem tartoznak hozzájuk programkövetelmények).

- 1/a A **szabályozott, de a felnőttképzési törvény hatálya alá nem tartozó** tevékenységek közé tartoznak a hatósági képzés és a kötelező továbbképzési rendszerek.
- Külön csoportot alkotnak az úgynevezett hatósági képzések (amelyek többféle tárca illetékességébe tartoznak, szabályozásuk külön, az illetékes tárca által kiadott jogszabályokban történik).
- Egyes szakmák kötelező továbbképzési rendszerei, amelyek 4-5-7 éves periódusokban teszik kötelezővé ajánlott programokban való részvétellel megszerzhető adott számú kredit vagy pont összegyűjtését. Ilyen elkülönülő rendszert alkot a pedagógusok kötelező továbbképzési rendszere, a köztisztviselői, az egészségügyi dolgozókat érintő, illetve a jogászokat vagy a könyvelőket érintő kötelező továbbképzés (a nyilvántartásról, a képzésben résztvevő intézmények köréről és a programokról mindegyik esetben külön jogszabály rendelkezik).

2. **Nem szabályozott**, úgynevezett „szabad piaci” szolgáltatásként működő **felnőttképzések**, amelyek közé általában a nem támogatott munkahelyi, illetve szűkebben a vállalati képzések sorolhatók. Nem szabályozott képzéseket tartanak továbbá az az önkéntes vagy nonprofit képzést nyújtó kulturális, civil, önkéntes és nonprofit szervezetek

1. ábra: Oktatási és képzési rendszer és a felnőttképzés alszektora

| SZABÁLYOZOTT KÉPZÉSI SZÉKTOROK | | | NEM SZABÁLYOZOTT FELNŐTTKÉPZÉSI SZÉKTOROK |
|--|--|---|--|
| Iskolarendszer | Felnőttképzés törvényileg szabályozott szektora | | |
| Posztgraduális képzési programok | A körös, támogatott OKJ képzések | Hatósági képzések | A felnőttképzési törvény által nem szabályozott „képzési piac” Vállalaton belüli képzési rendszerek Kompetenciafejlesztő (hobby, műveltség, szabadidős stb.) piaci alapú képzések (piaci szolgáltatások) |
| Felsőoktatásban szerzett diploma | B körbe tartozó egyéb szakmai képzések, programkövetelményeken alapuló kamarai képzések | Kötelező (kreditalapú szakmai továbbképzések pedagógusok, szociális munkások, jogászok, egészségügyi dolgozók, közhivatalnokok) | |
| Kompetenciafejlesztő tanfolyamok | C körös programkövetelményeken alapuló nyelvi képzések | | |
| Felsőfokú szakképzés | D körbe tartozik minden egyéb képzés | | |
| OKJ-s szakképzés | | | |
| Érettségi | | | |
| Általános iskola 8 osztályának elvégzése | | | |

(Az 1. ábrán az Iskolarendszer oszlopában dőlt betűkkel szerepelnek a nemformális képzések. Az iskolarendszerhez tartozó intézményekben folytathatnak nemformális képzési programokat is. A felsőoktatási intézmények például szerveznek nem államilag elismert kompetenciafejlesztő kurzusokat. Hasonló tréningeket szervezhetnek például cégek számára a szakképző intézetek.)

Magyarországon jelenleg még nincs kialakult, szabályozott, állandó jelleggel működő eljárásrend a formális képzések illetve a nemformális szektorban megszerezhető tanúsítványok az MKKR-be történő besorolására. Az eddigi fejlesztőmunka döntően az Unió társfinanszírozásában megvalósult szektorális (TÁMOP) projektek keretében zajlott. A besorolást a projektekben dolgozó, az érintett formális képzési szektort jól ismerő, vagy abban aktívan működő szakértők végezték.

A besorolás eddig az iskolarendszerű képzésben megszerezhető végzettségek és képzések besorolására irányult. Jelenleg még a szintekre sorolás módszertana, és az azzal kapcsolatos kérdések állnak a szakmai figyelem középpontjában. Mivel a keretrendszer fejlesztése során felmerült legjelentősebb akadály az volt, hogy a meglévő képzések nem tanulási eredmények formájában voltak leírva, az energiák jelentős része mindeddig arra irányult, hogy a képzések szövegét átfogalmazzák, illetve minden érintett számára érthetővé és alkalmazhatóvá tegyék ezt – a magyar képzési rendszerben még újnak számító – megközelítést. A fejlesztő projektek keretében úgynevezett próba-besorolások történtek, amelyek számos problémát, kérdést vetettek fel a képzések leírásának minőségét és koherenciáját illetően.

A fejlesztési projektek keretében végzett besorolások során módszertanilag három lépés követte egymást. Először az egyes szektorok (közoktatás, szakképzés, felsőoktatás) jellemző kimeneteinek belső hierarchiáját összevetették a képzési keretrendszer 8 szintjével, és a képzések egyes csoportjai számára előzetesen szinteket jelöltek meg. Ezután az egyes képzéseket a szektor számára az adott fejlesztési projektben kialakított elvek és módszertani útmutatók szerint besorolták, és ahol tartalmi eltérések mutatkoztak, és/vagy egyéb praktikus szempontok merültek fel, annak megfelelően korrigálták a besorolást.

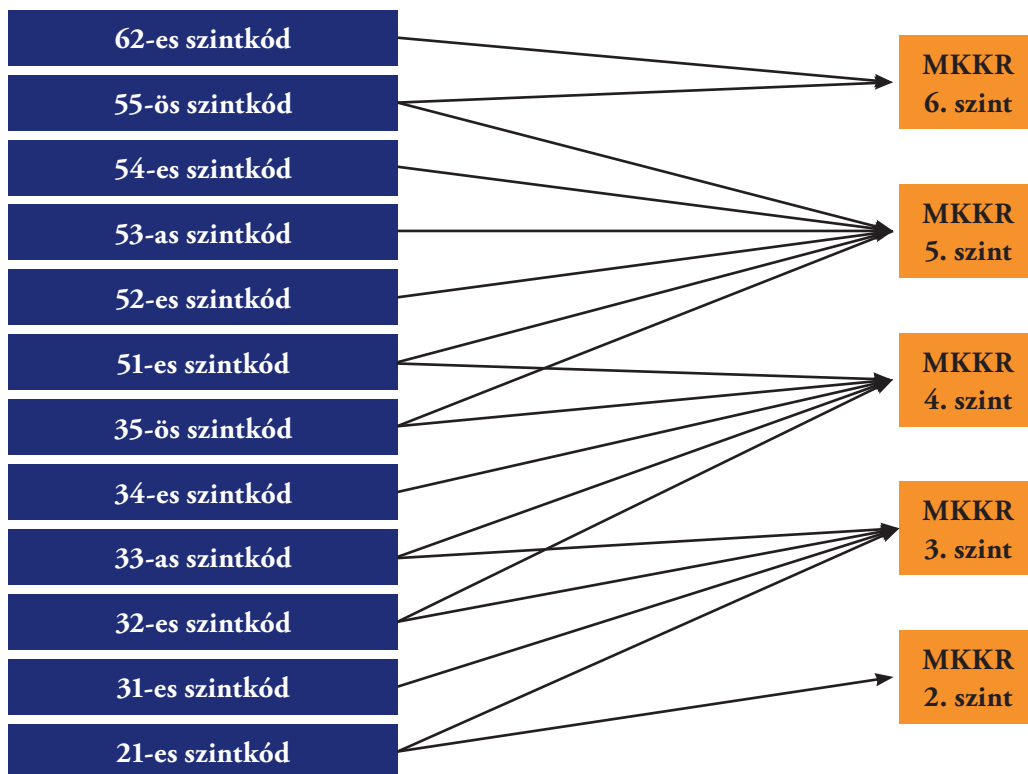
A közoktatási szektorban, ahol csupán néhány féle képzési kimenet²¹ van, egy TÁMOP fejlesztési projekt (TÁMOP 3.1.8) keretében megbízott szakértők végezték el a besorolást. A kötelező 8 osztályos általános iskola befejezésekor kapott bizonyítvány valójában nem nevezhető „képesítésnek”, mivel a továbbtanulást alapozza meg (másképp fogalmazva a további iskolai tanulásra készít elő, „képesít”).

A szakképzésben az OKJ-ben szereplő szakmák rendelkeznek besorolással (641 db), a besorolást felkért szakértők végezték a TÁMOP 2.2.1. projekt keretében. Az OKJ rendelkezik egyfajta belső szintezéssel, 21-62 között (nem folytonosan) számokkal azo-

21 A magyar rendszerben nem csak képzéseket, hanem a formális iskolai képzés néhány kimenetét is besorolták a keretrendszerbe. Valódi kimenetnek a 8 osztály elvégzését igazoló bizonyítvány, illetve az érettségi számít (bár ezek sem kvalifikációk). Arra adnak jogosultságot, hogy egy magasabb iskolafokozatban továbbtanuljon. Ugyanakkor vannak olyan szakmák, amelyek a tanulása megkezdhető az alapiskola befejezése nélkül is, illetve ahol elegendő a középiskolai osztályok befejezését igazolni, azaz érettségi nem szükséges. Az általános iskola 6 osztályának elvégzése a gyakorlatban nem jelent ténylegesen teljes értékű, igazolt kimenetet.

nosított szintekkel, amelyek a képzés bemeneti feltételeire vonatkozóan is különböznek (pl. az előírt iskolai végzettség szintje vagy szakképesítés megletének követelménye). A legalsó a 21-es szint, amely alapfokú rész-szakképesítést nyújt, és nem igényel befejezett iskolai végzettséget. A 62-es számmal jelölt szint a legmagasabb, felsőfokú képzettséget ír elő bemeneti feltételként. A besoroláskor a szakértők munkájának összehangolása céljából először próba-besorolásokat végeztek, majd ennek alapján egy módszertani segédlet megjelölte a lehetséges/valószínű/ajánlott MKKR szinteket (pl. a 21-es OKJ szint az MKKR 2-es szintjének, a 31-33-as OKJ szint az MKKR 3-as szintjének, az OKJ 34-es szint az MKKR 4-es szintjének, stb.) Volt olyan képesítési szint is, ahol két lehetséges (választható) MKKR szint volt az előzetes javaslat. Más megközelítésben úgy lehet fogalmazni, hogy az egyes szakképesítések besorolását megelőzően egy önálló hierarchikus alrendszernek az előzetes megfeleltetése történt meg. Ezt a megfeleltetést mutatja a 2. számú ábra.

2. ábra: Az OKJ és az MKKR viszonya



A felsőoktatási szektorra vonatkozóan már az MKKR szintek kialakításakor rögzítésre került a megállapodás, hogy a különböző felsőoktatási képzések adott szinteken (5,6,7,8) kerülnek besorolásra az MKKR-be. Tehát itt is bizonyos automatizmusok érvényesültek: a felsőoktatási szakképzés (amely nem ad felsőoktatási végzettséget) 5-ös szint, a BA képzés 6-os, az MA képzés 7-es, a doktori programok a 8-as szint. Ezután szintén egy fejlesztési projekt (TÁMOP 4.1.3) keretében „köztes” (azaz az MKKR szintje és a konkrét képzések közötti) úgynevezett szakterületi szinteket, az ágazatihoz hasonló „szakterületi keretrendszer”) fogalmaztak meg a szakértők, felsőoktatásban dolgozó tanárok (pl. műszaki, jogász, agrár szakterületekre lebontva, és specifikálva a követelményeket stb.). Ezt követően a felelős tárca végeztette el a felsőoktatási programok képzési és képzési követelményeinek (KKK-knak) átfogalmazását tanulási eredmények formájába. Ez alkalmat adott a szintnek való tényleges megfelelés elemzésére, de nem érintette a besorolás már adott szintjét.

Tehát az iskolarendszerű képzésben megszerezhető igazolások besorolásának – fentiek kivül – még nem alakult ki külön (projektektől független, állandó, intézményesített, fenntartható) eljárásrendje. A három szektor (a köznevelés, a szakképzés és a felsőoktatás) szabályozása és kormányzati különállása e téren is megmaradt.

A nemformális körbe sorolható (nem államilag elismert, de a felnőttképzési törvény hatálya alá tartozó) úgynevezett B körös képzések szakmai programkövetelményeinek besorolását jogszabály írja elő, amelyet azonban a feladat – pótlólagos – elvégzésére kijelölt szervezetnek, a Magyar Kereskedelmi és Iparkamarának kell elvégeznie. (A B körös képzések szakmai program-követelményeinek besorolása az eljárásrend szerint az azokat benyújtó, regisztrációjukat kérő képzésszolgáltató szervezetek feladata, de az első körben – mivel akkor még nem állt rendelkezésre részletesen kidolgozott egységes módszertan - ezt kivették az elvárások közül.)

Az alábbi táblázat felsorolja az MKKR-be már besorolt, és a még nem besorolt képzéseket, illetve tanúsítványokat. A táblázat első oszlopa megnevezi a képzéseket (zárójelben feltüntetve az eredeti magyar elnevezéseket). A középső oszlop jelzi, hogy mindezidáig melyik szintre került besorolásra az adott igazoló dokumentum. A harmadik oszlopban szereplő, olykor részletesebb megjegyzések jelzik az adott képzéssel kapcsolatos speciális körülményeket, illetve kiegészítő információkat tartalmaznak a besorolással kapcsolatban felmerült kérdésekről.

2. táblázat: Az MKKR-hez besorolt és a még nem besorolt képzési kimenetek

| MÁR BESOROLT KÉPESÍTÉSEK ÉS ISKOLAI KIMENETEK | | |
|--|------------------------|--|
| Iskolarendszerű képzés | Besorolás MKKR szintje | Észrevételek, kérdések |
| Nem befejezett általános iskola (6 osztály) | 1 | Ez nem valódi (vagyis bizonyítvánnyal igazolt) kimenet, de lehetőséget ad a 6 osztályos gimnáziumba történő belépésre. |
| Általános iskolai bizonyítvány | 2 | A középiskolába lépéshez szükséges bizonyítványt ad, illetve bizonyos szakmák tanulásához belépési feltétel. |
| Híd I és Híd II program | 2 | Speciális felzárkóztató – a továbbtanulásra előkészítő – program a középfokú képzésbe be nem jutott diákok részére. |
| Speciális készségfejlesztő szakiskolai bizonyítvány | 2 | |
| Speciális készségfejlesztő szakiskolai bizonyítvány és szakképesítés | 3 | |
| A középiskola elvégzését igazoló bizonyítvány | 4 | Középiskolai végzettséget az szerez, aki sikeres érettségi vizsgát tett. Az 1974 és 1986 közötti időszakban a középiskola negyedik osztályának elvégzésével is középiskolai végzettséget lehetett szerezni. Ahol adott szakképzés megkezdésének, vagy egy adott munkakör betöltésének stb. feltétele nem az érettségi, csak a középiskola elvégzése, a jogszabályokban a középiskola utolsó évfolyamának elvégzését írják elő. |
| Érettségi bizonyítvány | 4 | Az érettségi szükséges a felsőoktatási intézményekbe és a felsőfokú szakképzésre jelentkezéshez. |
| Szakképesítések | | |
| OKJ szakképesítések | 3, 4, 5, 6 | 641 szakképesítést sorol fel az OKJ |
| Részképesítések | 2, 3, 4 | Legalább egy munkakör ellátására képesít. |
| Ráépülő képesítések | 3, 4, 5 | Egy meglévő szakképesítést kiegészítő speciális szakismeret (pl. favágó – városi fakitermelő). |

MÁR BESOROLT KÉPESÍTÉSEK ÉS ISKOLAI KIMENETEK

| | | |
|---|--|---|
| A felnőttképzési törvény hatálya alá tartozó, B körös, elfogadott programkövetelményen alapuló képzések tanúsítványai | 1-8-ig bármilyen szint, a bemeneti követelményektől és a tanulási eredményektől függően. | Az úgynevezett „egyéb szakképzéseket” az MKIK regisztrálja, programkövetelményeiket külön eljárásban fogadja el. Jogszabály írja elő a programkövetelmények besorolását az MKKR-be (ennek elvégzése 2016 őszén megtörtént, 156 képzést besoroltak). |
| Felsőfokú képesítések | | |
| Felsőoktatási szakképzés végén kiadott képesítés | 5 | Felsőfokú szakképzettséget – de felsőfokú végzettséget nem – nyújtó, annál rövidebb képzési idejű programokkal szerzhető meg. Neve ellenére nem számít felsőoktatási végzettségnek, de meghatározott számú kreditponttal beszámításra kerülhet az azonos szakmai irányú felsőoktatási képzésbe történő belépéskor. |
| BA, BSc | 6 | |
| MA, MSc | 7 | |
| PhD | 8 | |
| Szakirányú továbbképzés a felsőoktatásban | 6, 7 | Ezek a BA vagy MA képzés után választható 2-4 éves programok nem adnak magasabb szintű végzettséget. Gyakorlatorientált specializáló képzések, amelyek elmélyítik vagy kiszélesítik az alapdiploma által igazolt szakmai ismereteket, adott munkahelyen újabb munkakör feltételeként szerepelhetnek. <i>A szakirányú továbbképzésekről a felsőoktatási intézmények saját hatáskörben döntenek. (Pl. környezetvédelmi szakjogász, vagy drámapedagógus)</i> |
| Eddig nem besorolt nemformális képesítések, tanúsítványok | | |
| Mestervizsga, az MKIK által kiadott mester cím | Ez nem képesítés, hanem cím | A már szakképzettséggel rendelkezők, több éves szakmai gyakorlat után mestervizsgát tehetnek, amelyet a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara, illetve a Magyar Agrárkamara szervez. A vizsgákra önállóan vagy tanfolyamokon lehet felkészülni. A sikeresen vizsgázók használhatják a mester címet (asztalosmester, fodrászmester stb.). Ez a cím a szakmai hozzáértését bizonyítja a megrendelőknek és a hatóságoknak. A mester cím nem tekinthető OKJ képesítésnek, de azon alapul. |

MÁR BESOROLT KÉPESÍTÉSEK ÉS ISKOLAI KIMENETEK

| | | |
|---|------------------------------|---|
| Hatósági képzések képesítései | | Ezek a programok jogilag nem tartoznak a felnőttképzési törvény alá, és nem szerepelnek az OKJ-ben. A gyakorlatban azonban akadnak nem egyértelműen megítélhető képesítések. |
| A felnőttképzési törvény hatálya alá tartozó, C körös nyelvi képzések tanúsítványai | | A nyelvi képzések programkövetelményeit ²² külön dokumentumok írják le. Mivel ezek egyetlen kompetenciát tanúsítanak, besorolásuk, megfeleltetésük a képesítési keretrendszer komplex követelményeinek számos kérdést vetne fel. |
| A felnőttképzési törvény hatálya alá tartozó, D körös, „egyéb képzések” során kiadott igazoló dokumentumok) | | Ebben a kategóriában nincsenek kidolgozott szakmai programkövetelmények. |
| Cégek által kiadott, nemzetközileg is elfogadott iparági tanúsítványok (Oracle, Cisco, Microsoft) | | Nem azonos a nemzetközi képesítésekkel, mivel egyetlen cég a tulajdonosa a kiadott tanúsítványoknak. |
| A szabad képzési piacon kiadott egyéb igazolások, „papírok”. | | Bár jogszabályok vannak a kiadott papírok lehetséges megnevezésére vonatkozóan, a gyakorlatban mindenféle megnevezés használatos (oklevél, diploma, igazolás). |
| Ágazati, nemzetközi tanúsítvány (pl. ECDL) | 3 egymásra épülő tanúsítvány | Annak ellenére, hogy ebben az esetben is egyetlen kompetencia-területről van szó, több ország (egyeztetve) besorolta az egyes tanúsítvány-szinteket. |

A qualification, illetve a certificate terminus (és azok magyar nyelvű fordításai) nem tűnik kellően pontosnak az igazoló dokumentumok megfelelő megnevezésére.

Annak ellenére, hogy a kiadható igazoló dokumentumok elnevezését és fajtáit jogszabályok rendezik,²³ a magyarszóhasználat nem nevezhető kiforrottnak.

A jogi szabályozás szerint az oklevél, mint hivatalos okmány, csak felsőoktatási intézmény által, a megfelelő vizsgák sikeres letétele után adható ki. Bizonyítvány a köznevelésben általános és középiskolai tanulmányok lezárása után adható ki, a szakképző intézményekben pedig szakképesítést adhatnak ki. Az OKJ bizonyítvány (ami szakképesítést igazol) az iskolarendszeren kívüli tanfolyami képzés keretében is megszerezhető (sikeres írásbeli és

²² https://www.nive.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=538

²³ A képzési rendszer egyes szektorait szabályozó törvények (az 1993. évi LXXX. /többször módosított/ törvény a felsőoktatásról, a 2003. évi XXIX. törvény a szakképzésről szóló 1993. évi LXXVI. törvény módosításáról, az 1999. évi LXVIII. törvénnyel módosult 1993. évi LXXIX. törvény a közoktatásról, és a 2001. évi CI. törvény a felnőttképzésről) egyértelműen megfogalmazza, hogy egy-egy képzésről milyen záró okmány adható ki.

gyakorlati vizsga alapján). Az OKJ-n kívüli tanfolyamok, különböző tréningek esetében „csak” tanúsítvány adható ki.²⁴

Jelenleg komoly zavar figyelhető meg a képzési piacon a kibocsátott bizonyítványok nevét és valódi státuszát illetően. A képzőcégek szeretnek a résztvevők által pozitívan fogadott hatásos elnevezéseket használni, amelyeknek egyébként semmilyen jogi alapja nincs. A legtöbb esetben a „diploma” és egyéb külföldi elnevezések, például a „certificate” használatosak.

Emellett, számos problémás elem jelentkezik a témával kapcsolatos nagyszámú dokumentumban használt nemzetközi angol nyelvből történő fordítás során (esetenként nem csupán azért, mert a fordítók nem ismerik a témát, hanem azért is, mert a célnyelv szakki-fejezései korlátozottak, vagy mert a szóban forgó rendszer tulajdonságai nem írhatók le egy másik nyelvből vett kifejezésekkel).

Jelenleg egy olyan nemformális képezési típus van, amelynek a besorolásával kapcsolatban a szabályozás megfogalmazódott, a mechanizmus részletes leírásra került. A tényleges besorolás 2017 januárjára elkészült.

A felnőttképzési törvény hatálya alá tartozó nemformális (iskolarendszeren kívüli) képzések és az ezeken alapuló képesítések, tanúsítványok kétfélek.

1. Az A csoportba tartozó, államilag elismert szakképzést adó képzések azonos értékűek az iskolarendszeren belül szerveződő, az OKJ-ban szereplő szakképzésekkel. Ezek besorolása a szakképzési fejlesztési projektben (TÁMOP 2.2.1) már megtörtént.

2. A törvényben felsorolt összes többi (a B körös egyéb szakmai képzések, a C körös nyelvi képzések, és a D körös egyéb képzések) a nemformális körbe sorolhatók. Jelenleg a nemformális szakmai képzések közül a B körös, egyéb szakmai képzések, illetve az ezekhez vezető képzési programokra vonatkozóan jogszabály rendelkezik arról, hogy a nyilvántartásukat végző Kereskedelmi és Iparkamarának gondoskodnia kell ezeknek az MKKR-be történő besorolásáról. Az 2016 szeptemberében megjelent az új OKJ 2016, ezt követően, 2017 januárig a kamara szakértők bevonásával részletesen megvizsgált 154 szakmai programkövetelményt, többségüket, 134-et sikerült besorolni az MKKR szintekre. Az érvényes felnőttképzési törvény (2013) 2. § 6. pontja szerint az **egyéb szakmai képzés**: olyan, államilag el nem ismert szakmai végzettség megszerzésére irányuló képzés, amely valamely foglalkozás, munkakör vagy munkatevékenység végzéséhez szükséges kompetencia megszerzésére, fejlesztésére irányul és **nem** hatósági jellegű képzés. Ezt a képzési formát a törvény szövegére utalva B körös képzésnek is nevezik, mert a szöveg a felsorolt négy képzési forma közül a b) pontban sorolja fel, de nevezik kamarai képzésnek is, mert a nyilvántartás a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara feladata, illetve nevezik „kis OKJ-nak is”, mivel a képzéseket megalapozó szakmai programkövetelmények funkciója hasonló az OKJ-ben szereplő képesítések tartalmát meghatározó szakmai és vizsgakövetelményekhez. Funkciójuk az egységes követelményrendszer kialakítása.

²⁴ Az egyes részterületek önálló szabályozás alá esnek. Az 16/2014. (IV. 4.) NGM rendelet a felnőttképzési nyelvi programkövetelmények nyilvántartásba vételének követelményeiről és eljárási rendjéről, valamint a nyelvi képzés követelményei teljesítésének igazolásáról szóló jogszabály szerint a tanúsítvány kiadásának feltétele az órák 80%-án való jelenlét és a vizsga sikeres teljesítése.

A regisztráción átesett szakmai programkövetelmények nyilvánosak, azokat a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara (MKIK) honlapján bárki megtekintheti.²⁵

A 2. sz. *melléklet* tartalmazza a benyújtandó programkövetelmények leírásához alkalmazott egységes űrlapot. A programkövetelmények leírása követi az MKKR deskriptorok szerkezetét.

A Magyar Kereskedelmi és Iparkamara készített egy útmutatót,²⁶ amely részletesen leírja a programkövetelmények megírásának módszerét (alapvetően a sztenderd űrlap szerkezetét követve).

4.2. Tulajdonviszonyok

A képzési programok, illetve a képesítések tulajdonlása több kérdést is felvet.

A nemformális képzési programkövetelményeket képzésszolgáltató cégek nyújtják be engedélyeztetésre a kamarához. Az általuk kidolgozott programok az elfogadást követően (már az azt benyújtó szervezet, cég megjelölése nélkül) kikerülnek a kamara nyilvános webes felületére, és ezzel a cégek elveszítik az adott programmal kapcsolatos tulajdonosi státuszukat, vagyis a programkövetelmények „köztulajdonná válnak”, más cégek ez alapján kell, elindítsák az azonos elnevezésű képzési programjaikat. A leírások tehát ugyanúgy bárki által megismerhető, hasznosítható szöveggé válnak, mint az államilag elismert képesítések szakmai és vizsgakövetelményei. A felnőttképzési piacon azonban jelenleg – ahogy egyik interjúalanyunk fogalmazott „farkastörvények uralkodnak”, a képzőcégek éles versenyben állnak egymással. Amennyiben egy cég új képzési programot fejleszt, az időleges piaci előnyökkel járhat számára, ezért az adott programot „ipari titokként” kezeli. (Komoly korlátot jelentett az interjú helyzetfeltárás során, hogy a cégek nem kívánták megmutatni leginkább piacképes programjaik részletes leírását.) Emellett az is jellemzőnek mondható, hogy sok képzőcég az OKJ követelményleírásokból merít, ollóz össze saját képzési programokat, és nem érdekelt, hogy ez nyilvánosságra kerüljön. A megrendelőknek, munkaadóknak a minél olcsóbb és rövidebb képzés az érdekük, amelynek során egy „lebutított”, lerövidített, csak bizonyos skill-ek kialakítására irányuló képzés előnyösebb, mint a teljes mértékben szabályozott képzési programok. Ez a helyzet egyelőre erősen fékezi, hogy amúgy piacképes programok kerüljenek be az engedélyezett és nyilvántartott (és ezzel egyúttal az MKKR-be besorolt) képzések körébe.

A programkövetelmények engedélyezésének jelenlegi szabályozása – az általunk képzőcégekkel készített interjúk szerint - hátráltatja, hogy az érintett képzőcégek rugalmasan alakítsák programjaikat a piaci követelményekhez, mert a programoknak a megrendelői igényekhez igazítása esetén az olyan módosulásnak minősül, amely az engedélyezett státusz elvesztésével jár, illetve új képzésnek minősül, amelynek a teljes engedélyeztetési

25 http://szpk.mkik.hu/_frontend/index.php?module=programkovetelmeny&mid=4 Az NSZFH egy másik honlapján a benyújtott, de el nem fogadott programkövetelmények listája is elérhető. <http://www.nive.hu/mfkb2016/index.php?DO=59&tip=>

26 Az útmutató elektronikus file formátumban elérhető a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara honlapján. http://www.mkik.hu/upload/mkik/felnottkepzes/programkovetelmeny_utmutato_vegleges_2016_01_01.pdf

folyamaton ismét végig kell mennie. Ezért sok képzőcég nem is törekszik az engedélyeztetéssel járó előnyök megszerzésére, amilyen például a képzés ÁFA-mentessé tétele, ami szintén piaci előnyöket (olcsóbb képzési árak kialakítását) kínálja. Több képzési cég vezetője nyilatkozott úgy az általunk készített interjúkban, hogy inkább marad a felnőttképzési törvény hatályán kívül, az úgynevezett szabad képzési piacon, mert a képzésnek a megrendelők igényeihez alakítására csak így van lehetősége. Ebben az esetben tehát a minőség javítására törekvést szolgáló szabályozás ellentmondásba kerül(het) a piaci alkalmazkodás és rugalmasság igényével.

4.3. A nemformális szakmai programkövetelmények besorolásának problémái

2016 nyarán öt szakértő részvételével végrehajtottuk 13 nemformális program kísérleti besorolását azzal a konkrét céllal, hogy feltárjuk a területen jelentkező jellemző problémákat. Nem volt elérhető a nem-szabályozott felnőttképzési piacra vonatkozó olyan programleírás, amely megfelelt volna annak az alapvető elvárásnak, hogy a leírás tanulási eredményekben legyen megfogalmazva, és kövesse az MKKR struktúráját. Ugyanis a felnőttképzési törvény által nem szabályozott nemformális képzést nyújtó társaságok nem szükségszerűen készítenek strukturált programleírást, hanem vagy jellemzően egyszerű tematikát írnak, vagy a piaci érdekekre való hivatkozással, senkinek nem engedik, hogy bepillantást nyerjenek az említett „belső” dokumentumokba. Ezért a fenti hivatalos követelményeket kielégítő B körös szakmai programkövetelményeket választottuk. A B körös szakmai programkövetelmények kötelező keretrendszert jelentenek a felnőttképző társaságok számára abban az esetben, ha engedélyezett képzést szeretnének indítani, ezért besorolásuk automatikusan jelzi a rájuk épülő képzési programok MKKR szintjét is.

A projekt vezetősége megbeszélést kezdeményezett a felnőttképzési törvény által szabályozott B körös képzések regisztrációjáért és besorolásáért felelős kamarai szakértőkkel a következtetések összefoglalása és megosztása érdekében. A megbeszélés legfontosabb megállapításai az alábbiak voltak.

Jelenleg a leírások minősége igen egyenetlen. Habár hivatalos szempontból tanulási eredményekkel írják le a képzési követelményeket, a leírások sok esetben nem nyújtanak elegendő információt a megfelelő MKKR szint meghatározásához. Például jelzik a tudásterületet, de nem tartalmaznak információt annak mélységére vonatkozóan, illetve a kontextus azonosításához. Esetenként túlságosan elnagyoltak, és a leírásokban szereplő deskriptorok erősen keverednek, néha fontos kompetenciák hiányoznak, vagy túl sok kompetencia leírása található meg egy igen rövid képzés esetén.

A jelenleg érvényes (fent leírt) eljárásrend nem engedi az efféle problémás elemek javítását a benyújtott programkövetelményben, például nem teszi lehetővé a nem megfelelően megfogalmazott tanulási eredmények szakmai konzultációt követő javítását. Pedig ez sokkal hasznosabb megoldás lenne, mint a regisztráció elutasítása, vagy a számos problémát tartalmazó programok közzététele. Tekintettel a fentiek fontosságára, és figyelembe véve, hogy a

teljes MKKR a bevezetés kezdeti szakaszában jár, ésszerű lenne az eljárásrend módosítása, és a fenti bekezdés felvétele a minőség javítása érdekében.

A megbeszélés során felmerült az is, hogy meg kellene fogalmazni a B körös képzések mint szabályozott nemformális képzési programok általános képzéspolitikai célját. A fenti eszközzel szabályozott B körös szakmai programkövetelmények és képzési tevékenységek az államilag elismert OKJ-s szakképesítések és a felnőttképzési szabadpiacon megszerezhető igazolások között helyezkednek el. Szabályozásukat szintén a fenti köztes jelleg jellemzi (átmeneti kategória). A szabályozási példa az OKJ-s szakképesítések esetében szabályozó eszközként használt szakmai programkövetelmények voltak. Habár a B körös szakmai programkövetelmények a képzés kimeneti tulajdonságait írják le, nem tartalmazzák az értékelésre vonatkozó egységes elvárásokat, ami a programkövetelményekre épülő képzések tényleges minőségét átláthatatlanná teszi.

A projekt keretében készített céges interjúkból nyert tapasztalat szintén megerősíti, hogy a fenti típusú szabályozott felnőttképzési piacon való regisztrált jelenlét, illetve a kapcsolódó adminisztratív terhek vállalása (beleértve a regisztrációra benyújtott programok tulajdonjogának elvesztése is) nem kellően vonzó a képzéssel foglalkozó üzleti vállalkozások, valamint az ügyfélkörükbe tartozó társaságok számára. Sok esetben, különösen a jelenlegi komoly munkaerőhiány körülményei között, a munkaadók képzett munkaerő igényüket a szabályozott felnőttképzési szektoron kívülről elégítik ki, saját megoldásokat használva. Ez azt jelenti, hogy ők sem érdekeltek az NKKR-hez történő besorolásban.

Az ECDL magyar vezetősége megbeszélést kezdeményezett a projekt vezetőségével, mivel az általuk kiadott igazoló dokumentumokban szerették volna feltüntetni az MKKR jelzést. Mivel nincs erre vonatkozó kidolgozott eljárás, ez egyéni kezdeményezésnek tekinthető.

5. A képesítések MKKR-be sorolásának folyamata

Az eddigi besorolások fejlesztési projektek keretében, kísérleti jelleggel szerveződtek, egyelőre nem fogalmazódott meg a besorolás egységes, kötelező eljárásrendje.

Jelenleg egyetlen kidolgozott eljárásrend van, amely a nemformális, úgynevezett B körös képzések programkövetelményeinek engedélyezésére vonatkozik, és ennek része az engedélyezésre benyújtott programok besorolása, ezért ezt ismertetjük részletesen. Egyelőre ez az eljárásrend szolgálhat – továbbfejlesztendő – modellként a besorolási eljárások későbbi kidolgozásához.

A felnőttképzési törvényben szabályozott úgynevezett B körös (a nem államilag elismert, nemformális) képzések programkövetelményei, meghatározott eljárás során kerülhetnek engedélyezésre és regisztrálásra. Az MKKR számszámmal történő megjelölésük (azaz a besorolás elvégzése) része a javaslat elkészítésének, tehát azt a szakmai programkövetelmény benyújtójának kell elvégeznie. (Ez alól az első körben benyújtott programok kivételt képeztek, esetükben ez a feladat a kamarára hárul.) Az eljárásrend alapján az adott programkövetelmény „automatikusan” az MKKR „részévé válik”.

A felnőttképzési törvény (2013) és további 3 kapcsolódó rendelet alapján az MKIK Oktatási és Képzési Igazgatóság végzi

- a szakmai programkövetelmény-javaslatok döntésre történő előkészítését,
- a döntésre jogosult (5 fős²⁷, normális rendben 3 hetente ülésű) szakmai Bizottság működtetésével kapcsolatos feladatokat (a tagokat a miniszter nevezi ki), valamint
- a programkövetelmények nyilvántartásának kezelését.

A Magyar Kereskedelmi és Iparkamara által vezetett felnőttképzési szakmai programkövetelmények nyilvántartásának eljárásrendje a következő.

A 3. számú melléklet folyamatábrája az engedélyeztetési eljárást és az ahhoz kapcsolódó lépéseket mutatja be. Az MKKR-be sorolás ennek a folyamatnak a része.

1. A javaslat benyújtása

A felnőttképzési szakmai programkövetelmény nyilvántartásba vételére vonatkozó javaslatot a megfelelő formátumban bármely jogi személy, jogi személyiség nélküli gazdasági társaság, egyéni cég, egyéni vállalkozó jogosult benyújtani. A programkövetelmény-javaslatot az MKIK honlapján kizárólag elektronikus formában lehet benyújtani.

²⁷ A döntéshozó öttagú bizottságba a felnőttképzési programszakértők közül három tagot a kamara, egy tagot az agrárkamara, egy tagot a szakmai programkövetelményre irányuló javaslat OKJ-ban szereplő szakmacsoportjának megfelelő, a szakmacsoporton belüli szakképzések többségéért felelős miniszter delegál. A bizottságnak a kamara és az agrárkamara által delegált tagjait és elnökét a miniszter nevezi ki és menti fel.

A programkövetelmény-javaslat beérkezéséről automatikusan generált üzenetet továbbít a rendszer a javaslattevő részére.

A programkövetelmény-javaslatnak tartalmaznia kell

- a) a szakmai programkövetelmény megnevezését és annak az OKJ-ban szereplő szakmacsoportnak a megjelölését, amelybe a programkövetelmény besorolható, valamint a programkövetelménynek az Európai Képesítési Keretrendszerhez kapcsolódó Magyar Képesítési Keretrendszer szerinti szintjének meghatározására és besorolására vonatkozó megjelölését,
- b) a szakmai végzettség jellegétől függően a képzés megkezdéséhez szükséges bemeneti kompetenciákat, az iskolai és a szakmai előképzettséget, az egészségügyi alkalmassági követelményeket, valamint az előírt gyakorlatot,
- c) a szakmai végzettséggel ellátható legjellemzőbb tevékenység, vagy munkaterület rövid leírását,
- d) a szakmai végzettség megszerzéséhez szükséges képzés képzési formától függő minimális és maximális óraszámát,
- e) a szakmai követelmények leírását,
- f) a szakmai végzettség jellegétől függően az elméleti és gyakorlati képzési idő arányát,
- g) a szakmai végzettség megszerzését igazoló dokumentum kiadásának feltételeit.

2. A programkövetelmény-javaslat azonosítása, besorolása

Az MKIK a szakmai programkövetelmény-javaslatot a beérkezés sorrendjében sorfolytonos nyilvántartási számmal látja el. A szakmai programkövetelmény-javaslat nyilvántartási száma hét karakterből áll. Az első öt karakter a programkövetelmény-javaslat sorfolytonos nyilvántartási száma, további két karakter a javaslat beérkezés évének utolsó két számjegye alapján kerül meghatározásra.

3. A döntés előkészítése

A programkövetelmény-javaslat eljárásának lefolytatásához az MKIK programakkreditációs szakértőt vesz igénybe. Az MKIK a programkövetelmény-javaslatot a beérkezését követő 5 napon belül – elektronikus formában – véleményezés céljából továbbítja a szakértő részére. A szakértőt az MKIK a szakértői kompetenciák figyelembevételével – rész-szakterület, szakmacsoport meghatározása – választja ki és bízta meg az adott feladat ellátásával.

A szakértő szabadon dönt a szakértői felkérés elfogadásáról, amennyiben

- a megbízás tárgya – saját belátása szerint – meghaladja a szaktudását,
- a megjelölt határidőn belül nem tudja a feladatot az elvárható szakmai színvonalon, az eljárásrend és a vonatkozó jogi rendelkezések szabályainak is megfelelően elvégezni,
- a megbízást más okból összeférhetetlennek tartja.

A szakértő a felkérést nem fogadhatja el, amennyiben

- a megbízás olyan felnőttképzési tevékenységet folytatóval kapcsolatos, amellyel munkaviszonyban vagy munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyban állt, illetve amelynek bármely munkavállalójával vagy munkavégzésre irányuló egyéb jogviszony szerint foglalkoztatott dolgozójával közeli hozzátartozói, illetve rokoni kapcsolatban áll.

A szakértő a – megadott mellékletek szerinti tartalommal elkészített – szakvéleményt a felkérést követő 5 napon belül – minden egyes oldalon aláírásával hitelesítve, nyomtatott formában, valamint elektronikus úton – továbbítja az MKIK részére. A szakértő a szakvéleményt a vonatkozó jogszabályok figyelembevételével, valamint a jelen eljárásrend alapján készíti el.

A programkövetelmény-javaslatok elbírálására szakértőként kizárólag a felnőttképzési szakértői tevékenység folytatásának szabályairól szóló 10/2010. (IV. 15.) SZMM rendelet szerint engedéllyel rendelkező programakkreditációs szakértő vehető igénybe.

4. Az előterjesztés

Az MKIK a szakértői szakvélemény alapján előterjesztést készít a Bizottság soron következő ülésére, olyan táblázatos formában, amely tartalmazza

- a javaslattevő, valamint a programkövetelmény azonosítására alkalmas adatokat,
- a javaslat benyújtásának időpontját,
- a vizsgálat során eljáró szakértő nevét,
- a döntés meghozatalához szükséges információkat.

Az MKIK az előterjesztésben megjelölt ügyekre vonatkozó szakértői megállapításokat - főszabályként legalább 3 munkanappal a bizottsági ülés előtt elektronikus úton eljuttatja a Bizottság tagjai részére.

5. A döntés meghozatala

A vonatkozó jogszabályok a Bizottság hatáskörébe rendelik a döntési jogkör gyakorlását. A Bizottság a szakmai programkövetelmény-javaslat beérkezését követő 30 napon belül hozza meg döntését. A Bizottság az eljárási határidőt egy alkalommal, legfeljebb 30 nappal meghosszabbíthatja. Az eljárási határidőbe nem számít be a hiánypótlásra irányuló felhívástól annak teljesítéséig terjedő idő.

A Bizottság ülésének döntéséről az MKIK – a döntés meghozatalát követő 5 napon belül – elektronikus formában értesíti a javaslattevőt, valamint a Bizottság támogató döntése esetén a programkövetelményt az MKIK honlapján közzéteszi.

A javaslattevő által előterjesztett szakmai programkövetelmény akkor támogatható, ha az tartalmazza az Fktv. 18. § (4) bekezdésében foglaltakat az alábbiak szerint:

- a programkövetelmény-javaslat az OKJ szerinti legjellemzőbb szakmacsoportba besorolásra került,
- a képzés során megszerzett kompetencia valamely munkaterület, foglalkozás szerint besorolásra került a Foglalkozások Egységes Osztályozási Rendszere (FEOR) alapján,

- a képzés megkezdéséhez szükséges bemeneti feltételek meghatározásra kerültek, melyek összhangban vannak a szakmai követelmények leírásával,
- képzési forma szerint – a tervezett óraszám a munkatevékenység ellátásához szükséges kompetenciák megszerzhető, meghatározza a képzés sikeres elvégzését igazoló okirat kiadásának feltételeit.

További szempontok

- a programkövetelmény-javaslat megnevezése megfelel a tisztességes tájékoztatás követelményeinek, nem megtévesztő, alkalmas a képzéssel megszerzhető kompetenciák alapján a legjellemzőbb tevékenység, munkaterület azonosítására,
- a programkövetelmény-javaslat megnevezése összhangban van a szakmai végzettséggel ellátható legjellemzőbb tevékenység, munkaterület leírásával,
- a programkövetelmény-javaslat megnevezése segíti a munkaadót a szakmai végzettséggel legjellemzőbben betölthető munkakörök beazonosításában,
- a programkövetelmény-javaslat megnevezése a munkavállaló tájékoztatását szolgálja a szakmai végzettséggel megszerzhető kompetencia tartalmára és hasznosítására vonatkozóan,
- a képzés megkezdéséhez megjelölt bemeneti kompetenciák csak azokat a feltételeket tartalmazzák, amelyek a képzés megkezdéséhez minimálisan szükségesek a szakmai végzettséggel megszerzhető kompetencia elsajátításához,
- a szakmai végzettséggel ellátható legjellemzőbb tevékenység vagy munkaterület leírása egyértelműen meghatározott és a szakmai végzettséggel megszerzhető kompetencia a tevékenység végzéséhez vagy a munkaterületen szükséges,
- meghatározott a szakmai végzettség megszerzéséhez szükséges képzés minimális és maximális óraszám, mely megfelelő időt biztosít a megjelölt munkatevékenység ellátásához szükséges kompetencia elsajátítására, a maximális óraszám nem haladja meg a minimális óraszám kétszeresét,
- a szakmai követelmények leírása a szakmai végzettséggel megszerzhető kompetenciákkal a tevékenység, munkaterületi feladat elvégezhető vagy magasabb szinten gyakorolható, a legjellemzőbb tevékenység vagy munkaterület ellátásához szükséges szakmai kompetenciákat leíró szakmai ismereteket, készségeket és személyes kompetenciákat, társas kompetenciákat és módszerkompetenciákat tartalmazza,
- a programkövetelmény-javaslat tartalmazza annak bemutatását és indoklását, hogy a tervezett képzésre mely társadalmi–gazdasági területeken van szükség,
- az elméleti és gyakorlati képzési idő aránya a szakmai végzettség jellegéhez igazodóan összhangban van a szakmai végzettséggel megszerzhető kompetencia elsajátításának képzési forma szerint meghatározott időszükségletével,
- a szakmai végzettség megszerzését igazoló dokumentum kiadásának feltételeként a képzés felnőttképzési szerződésben megjelölt órászámának hetven százalékán való részvétel és a felnőttképzést folytató intézmény által szervezett szakmai záró beszámoló (a továbbiakban: beszámoló) sikeres teljesítése került megjelölésre,

- a javaslat modulrendszerű felépítése esetén modulonként tartalmazza a minimális és maximális óraszámot, a szakmai követelmények leírását, valamint az elméleti és gyakorlati képzési idő arányát.

6. Hiánypótlás, elutasítás

Amennyiben a Bizottság a döntésre előkészített javaslatnak a jogszabályban megfogalmazott feltételeknek való nem megfelelést állapítja meg, 10 napos határidő kifizetésével hiánypótlásra szólítja fel a javaslattevőt.

A Bizottság a javaslat nyilvántartásba vételét – az indok megjelölésével – elutasítja, amennyiben a javaslattevő a megadott határidőn belül a kért adatot nem közli, vagy a benyújtott hiánypótlás nem megfelelő, továbbá a jogszabályban foglaltak miatt nem vehető nyilvántartásba a javaslat.

A javaslattevő által előterjesztett szakmai programkövetelmény elutasításra kerül, amennyiben

- az előterjesztett programkövetelmény hatósági jellegű, egyéb jogszabály alapján szabályozott képzésnek minősül,
- az előterjesztett programkövetelmény államilag elismert OKJ szerinti képzésnek, illetve felsőoktatási szakképzésnek minősül,
- az előterjesztett programkövetelmény-javaslat megnevezése megegyezik vagy megtévesztésig hasonló a nyilvántartásban szereplő szakmai programkövetelménnyel,
- valamely modulja megtalálható az állam által elismert szakképesítések szakmai követelménymoduljairól szóló kormányrendeletben,
- az OKJ-ban szereplő valamely szakképesítés szakmai kompetenciáinak több mint negyven százaléka, rész-szakképesítés esetén a szakmai kompetenciáinak több mint hatvan százaléka megtalálható a szakmai programkövetelmény-javaslatban,
- kivéve, ha a javaslatban szereplő szakmai kompetencia az OKJ-ban szereplő szakképesítés szakmai kompetenciájának magasabb szintű elsajátítására vagy speciális szakmai ismeretek és szakmai készségek kialakítására irányul (R. 2. § (5) bekezdés d))
- a nemzeti felsőoktatásról szóló törvény szerinti felsőoktatási szakképzési és kimeneti követelményeiben szereplő szakmai kompetenciák több mint negyven százaléka megtalálható a szakmai programkövetelmény-javaslatban (R. 2. § (5) bekezdés e))
- a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara és a Magyar Agrár-, Élelmiszergazdasági és Vidékfejlesztési Kamara (NAK) mesterképzéseinek kompetencia moduljaiban szereplő szakmai kompetenciák több mint negyven százaléka megtalálható a szakmai programkövetelmény-javaslatban²⁸
- a javaslattevő a Bizottság hiánypótló értesítésére a megadott határidőn belül nem reagál, illetve a kért adatokat a Bizottság nem fogadja el.

28 MKIK mesterképzések szabályozása: 8/2013. (III.6.) NGM rendelet; 47/2014. (X.29) EMMI rendelet; 31/1996. (VI.19.) IKM rendelet; 27/1996. (X.4.) FM rendelet; 53/2013. (IX.11.) BM rendelet; 21/1997. (VI.4.) MKM-IKIM rendelet NAK mesterképzések szabályozása: 27/1996. (X.4.) FM rendelet; (R. 2. § (5) bekezdés f))

7. A programkövetelmény módosítása, felülvizsgálata

A Bizottság a programkövetelményt módosítja, amennyiben

- a módosítási javaslat az Fktv. 18. § (4) bekezdés c)-d) és f) pontjában foglaltakra (azaz az ellátható munkakörre, az óraszámra vagy a gyakorlati képzés arányára) irányul, és összhangban van a végrehajtási rendelet 2. § (1) bekezdése szerinti rendelkezésekkel, a meglévő modulok tartalmának változtatása nélkül, vagy
- jogszabályi változás következtében módosul a szakmai programkövetelmény azonosító számában szereplő OKJ szerinti szakmacsoport megjelölése.
- A Bizottság felnőttképzési programszakértő igénybevételével minden év november 30-ig felülvizsgálja a nyilvántartásban szereplő szakmai programkövetelményeket és a felülvizsgálatot követő 10 napon belül
- a rendelet 3. § (1) bekezdés b) pontban foglalt esetben a nyilvántartást módosítja,
- a rendelet 3. § (3) bekezdésben foglalt esetben a szakmai programkövetelményt a nyilvántartásból törli.

8. Az elutasítással szembeni kifogás

A javaslattevő az elutasításról szóló értesítés kézhezvételétől számított 5 munkanapon belül – az indok megjelölésével a nemzetgazdasági miniszterhez címezett levélben kifogással élhet a Bizottság elutasító döntésével szemben.

A miniszter a kifogásról – a szakmai állásfoglalás kiadására jogosult miniszter válaszát követő – 10 munkanapon belül dönt, döntése ellen további kifogásnak helye nincs. A miniszter kifogásnak helyt adó döntése esetén az MKIK – a miniszter erről szóló értesítése alapján – a felnőttképzési szakmai programkövetelményt nyilvántartásba veszi.

Az elutasítással szemben előterjesztett kifogás elektronikus úton nem terjeszthető elő.

9. A szakmai programkövetelmények nyilvántartása

Az MKIK a Bizottság és a nemzetgazdasági miniszter támogató döntése alapján nyilvántartásba veszi a szakmai programkövetelményeket. A szakmai programkövetelmény hatálya határozatlan időre szól. A szakmai programkövetelmények nyilvántartása tartalmazza:

- a szakmai programkövetelmény megnevezését,
- az OKJ-ban szereplő szakmacsoportnak a megjelölését, amelybe a programkövetelmény besorolható,
- a Magyar Képesítési Keretrendszer szerinti szintjének meghatározására és besorolására vonatkozó megjelölését,
- a képzés megkezdéséhez szükséges bemeneti kompetenciákat (az iskolai és a szakmai előképzettséget, az egészségügyi alkalmassági követelményeket, valamint az előírt gyakorlatot),
- a szakmai végzettséggel ellátható legjellemzőbb tevékenység, vagy munkaterület rövid leírását,
- a képzés képzési formától függő minimális és maximális óraszámát,

- a szakmai követelmények leírását,
- az elméleti és gyakorlati képzési idő arányát,
- a szakmai végzettség megszerzését igazoló dokumentum kiadásának feltételeit.

10. A nyilvántartásból való törlés

A Bizottság döntése alapján az MKIK törli a programkövetelményt a nyilvántartásból, amennyiben

- a programkövetelmény az OKJ-ban kihirdetésre került,
- a programkövetelmény hatósági jellegű, egyéb jogszabály alapján szabályozásra került,
- felülvizsgálat során döntés született a programkövetelmény törléséről.

Az MKIK a szakmai programkövetelmények nyilvántartásból való törléséről 5 napon belül értesíti a Nemzeti Munkaügyi Hivatalt.

6. Az MKKR-be sorolt képesítések minőségbiztosítása

6.1. A nemformális szektor képzéseinek típusai a minőségbiztosítás szempontjából

Az Egész életen át tartó tanulás szakpolitikájának stratégiája a 2014-2020 közötti időszakra és a felnőttképzési törvény meghatározásai alapján nemformális képzésnek azokat a képzéseket tekintjük, amelyek képzési céllal szervezettek, van tantervük, de az iskolarendszeren kívül zajlanak, és nem vezetnek államilag elismert képesítéshez. A felnőttképzési törvény a nemformális képzések tekintetében különbséget tesz a szabályozott és támogatott képzések valamint az ún. „szabad” piaci képzések között. A szabályozás csak a törvény hatálya alá tartozó képzési köröket nevezi felnőttképzésnek. A törvény hatálya alá tartozó képzési körökbe iskolarendszeren kívül folytatott egyéb szakmai, nyelvi és egyéb (általános) képzések tartoznak, míg az utóbbi a képzések és továbbképzések rendkívül széles körét foglalja magában, a külön jogszabályokban szabályozott ágazati képzésektől a piaci alapon szervezett képzésekig. Általános alapelvnek tekinthető, hogy az állam a képzések halmazából kizárólag csak azokat a képzéseket szabályozza, amelyek esetében a tartalom vagy a finanszírozás terén felelősséget vállal (lásd a 4. fejezet 2. ábráját).

1. Engedélyezett, meghatározott szakmai programkövetelmény alapján zajló felnőttképzési tevékenységek köre

Ide tartoznak a felnőttképzés keretében az OKJ szakképesítés megszerzésére irányuló képzések (A képzési kör), az egyéb szakmai képzések (B képzési kör) és a nyelvi képzések (C képzési kör). A fenti képzési körök tekintetében a törvény és annak végrehajtási rendelkezései részletes minőségbiztosítási sztenderdeket fogalmaznak meg.

2. Engedélyezett egyéb (általános) képzések és támogatott belső (vállalati) továbbképzések:

Az ebbe a körbe („D” képzési kör) tartozó felnőttképzési tevékenységek esetében az állam támogatóként jelenik meg, a képzés forrása lehet: állami vagy európai uniós támogatás, illetve a szakképzési hozzájárulás fizetési kötelezettség terhére megvalósuló képzés. Ilyen esetben a képzőnek a felnőttképzési törvény szerint kiadott engedéllyel kell rendelkeznie, azonban programkövetelményt nem kell készíteni, és engedélyeztetni, s mentesül a jogszabályban meghatározott minőségirányítási és minőségbiztosítási rendszer működtetése alól. Szükséges azonban, hogy a képzéseket a felnőttképzési törvényben meghatározott szempontoknak megfelelő képzési program alapján végezze, és a képzésben résztvevő felnőttel felnőttképzési szerződést kössön.

A belső képzést folytató szervezet képzési programjának a felnőttképzési törvénynek megfelelően az alábbi elemeket kell tartalmaznia:

- a képzés megnevezését,
- a képzés során megszerzhető kompetenciákat,
- a tervezett képzési időt,
- a képzés formájának meghatározását,
- a tananyag egységeit, azok célját, tartalmát, terjedelmét és a tananyagegységekhez rendelt elméleti és – ha a tananyagegység tartalmaz gyakorlati képzést – a gyakorlati óraszámot,
- a maximális csoportlétszámot,
- a képzésről, a képzés egyes tananyagegységeinek elvégzéséről szóló igazolás kiadásának feltételeit.

3. Hatósági jellegű és ágazati szakmai képzések, ágazati jogszabályok által szabályozott továbbképzési rendszerek

Ágazatspecifikus jellegük miatt a képzésekre vonatkozó normák és minőségbiztosítás az illetékes minisztériumok szabályozási hatáskörébe tartozik. A hatósági jellegű képzések megvalósítása során nem kell szakmai programkövetelményt készíteni, és engedélyezési eljárás alá sem tartozik a képzések szervezése. A felnőttképzésről szóló 2013. évi LXXVII. törvény 1§ (5) bekezdése felsorolja az ebbe a kategóriába tartozó képzéseket, amelyek a közszolgálati képzések és továbbképzések, az egészségügyi törvény alapján zajló ágazati képzések, a pedagógus továbbképzés és szakvizsga rendszer képzései, a kulturális miniszter által akkreditált tanfolyam-jellegű szakmai és továbbképzések, a hatósági szakmai képzések és az igazságügyi és közbeszerzési képzések köre.

A kötelező továbbképzések rendszerén belül külön kell akkreditáltatni a pedagógus továbbképzéseket. A pedagógus továbbképzés alapítása iránti kérelmet bármely jogi személy benyújthat az Oktatási Hivatalhoz. Az alapítási kérelmet a Pedagógus-továbbképzési Akkreditációs Testület bírálja el²⁹. Szintén akkreditáltatni kell a kulturális szakemberek részére szervezett továbbképzéseket. A képzési rendszer követelményeit és a képzés finanszírozását a 1/2000. (I. 14.) NKÖM rendelet írja elő. A szakmai továbbképzési program akkreditálásáról a miniszter – szakbizottság bevonásával – közigazgatási hatósági eljárás keretében határozattal dönt³⁰. Kötelező továbbképzési rendszer működik az egészségügyi szakdolgozók esetében is. Az egészségügyi szakdolgozók továbbképzésének szabályairól szóló 63/2011. (XI. 29.) NEFMI rendelet 4.§ (2) bekezdésben foglaltak szerint az egészségügyi szakdolgozók kötelező szakmacsoportos továbbképzését a felsőoktatási intézmények orvos- vagy egészségtudományi karai, az Egészségügyi Nyilvántartási és Képzési Központ, és a szakmacsoportos továbbképzések lefolytatására, meghatározott akkreditáció útján jogosultságot szerzett egészségügyi intézmények és iskolarendszerű egészségügyi szakképzést folytató in-

29 Pedagógus továbbképzések jegyzéke: <http://pedakkred.oh.gov.hu/PedAkkred/Catalogue/CatalogueList.aspx>

30 Akkreditált közművelődési szakmai továbbképzési programok nyilvántartása: http://2010-2014.kormany.hu/download/0c/11000/Akkreditalt_kozmuvelodesi_programok_2013.pdf

tézmények szervezhetnek.³¹ Szintén a kötelező továbbképzések rendszerébe tartoznak a közszolgálati tisztviselők továbbképzéséről szóló 273/2012. (IX. 28.) kormányrendelet szerint folytatott képzések. A kormánytisztviselők, köztisztviselők továbbképzése állami feladat, a képzéseket a Nemzeti Közszolgálati Egyetem valósítja meg.

A fentiekén kívül számos más szakmai területen működik kötelező továbbképzési rendszer pl. a mérnökök, mérlegképes könyvelők stb. számára.

4. Programfinanszírozásban megvalósuló társadalmi és gazdasági cél szerinti – felzárkóztató, közfoglalkoztatáshoz kapcsolódó állami képzések

A korábbi 9 regionális munkaerő-piaci képző és átképző központok, mint állami felnőttképzési intézmények, 2011. június 30-tól a Türr István Képző és Kutató Intézet (TKKI) területi kirendeltségeiként működnek. A Türr István Képző és Kutató Intézet által folytatott felnőttképzési tevékenység szinte kizárólag Európai Unió vagy kormányzati forrásból valósul meg, ezért a képzési programokat a hatályos felnőttképzési törvény szerint engedélyeztetni kell. A TKKI-nak, mint állami felnőttképzési intézménynek – mivel képzéseit a felnőttképzési törvény hatálya alatt folytatja – ugyanúgy meg kell felelnie a felnőttképzési törvény minden előírásának, mint más engedélyezett képzést folytató intézmények (képzéseit engedélyeztetni kell, minőségbiztosítási rendszert kell működtetnie, rendelkeznie kell a jogszabály által előírt személyi és tárgyi feltételekkel stb.). A „D” képzési körbe tartozó képzések minőségbiztosításával kapcsolatos elemeit és sztenderdjeit – uniós támogatás esetében – általában a programfinanszírozási dokumentum vagy a pályázati felhívás tartalmazza.

Szabad piaci képzések és nem támogatott vállalati képzések

A piaci alapon szervezett és nem támogatott vállalati képzések olyan képzések, amelyek a felnőttképzési törvény értelmében nem minősülnek felnőttképzési tevékenységnek, nem vonatkoznak rájuk a felnőttképzési jogszabályi kötelezettségek, a képzéseket nem kell regisztráltatni, engedélyeztetni, s nem kell bonyolult dokumentációt vezetni. Ebbe a képzési csoportba tartoznak a vállalatok által a saját bevételük terhére szervezett képzések. Az engedéllyel nem rendelkező, szabad képzések körébe tartozó képző intézmények által szervezett képzések lehetnek rövid idejű szakmai jellegű képzések (pl. betanító képzés, speciális szakmai kompetenciák fejlesztésére irányuló képzések, szintentartó képzések továbbképzések³² stb.), nyelvi képzések illetve általános kompetenciafejlesztő képzések (jellemzően tréningek) vagy művelődéshez, hobbihoz, szabadidőhöz, életmódhoz kapcsolódó általános képzések. A képzések minőségbiztosítása a képző intézmény, vállalat kompetenciája. Néhány jogsza-

31 Kötelező szakmacsoportos továbbképzések listája: <https://saftex.aek.hu/saftex/saftex/EntKtkListLazy.xhtml?sessionid=CB6543DC105965ADBEC20FE5C0752495>. Szakmai tartalmak: https://dl.dropboxusercontent.com/u/1271946/tovabbkepzes/kozponti_szakmai_tartalmak.pdf

32 Ezen képzések többségét nem lehet engedélyeztetni a jelenleg hatályos felnőttképzési törvény szerint. Ezek a képzések nem felelnek meg a szakmai programkövetelményről szóló 59/2013. (XII. 13.) NGM rendelet előírásának, így nem lehet szakmai programkövetelményt kidolgozni hozzájuk és nem lehet egyéb szakmai képzés, azaz B képzési körben engedélyeztetni. Ugyanakkor mivel szakmai kompetenciákat tartalmaznak, ezért nem lehet az egyéb képzések, azaz a D képzési körben sem engedélyeztetni.

bályi norma az ún. szabadon végezhető, piaci alapon folytatott képzési szolgáltatásokra is vonatkozik, nevezetesen a fogyasztóvédelemről szóló 1997. évi CLV. törvény és a fogyasztóvédelemhez kapcsolódó egyéb jogszabályok általános előírásai. (Farkas – Henczi, 2014).

6.2. A nemformális képzések minőségbiztosításának változása

A 2011. évi felnőttképzési törvény a minőségbiztosítás szempontjából három elemet vezetett be: a képzést folytató intézmények kötelező regisztrációját, az intézményi, valamint a programakkreditációt. Az akkreditált intézménynek a Felnőttképzési Akkreditációs Testület (FAT) által jóváhagyott minőségirányítási és minőségfejlesztési rendszerrel kellett rendelkeznie. A képzési program akkreditációja a képzési program dokumentációjának vizsgálatát foglalta magában abban a tekintetben, hogy megfelel-e a törvényben meghatározott tartalmi jellemzőknek. A nemformális képzés korábbi szabályozásával és minőségbiztosításával kapcsolatban megfogalmazott gyakori kritika szerint a szabályozás és a piaci mechanizmusok nem tudták kikényszeríteni a képzés minőségét, a felnőttképzést folytató intézmények között nem minőségi, hanem árverseny/„óraszámverseny” alakult ki. Az új szabályozás (a 2013. évi Felnőttképzési törvény) a képzés célja és tartalma szerinti differenciálás szándékával a képzési tevékenységgel és a képző intézményekkel szemben eltérő követelményeket támaszt. A jogalkotás eredeti célja az volt, hogy erősítse a szakmai–tartalmi fókuszú ellenőrzést a képzés folyamatának ellenőrzése során. Az engedélyezési szabályok és feltételek szigorítása, a szakmai és tartalmi követelményrendszer részletezettsége eredetileg azt a cél szolgáltná, hogy a támogatott képzések köréből szoruljanak ki a minőségileg gyenge képzések (Bertalan, 2015). Ugyanakkor az engedélyezési rendszer és a szakmai-tartalmi ellenőrzés is leginkább adminisztratív tekintetben szigorodott.

6.3. A nemformális képzési szektor szabályozott és támogatott képzéseinek minőségbiztosítása

A felnőttképzésről szóló 2013. évi LXXVII. törvény (Fktv.) és végrehajtási rendeletei a felnőttképzési akkreditáció (intézményakkreditáció és programakkreditáció) helyett bevezette a **felnőttképzési engedélyt**. Ha egy intézmény engedélyt kíván szerezni a felnőttképzés gyakorlására, akkor minőségbiztosítási rendszert kell bevezetnie és működtetnie. A képzések minőségbiztosításának szabályozása értelmében a képzési tevékenység egy olyan szervezeten megvalósuló, célirányos tanulási folyamat, amely nem válik el a képzés és a tanulás eredményétől, ezért a képzési folyamat elemeire irányuló minőségi standardok és eljárások betartása válik a képzés minőségének garanciájává. Ennek a szabályozási fókuszú megközelítésnek az értelmében tanulási eredményt csak „valamilyen formalizált” tevékenység hozhat létre, ezért a minőségbiztosítás is ezekre a folyamatelemekre, s nem a tanulási eredményre, „képesítésre” irányul. A minőségbiztosítás folyamatlemeinek adminisztratív rigid túlszabályozása (részletesen lásd később) sok esetben gátjává válhat a rugalmasabb tanulási formáknak, a sokszínű, változó tanulási módszerek és

körülmények alkalmazásának. A szabályozásban használt fogalmak sok esetben pedagógiaiilag zavarosak. A minőségbiztosítás részeként alkalmazott engedélyezési eljárás a képzési tevékenység megvalósítása perspektívájából sok elemében diszfunkcionális és nem gyakorlatközeli. A minőségbiztosítási rendszer kevésbé alkalmas arra, hogy tartalmi szabályozási rendszerként funkcionáljon. Képzőintézmények és képzési vállalkozások képviselőivel készült interjúkból³³ a törvény gyakorlati megvalósításának tapasztalain alapulva egy olyan markáns vélemény körvonalazódott, hogy a szabályozás a felnőttképzés államosítására, a betarthatatlan életszerűtlen jogszabályi rendszerrel az állandó ellenőrzési és bírságolási fenyegettséggel nem a képzés minőségét segíti elő, hanem az elvárások formális, dokumentált „letudását”.

A következőkben a nem-formális képzési szektor képzéseinek minőségbiztosítását csak a szabályozás által érintett képzési körök tekintében mutatjuk be.

6.3.1. Engedélyezett, programkövetelmények alapján zajló nemformális (felnőtt) képzések minőségbiztosítása

A törvény szerint felnőttképzési tevékenység csak hatósági engedély birtokában végezhető. A felnőttképzés folytatásának feltételeit két csoportba sorolja be a törvény:

- a) az engedély megszerzéséhez szükséges feltételrendszer,
- b) a működéshez szükséges feltételrendszer.

A két feltételrendszer elemeiben elválík, ugyanakkor szorosán összekapcsolódik és egymásra épül. Felnőttképzési engedély csak annak a szervezetnek adható, amelyik rendelkezik:

- a képzésekhez kidolgozott szakmai és/vagy nyelvi programkövetelményekkel és képzési programmal a „D” képzési körbe tartozó egyéb képzést folytató intézmények kivételével,
- a képzések megvalósításához szükséges személyi és tárgyi feltételekkel,
- a jogszabálynak megfelelő minőségbiztosítási rendszerrel,
- a felnőttképzési információs rendszer működtetéséhez szükséges feltételekkel,
- ügyfélszolgálati és panaszkezelési rendszer működtetéséhez szükséges feltételekkel,
- tartalmilag ellenőrizhető, számszerűsíthető minőségcélokat határoz meg,
- igazolja, hogy rendelkezik meghatározott vagyoni biztosítékkal. (Farkas – Henczi, 2014.)

Az engedély megszerzéséhez szükséges feltételrendszer

Az engedélyezési folyamat szakaszai: kérelem elkészítése és a bejelentés mellékleteinek dokumentálása és hitelesítése, szakértői bizottság vizsgálata és helyszíni szemle, határozat az engedély kiadásáról és nyilvántartásba-vétel. A Magyar Kereskedelmi és Iparkamara elektronikus nyilvántartást vezet az engedéllyel rendelkező képző intézményekről.

³³ Az Oktatási Hivatal az Országjelentéshez is kapcsolódóan egy empirikus kutatást folytatott, amelynek a keretei között több strukturált mélyinterjú készült, többek között felnőttképző intézményekkel és képzési vállalkozásokkal.

A szakmai követelmények

Az A, B és C képzési körbe tartozó képzések esetén engedély csak azokra a képzésekre szerzhető, amelyek képzési programja a vonatkozó programkövetelmény alapján készült.

Az OKJ szerinti szakképesítések megszerzésére irányuló szakmai képzések esetében (A képzési kör) az OKJ szakmai és vizsgakövetelmények és a vonatkozó kerettanterv tartalmi követelményei alapján kidolgozott, a modulzáró vizsgák szervezésének és dokumentálásának rendszerét is bemutató képzési programot kell készíteni.

A szakmai és nyelvi programkövetelmények bevezetése és alkalmazása új eleme a felnőttképzés szabályozásának. Az egyéb szakmai képzések és a nyelvi képzések (B és C képzési körök) körébe tartozó képzések esetében kétlépcsőssé tették a képzési program készítését. Az egyéb szakmai képzések tekintetében az SZPK (szakmai programkövetelmény) határozza meg a képzési program alapját, nyelvi képzések esetében pedig az NYPK (nyelvi programkövetelmény). Az SZPK-t az MKIK Program Bizottsága hagyja jóvá és veszi nyilvántartásba. Az SZPK a nyilvántartásba vétel után nyilvánossá válik, és aki már egy nyilvántartott SZPK szerinti képzést akar indítani, annak az SZPK-ban meghatározott követelmények szerint kell megtennie. Szakmai programkövetelmény-javaslatot bármilyen jogi személy (képző intézmény, munkaadó, szakmai szervezet stb.) benyújthat az MKIK-hoz, nincs jelentősége, hogy ki nyújtotta be az SZPK-t, arra nincs „tulajdonjoga”. Az SZPK célja, hogy az egyéb szakmai képzések esetében egy egységes követelményrendszer alapján valósuljanak meg a képzések. A jogalkotó ezzel azt akarta kiküszöbölni, hogy ugyanolyan vagy nagyon hasonló tartalmú képzésekre több száz vagy ezer különböző nevű, óraszámú képzési programok kerüljön engedélyeztetésre. Ugyanolyan névvel és hasonló tartalommal az MKIK Program Bizottsága nem vesz nyilvántartásba másik SZPK-t. Ha valaki egy adott egyéb szakmai képzést akar indítani, akkor először meg kell néznie, hogy van-e már nyilvántartott SZPK. Ha igen, akkor az alapján kell a saját képzési programját kidolgoznia és engedélyeztetnie. Ha nincs, akkor először az SZPK-t kell kidolgozni és benyújtani az MKIK-hoz.

Az egyéb szakmai képzések tekintetében tehát a képzési program-alkotás kétlépcsős. Először az SZPK-t kell kidolgozni és nyilvántartásba vetetni az MKIK-nál, majd az alapján a képzési programot kell kidolgozni és engedélyeztetni az NSZFI-nél. A szakmai programkövetelmények a képzésben résztvevővel szemben támasztott tartalmi elvárásokat rögzítik, meghatározzák azokat a tanulási eredményeket, amelyeket a képzés végére a képzésben résztvevőnek el kell érnie, és amelyek alapján a képzésben résztvevő jogosult a szakmai végzettséget igazoló tanúsítvány megszerzésére. A szakmai programkövetelményeket a Magyar Képesítési Keretrendszer szintleíró jellemzőinek kontextusában kell megfogalmazni. A felnőttképzési törvény 18.§ (7) bekezdése alapján a programkövetelmény MKKR szintbesorolását a Kamara végzi el a programkövetelmény készítője által tett szintebesorolási javaslat alapján. Jelenleg még az SZPK-ák a Magyar Képesítési Keretrendszer (MKKR) szerinti szintbesorolását a programkövetelményeknek egyelőre nem kell tartalmaznia. A gazdasági minisztérium rendelete (59/2013. (XII. 13.) NGM rendelet) meghatározza a programkövetelmény elkészítésének tartalmi és eljárási protokollját. A programkövetelmény sablon (űrlap) a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara honlapján érhető el, s a Kamara vizsgálja

meg a benyújtott kérelem összhangját a programkövetelményekkel szemben támasztott és a szabályozásban rögzített elvárásokkal. A kérelem benyújtásának és elfogadásának folyamata az 5. fejezetben, az űrlap a 2. sz. *melléklet*ben szerepel.

A képzési programot a nyilvántartásba vett szakmai vagy nyelvi programkövetelmények szerint kell kidolgozni. A képzési program elkészítéséhez a Kamara dokumentumsablont tesz közzé honlapján. A felnőttképzési tevékenység központi eleme tehát továbbra is a képzési program, amely az egyetlen szakmai szabályozó/előíró dokumentum, amely a képzési tevékenység konkrét megvalósításához ad alapot, rögzíti az adott képzés tartalmára és szervezésére vonatkozó információkat. A képzési program előzetes minősítését olyan felnőttképzési szakértő vagy felnőttképzési programszakértő végezheti, aki szerepel az NSZFH által vezetett ajánlási listán³⁴. A képzési program követelményeinek eredményes teljesítése után a képzésben résztvevő jogszabályban meghatározott tartalmú tanúsítványt kap. A szakmai végzettség megszerzését igazoló tanúsítvány tartalmi és formai elemeit az 59/2013. (XII. 13.) NGM rendelet 1. számú melléklete tartalmazza. (*Farkas, 2016*.)

A működéshez kötött feltételrendszer

A szabályozás (58/2013. (XII. 13.) NGM rendelet) a minőségirányítási és minőségbiztosítási rendszer kötelező, sztenderd elemeit írja elő. Az intézmények szabad kezet kapnak abban, hogy a jóváhagyott minőségbiztosítási keretrendszereknek megfelelő saját minőségbiztosítási rendszert hoznak létre, vagy választanak egyet az elfogadott keretrendszerek közül és saját szervezetükre formálják a sztenderdeket. A keretrendszereket nem a hatóság dolgozza ki, hanem erre irányuló javaslatokat vár a minőségbiztosításban jártas szervezetektől. Ilyen kérelmet benyújthat bármely minőségbiztosítási rendszer kidolgozója, tulajdonosa. A sztenderdeknek megfelelő keretrendszerrel a szakmai képesítésért felelős miniszter dönt a Felnőttképzési Szakértői Bizottság (FSZB) véleménye és javaslata alapján.

Az intézmény minőségirányítási és minőségbiztosításirendszere kiterjed a működéssel összefüggő tevékenységek átfogó intézményi szabályozására és a PDCA-logika alapján – tervezés, megvalósítás, értékelés, visszacsatolás– a változásmenedzselési feladatok szabályozására is. A minőségbiztosítási rendszer sztenderdjei az alábbi elemeket tartalmazzák:

- átfogó intézményi minőségpolitika és ehhez kapcsolódó stratégia a képzési tevékenységek minőségbiztosítása érdekében,
- szabályozott belső mechanizmusok a képzési programok indításának jóváhagyására, követésére és rendszeres belső értékelésére,
- a változás menedzselése és a működés során felmerült problémák kezelésének eljárásai,
- az intézmény tevékenységének önértékelése,
- eljárások az oktatók folyamatos továbbképzésének és minősítésének biztosítására,
- képzési program megvalósításához szükséges erőforrások biztosítása,

³⁴ Az ajánlási lista elérhető az NSZFH honlapján: https://www.nive.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=476
A szakértői tevékenységet a felnőttképzési szakértői és a felnőttképzési programszakértői tevékenység folytatásának részletes szabályairól szóló 14/2014. (III. 31.) NGM rendelet szabályozza.

- képzési tevékenységek hatékonyságát biztosító információk gyűjtésének, elemzésének és felhasználásának biztosítása:
 - a képzésben résztvevők tanulási eredményeivel kapcsolatos adatok gyűjtése és elemzése,
 - a képzésben résztvevők elégedettség-mérésével kapcsolatos adatok gyűjtése és elemzése,
 - az oktatói teljesítményekkel kapcsolatos adatok gyűjtése és elemzése,
 - a képzésekkel megszerzett kompetenciák munkaerő-piaci hasznosulásával kapcsolatos adatok gyűjtése és elemzése,
- a transzparencia követelményének megfelelően a képzési tevékenységére vonatkozó mennyiségi és minőségi információk közzététele.

A felnőttképző intézmények többsége az új szabályozás bevezetése előtt már szerzett intézmény akkreditációs minősítést, és számos intézmény rendelkezik valamilyen tanúsított (pl. ISO, EFQM, TQM) minőségirányítási rendszerrel. Az ilyen rendszerekkel rendelkező intézményeknek saját rendszerüket kell hozzáilleszteni a minőségbiztosítási keretrendszerek elvárásaihoz (*Farkas – Henczi, 2014*).

6.3.2. A minőségbiztosítás folyamata

A Magyar Kereskedelmi és Iparkamara (MKIK) köztestületként a nemformális képzések tekintetében meghatározó jogkörökkel, és bizonyos esetekben kizárólagos döntési kompetenciákkal rendelkezik (részletesen lásd a 3. fejezetben). A benyújtott szakmai programkövetelményt az MKIK kiadja egy szakértőnek bírálatra, majd az öttagú Felnőttképzési Szakértői Bizottság dönt arról, hogy a javaslat megfelel-e a jogszabályi előírásoknak és nyilvántartásba vehető-e

A szakértői bizottság tagjaira a Felnőttképzési Szakértői Bizottság (FSZB) tesz javaslatot. A képzési programok tartalmának és belső koherenciájának megítélése miatt az intézmény által kidolgozott képzési programot felnőttképzési szakértővel vagy felnőttképzési programszakértővel előzetesen minősíttetni kell. Ennek során a szakértő vizsgálja, hogy:

- a) a képzési program tartalma megfelel-e a törvényi követelményeknek,
- b) a képzési programban meghatározott tartalommal, feltételekkel és módon, valamint a képzéssel érintett célcsoport számára megszerezhetőek-e a programban megjelölt kompetenciák,
- c) a képzési program megfelel-e a vonatkozó programkövetelményekben foglalt előírásoknak.

A szakértőnek írásos szakértői véleményt kell készítenie, amelyet közölnie kell a képzési program előzetes minősítését megrendelő felnőttképzést folytató intézménnyel. (*Farkas, 2016*.)

A képzés minőségének monitorozása és ellenőrzése

Minőségi jellemzők (indikátorok) meghatározása

A képzőintézmény a minőségbiztosítási rendszere részeként köteles indikátorokat meghatározni (pl. a képzési programok és tananyagok tervezésével és tartalmi felülvizsgálatával, a képzés eredményességével, a lemorzsolódással kapcsolatosan vagy az önértékelésére vonatkozóan). Az interjúk során két nagy képzővállalkozás vezetője is felhívta a figyelmet arra, hogy az elvárt minőségi mutatórendszer túlzott adminisztrációt ró a képzővállalkozásokra, – pl.: a minőségi jellemzőkhöz rendelt célértékek nem teljesülése esetén a felnőttképző intézménynek fel kell tárnia az okokat, tervet kell készítenie a problémák megoldására – és csökkentik a képzés rugalmasságát.

Önértékelés

A minőségbiztosítási rendszer részeként előírt önértékelés rendszeres tevékenység, amit a képzőintézmény által meghatározott gyakorisággal a képzőintézmény végez el. Az önértékelést a minőségbiztosítási rendszer részeként meghatározott folyamatok és mutatók/indikátorok mentén folytatja le a képzőintézmény.

Az önértékelésnek önértékelési jelentésben kell testet öltenie, ami az alapját képezi a Felnőttképzési Szakértői Bizottság által végzett külső értékelésnek.

Külső értékelés

Az intézménynek négyévente legalább egyszer az intézmény tevékenységét érintő külső értékelést kell végeztetnie. Külső értékelést csak olyan jogi személy végezhet, akinek a hatósághoz benyújtott minőségbiztosítási rendszere megfelelt a minőségbiztosítási keretrendszerre vonatkozó kritériumoknak, s alkalmazhatóságáról az illetékes miniszter döntött. A külső értékelés eredményeként intézkedési tervet kell készíteni, amelyek azokat az aktuális tennivalókra irányuló javaslatokat tartalmazzák, amelyek elősegítik, hogy minél nagyobb mértékben közeledjenek egymáshoz az intézmény stratégiai törekvései és minőségcéljai, valamint az intézményi működés objektív, és tényszerű jellemzői. Az intézménynek az értékelést és a javasolt intézkedéseket honlapján, annak hiányában a helyben szokásos módon nyilvánosságra kell hoznia.

6.4. Minőségbiztosítási rendszer a képzőintézmények és a stakeholderek szemszögéből

Az SZPK rendszere teljesen új eleme a felnőttképzés szabályozásának, közel 3 éve került bevezetésre. Az SZPK-k bevezetésének célja az államilag el nem ismert egyéb szakmai képzések esetében az egységes követelményrendszer megteremtése, és ezáltal az egyéb szakmai képzések tekintetében a magasabb munkaerő-piaci presztízs elérése volt. Azonban a munkaerő-piaci presztízse növelésének szándéka azért nem érvényesülhet, mert a munkaerő-piaci megfelelés az SZPK-k tekintetében minőségbiztosítási szempontból nem valósul meg. A

jellemző eljárás szerint: egy adott képző intézmény kidolgoz egy szakmai programkövetelményt, amelyet az MKIK Program Bizottság elbírál, hogy megfelel-e a pontatlanul szabályozott követelményrendszernek illetve a munkaerő-piaci igényeknek. A szakmai programkövetelményeket azonban senki nem validálja, (pl. munkaadói vagy szakmai szervezet stb.) ezáltal semmilyen minőségbiztosítási elem nem érvényesül a folyamatban, a szakmai követelmények hitelessége munkapiaci szempontból megkérdőjelezhető. Az SZPK rendszerének munkáltatói és munkavállalási szempontból kellene érvényesülnie. Ezért célszerű lenne, hogy a javaslattevők munkaadók, munkaadói szervezetek, szakmai szervezetek vagy ezen szervezetek támogatását élvező felnőttképzést folytató intézmények legyenek. A képzést záró számonkérés nem kerül kifejtésre a szakmai programkövetelményben, ez képző intézményi kompetencia, pedig az egységes követelményrendszer feltételének kellene lennie az egységes számonkérési rendszernek is.

A képzőintézmények és a kutatásba bevont stakeholderek véleménye szerint a minőségbiztosítási rendszer túlszabályozott, olyan, mint amikor egy termelő üzemnek a minőségre vonatkozó szabványait kell leírnia. A sztenderdeknek, folyamatleírásoknak semmi közük a tényleges képzési minőséghez. A minőségbiztosítási megközelítés a folyamatot magát szabályozza, s nem a tanulási kimenet minőségét biztosítja. A vélemények egybehangzóak voltak abban a tekintetben, hogy a minőségbiztosítás jelenlegi formájában túlzott adminisztrációs munka, amelynek a dokumentálása óriási megterhelés a képzőintézményeknek. A minőségi célok kitűzése gyakorlatban olyan abszurd helyzeteket teremt, mint például: a képzésekre vonatkoztatva kell minőségi célokat meghatározni (pl.: a vizsgázó csoport átlagos tanulmányi eredményét) akkor, amikor a képzések még el sem indultak. A minőségbiztosítási rendszer részeként olyan területekre is kell minőségi célokat kitűzni, kritériumokat meghatározni, amelyeket a képzőintézmények nem vagy csak csekély mértékben tudnak befolyásolni. A szabályozás nem rugalmas, a változásokat hosszadalmas módosítási folyamatok során lehet csak kieszközölni. A vélemények egybehangzóan nem szabályozás-ellenesek, pusztán hangsúlyozzák, hogy ez a minőségbiztosítási rendszer csak az állami kontroll adminisztratív gyakorlására megfelelő, a képzések minőségének kikényszerítésére nem alkalmas.

7. A nemformális képzés során szerzett képesítések és tanúsítványok keretrendszerbe sorolásának költségei

Ebben a fejezetben az „A körös” nemformális képzésben megszerezhető OKJ szakképesítések és a „B körös” szakmai képzésekben szerezhető tanúsítványok keretrendszerbe sorolásának költségeiről lesz szó.

7.1 Nemformális képzés és képesítés megszerzésének költségmegoszlása (általános finanszírozási jellemzők)

A felnőttképzési törvény (Fktv. 2. § 26. pontja és a 23.§ (1) bekezdés) értelmében támogatott képzésnek minősülnek azok a képzések, amelyek részben vagy egészében központi költségvetési (beleértve az Európai Unió forrásokat és a szakképzési hozzájárulást is) forrás terhére valósulnak meg. A felnőttképzési törvény 23§-a alapján a felnőttképzés támogatási forrásai: központi költségvetés³⁵ valamint a szakképzési hozzájárulásból az arra jogosultaknak a saját dolgozók képzésére elszámolható rész³⁶. A nemformális képzés finanszírozása sokcsatornás, a felnőttképzés központi támogatásai mellett a képzések finanszírozásában a munkáltatók és az egyének hozzájárulása meghatározó.

A nemformális képzés költségviselő aktorainak vizsgálata azt mutatja, hogy 2009-től az állami források folyamatos csökkenése mellett, a felnőttképzésben résztvevők felének 2012-ig a munkáltatója fizette a képzés költségeit (2011-ben 52%-ának, 2012-ben 47%-ának). A munkáltatók elsősorban saját bevételeik terhére képezték munkavállalóikat (2011-ben 33%, 2012-ben 45%), másodsorban pedig a szakképzési hozzájárulási kötelezettségük saját munkavállalók részére felhasználható hányadát fordították képzésre (2011-ben 19%, 2012-ben 2%). A felnőttképzésben való részvétel második legnagyobb finanszírozója maga az egyén (2011-ben 24%, 2012-ben 28%) volt. 2013-ban a képzésben résztvevők költségeit egyenlő arányban (30-30%-ban) finanszírozták az Európai Unió források és maga az egyén. 2013-

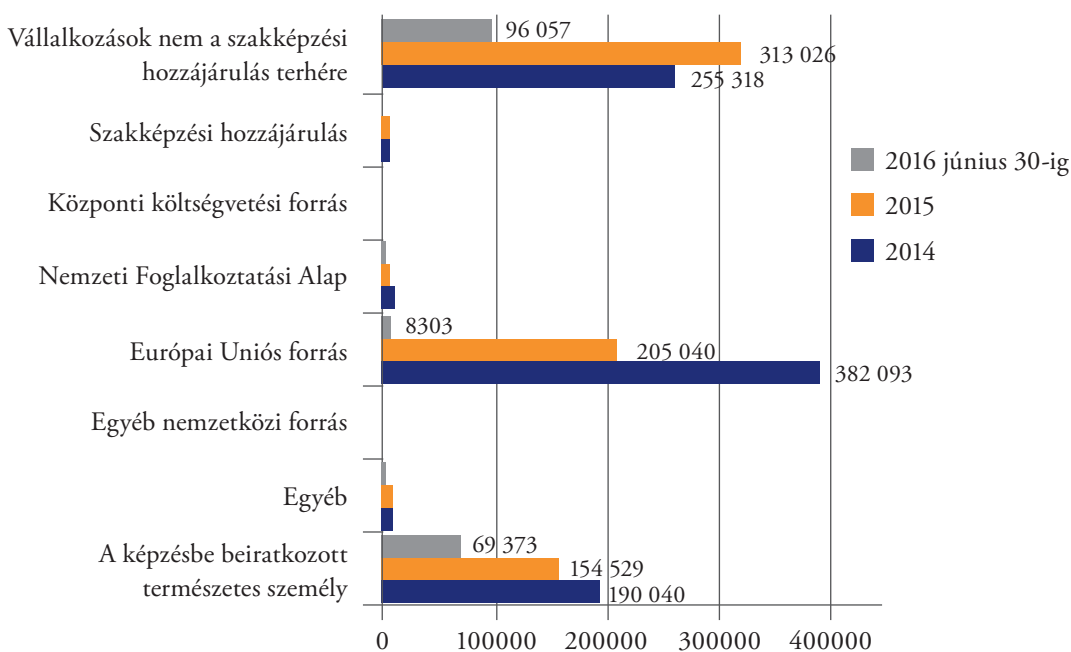
35 A központi költségvetési forráshoz számítanak azok az Európai Unió forrásaiból származó pénzek is, amelyekre a hazai kormányzatnak befolyása van, pl. TÁMOP, GINOP, EFOP programok forrásai. A közvetlen brüsszeli finanszírozás (pl. Erasmus+ programok) nem tartoznak a felnőttképzés támogatási forrásai közé, így ezeket a képzési programokat nem kell engedélyeztetni a felnőttképzési törvény előírásai szerint.

36 A központi költségvetési forráshoz számítanak azok az Európai Unió forrásaiból származó pénzek is, amelyekre a hazai kormányzatnak befolyása van, pl. TÁMOP, GINOP, EFOP programok forrásai. A közvetlen brüsszeli finanszírozás (pl. Erasmus+ programok) nem tartoznak a felnőttképzés támogatási forrásai közé, így ezeket a képzési programokat nem kell engedélyeztetni a felnőttképzési törvény előírásai szerint.

ban jelentősen megugrott az uniós finanszírozású képzések és az azokban résztvevők száma. Az állami források csekélyek maradtak az elmúlt években, tendenciózusan 3% körül stagnáltak (Farkas, 2016).

2014-re a felnőttképzés finanszírozási struktúrája jelentősen átalakult. Tovább nőtt azon felnőttek aránya, akik az Európai Unió forrásaiból finanszírozott képzésben vettek részt (44,4%). A második legnagyobb finanszírozó a munkaadó volt (30%) és az egyének is jelentős részt vállaltak a képzések finanszírozásában (22%). A szakképzési hozzájárulás, a Nemzeti Foglalkoztatási Alap és a központi költségvetési források terhére megvalósuló képzésekben résztvevők száma elenyésző (2. ábra). 2015-ben – az uniós források kimerülésével párhuzamosan – megváltoztak az arányok. A legjelentősebb finanszírozók a vállalkozások lettek (41%), az uniós források terhére a képzésben résztvevők 27%-a tanult, az egyéni finanszírozás aránya 20% (3. ábra) (Farkas, 2016).

3.ábra: A felnőttképzésben való részvétel finanszírozás szerinti megoszlása (fő)



Forrás: OSAP, id.: Farkas Éva, 2016. 40.o.

Jellemzően az Európai Unió, a költségvetési forrás, és a szakképzési hozzájárulás terhére megvalósított képzések engedélyezett képzések. A vállalatok által finanszírozott képzések esetében a résztvevők egyharmada vesz részt engedélyezett képzésekben.

7.2. Nemformális képzésben szerezhető OKJ-szakképesítés a keretrendszer szintjeire sorolásának költségei

OKJ-s képzések³⁷ esetében a képzési program alapja a szakképesítésért felelős miniszter által rendeletben kiadott szakmai és vizsgakövetelmény, valamint a követelménymodulok feladat- és kompetenciaprofilját tartalmazó 217/2012. (VIII. 9.) kormányrendelet. Amennyiben a képzés iskolai rendszerben is indítható, úgy a képzési program kidolgozásakor figyelembe kell venni az adott szakképesítésre vonatkozó szakképzési kerettanterv előírásait is.

Az OKJ-s szakképesítések államilag elismert szakképesítések, amelyeknek az MKKR szintjeire sorolása az OKJ szakképesítés szakmai és vizsgakövetelményeinek kidolgozásával vagy vizsgálatával együttesen történik. A szakképesítések módosításának és létrehozásának folyamatát a Szakképzési Törvény és a 25/2016. (II. 25.) Korm. rendelet az Országos Képzési Jegyzékről és az Országos Képzési Jegyzék módosításának eljárásrendjéről szabályozza. A törvény értelmében (Sztv. 80. §) a Nemzeti Képesítési Bizottság a szakképzés tartalmi szerkezetének folyamatos fejlesztését és korszerűsítését szolgáló szakmai javaslattevő, véleményező testület. A Nemzeti Képesítési Bizottság folyamatosan figyelemmel kíséri a szakképzési szerkezet fejlesztését, a gazdasági, munkaerő-piaci, technikai-technológiai folyamatokat, és ennek alapján javaslatot tehet – az OKJ módosításának rendjéről szóló kormányrendeletben foglaltaknak megfelelően – az OKJ módosítására³⁸. A szakképesítésért felelős miniszter az ágazatába tartozó szakképesítések tekintetében meghatározza a szakképesítés szakmai és vizsgakövetelményeit. A szakképesítések jegyzékéről s ezzel egyetemben a keretrendszer szintjeire sorolási javaslatról a Kormány rendeleti úton dönt.

Mivel az államilag elismert szakképesítések módosítása és létrehozása állami feladat, ezért a képzések keretrendszer szintjeire sorolásának költségei is a központi költségvetést fogják terhelni.

A Kormány az OKJ képzések MKKR szintjeire sorolásának feladatát 2012-2015 között az Európai Szociális Alapból finanszírozott TÁMOP 2.2.1. program terhére valósította meg. Az MKKR fejlesztés során az államilag elismert összes OKJ szakképesítés (462 db.) besorolásra került. A besorolás kutatás-fejlesztési projekt keretében történt. A besorolás szakértői összköltsége³⁹: 418.548 Euro (129 750 000 Ft) volt.

37 A 25/2016. (II.25.) kormányrendelettel módosított OKJ már tartalmazza az OKJ-s szakképesítések MKKR szerinti szintjének meghatározását. Az OKJ-s szakképesítéseket a 2-es szinttől a 6-os szintig sorolták be. 2016 szeptemberétől már minden bizonyítvány tartalmazhatja az adott szakképesítés MKKR/EKKR szintjét.

38 A Nemzeti Képesítési Bizottság létszáma harminc fő, tagjai a szakképzésért és felnőttképzésért felelős miniszter, az oktatásért felelős miniszter, a gazdasági kamara, az országos gazdasági érdek-képviselői szervezetek, valamint az ágazat egészében érdekelt szakmai kamarák által delegált képviselők. A Nemzeti Képesítési Bizottság szakmacsoportonként albizottságokat hoz létre. A Nemzeti Képesítési Bizottság működtetéséről az állami szakképzési és felnőttképzési szerv gondoskodik.

39 1 Eurot 310 forinttal számoltunk.

| A projekt keretében az alábbi képesítések besorolása történt meg: | |
|--|-----|
| OKJ Szakképesítés | 489 |
| OKJ Részszakképesítés | 152 |
| Mestercím (MKIK) | 74 |
| Mestercím (Nemzeti Agrár Kamara) | 24 |
| ÁSZÉV (ágazati és ágazaton kívüli szakmai érettségi vizsgakövetelmények) | 38 |
| Hatósági képesítés | 23 |

A fejlesztési projekt logikája miatt a fenti költségekből nem lehet következtetést levonni egy képesítés besorolásának tényleges költségeire és az időráfordításra. A képesítések első alkalommal keretrendszerbe sorolása során számos olyan fejlesztési feladat jelentkezett, amelyek a későbbiekben már nem jelentenek költségeket. A projekt során 800 képesítés került besorolásra, ezért nagy mennyiségben kellett az MKKR deskriptoroknak megfelelő leírásokat elkészíteni, illetve validálni. A validálást egy munkaadói és egy munkavállalói oldalról érkezett szakértő végezte, hogy a munkaerő-piac visszacsatolásai, elvárásai is beépülhessenek a szintek megállapításába.

Egy szakértő egy képesítéssel annak összetettségétől függően 2-4 szakértői napot dolgozott. A képesítések szakmacsoportjain belül pedig volt egy szakértő koordinátor, aki összefogta a szakértőket, s összehangolta a leírásokat, főleg, ha az egyes képesítéseknek több átfedő modulja is volt⁴⁰.

7.3. B körös nemformális képzésben szerezhető tanúsítványok a keretrendszer szintjeire sorolásának költségei

Az Fktv. 18. § (7) bekezdése alapján a szakmai programkövetelmények MKKR szintjeire történő besorolása a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara feladata.

A kamara az OKJ szerinti szakmacsoportos besorolás alapján elkészíti a szakmai végzettségek azonosítóval ellátott szakmacsoportba sorolását, valamint a szakmai programkövetelményeknek az Európai Képesítési Keretrendszerhez kapcsolódó Magyar Képesítési Keretrendszer szerinti szintjének meghatározását és besorolását (*Farkas – Rettegi, 2016.*). A kamara még nem kezdte el a programkövetelmények keretrendszer szintjeire sorolását, s költségkalkulációval kapcsolatos információk jelenleg nem állnak rendelkezésünkre. A kamara besorolás szakértői költségeit két forrásból finanszírozhatja: (1.) egyrészt a kamara a jogszabályokban rögzített felnőttképzési feladatai ellátására a támogatást a Nemzeti Foglalkoztatási Alap képzési alaprészének központi kerete terhére kapja az NSZFH-val kötött szerződés alapján⁴¹; s mivel a besorolás kamarai alapfeladat, ezért ez a forrás biztosíthatja a besorolás költségeit (2.) másrészt a felnőttképzési tevékenység engedélyeztetési eljárásához kapcsolódó igazgatási szolgáltatási díjak szintén képezhetik a besorolás költségeinek fede-

40 A TÁMOP 2.2.1. projekt zárókferenciáján elhangzott előadás.

41 16/2016. (V. 27.)NGM rendelet a Nemzeti Foglalkoztatási Alap képzési alaprészéből nyújtható egyes szakképzési és felnőttképzési célú támogatások részletes szabályairól.

zetét. Ugyanakkor a képzők oldalán jelentkező költségek összetételében explicit módon a besorolás költségei nem jelennek meg (lásd: 3. táblázat)

A felnőttképzési tevékenység hatósági engedélyhez kötött. Az engedély megszerzését követő képzés megkezdéséhez a vonatkozó miniszteri rendeletben meghatározottak szerint programkövetelményt – abban az esetben, ha nincs nyilvántartott programkövetelmény az adott egyéb szakmai képzéshez – és képzési programot kell készíteni és engedélyeztetni. Az engedélyeztetési eljárás díjköteles. A felnőttképzési tevékenység folytatására irányuló engedély kiadása, az engedély módosítása vagy kiegészítése szintén díjköteles.

A képző intézménynek a kérelem vagy bejelentés benyújtásával egyidejűleg meghatározott mértékű **igazgatási szolgáltatási díjat** kell fizetni, és minden módosítás és kiegészítés esetén újra kell fizetni az alaplíjat.

A felnőttképzési tevékenység folytatásának engedélyezési eljárása során fizetendő igazgatási szolgáltatási díj mértékét és felhasználásának szabályait, valamint a felnőttképzést folytató intézmények ellenőrzése során kiszabott bírság befizetésének rendjéről szóló 56/2013. (XII. 4.) NGM rendelet határozza meg. A rendeletben szereplő díjak differenciáltak aszerint, hogy a kérelem milyen képzési körre vonatkozik, illetve az engedély megadására, módosítására vagy kiegészítésére irányul-e, és mennyi képzést kíván a kérelmező folytatni.

3. táblázat. A felnőttképzési tevékenység engedélyeztetési eljárásainak, illetve a felnőttképzési tevékenység folytatásának költségei⁴²

| Költségnevek és tevékenységek | Díjak és költségek | Képzőintézményt vagy vállalkozást terhelő díjtételek |
|--|--|--|
| Hatósági engedély kiadása (első alkalommal) és módosítása | OKJ-s képzés, B körös egyéb szakmai képzési kör esetében: 322 euró alaplíj + képzési programonként 219 euró. | + |
| Hatósági engedély kiegészítése kérelemmel | 203 euró alaplíj + képzési programonként 219 euró. | + |
| Hatósági engedély bejelentéssel történő kiegészítése | 39 euró képzési körönként | + |
| Képzési program előzetes szakértői minősítése | Maximum 193 euró képzési programonként | + |
| Szakmai programkövetelmény nyilvántartásba vétele és képzőintézmény regisztrációja | Ingyenes Azonban az engedéllyel rendelkező képző intézmény nyilvántartásban szereplő adataiban bekövetkezett változások bejelentésének díja bejelentésenként 18 euró. | + |

42 1 euró = 310 HUF

| Költségnemek és tevékenységek | Díjak és költségek | Képzőintézményt vagy vállalkozást terhelő díjtételek |
|---|---|--|
| Vagyoni biztosíték | Az üzleti évet megelőző évnek a felnőttképzésből származó, tényleges értékesítési nettó árbevételének 2%-a, de minimum 1613 euró. Központi költségvetési intézmény esetében nincs szükség vagyoni biztosítékra. | + |
| Minőségbiztosítási rendszer 4 évenkénti külső szakértői ellenőrzése ⁴³ | Nemzetgazdasági Miniszter Közleményében évente meghatározott | + |
| Minőségbiztosítási rendszer kiépítése és működtetése | Felnőttképzési intézményenként változó | + |
| Külső hatósági ellenőrzés 2 évente ⁴⁴ | Kormányhivatal végzi a központi költségvetés terhére | |

Forrás: 2013. évi LXVII. törvény és az 56/2013 (XII.4.) NGM rendelet alapján Farkas Éva és Henczi Lajos szerkesztése

A felnőttképzést folytató intézményeknek komoly anyagi ráfordításra van szükségük tevékenységük folytatása érdekében. A standard költségek (engedély igazgatási díjai, előzetes minősítés, programkövetelmény, vagyoni biztosíték és külső értékelés) minden a törvény hatálya alatt működő felnőttképzést folytató intézményt érint. A változó költségek (minőségbiztosítás, személyi – tárgyi feltételek, előzetes tudásmérés és a nagymértékű adminisztráció) a felnőttképzést folytató intézmény szervezeti felépítésétől, üzletpolitikájától és tőkeerejétől függően alakul.

⁴³ A 2014. június 30-a előtt kiadott felnőttképzési engedélyek esetében a hatóság – a külső értékelést végző jogi személyekről szóló döntés elhúzóda miatt - 2016. július 01-től vizsgálja, hogy a felnőttképzést folytató intézmény elvégeztette-e a jogszabályban előírt külső értékelését. Fentiek értelmében 2016. első negyedévében azon intézményeknek célszerű elvégeztetni a külső értékelést, akik engedélyüket 2014. június 30-a előtt kapták meg, annak érdekében, hogy a külső értékelésre a két évente kötelező hatósági ellenőrzést megelőzően – segítve az arra történő felkészülést – kerüljön sor.

⁴⁴ 2016. június hó 18-ával megszűnt az engedéllyel rendelkező felnőttképző intézmények külső hatósági ellenőrzése során a minőségbiztosítási rendszer külső értékelésével kapcsolatos vizsgálata.

8. Elképzelések a további fejlesztésekről

Az MKKR-be az államilag elismert szakképesítések és képzések kerültek besorolásra a fejlesztési folyamat megvalósítását támogató ESZA TÁMOP projektek részeként. A projektek futamideje alatt intenzív szakértői – szakmai diskurzus zajlott, s az uniós kötelezettségekhez kapcsolódó szakértői együttműködés során főleg javaslatok, ötletek vagy kritikák fogalmazódtak meg, amelyek egyelőre még nem csatornázódtak be a döntésekbe. A projektek lezárultával megszűnt az impulzus, és a viszonyítási jelentés elfogadásával pedig az a külső megfelelési kényszer, ami a keretrendszerrel kapcsolatos szakmai vitákat generálta.

A TÁMOP projektekben a szakértők megfogalmazták javaslataikat az MKKR működésének intézményesítésére vonatkozóan. A szakértői javaslat szerint az MKKR működtetéséhez elengedhetetlen egy, a régi és új képzések besorolásával, karbantartásával, adatbázisok frissítésével, nemzetközi feladatokkal foglalkozó Magyar Képesítési Testület (MKT) és Titkárságának felállítása. Ezen koordinatív és felügyeleti testület szakértői, koordinációs és felügyeleti-monitorozási szerepet látna el. Az egyes képzések besorolására a MKT Titkársága tenne javaslatot, amelyet az MKT erősít meg, s a besorolásokból fakadó kodifikációs feladatokat a szakterületileg illetékes helyettes államtitkár kezdeményezi. Az MKT távlatilag fontos feladata egy országos képesítési regiszter kidolgozása, feltöltése és karbantartása, és a tanulási eredmények szemlélet erősítése: a tanulási eredmények alkalmazására, besorolásra felkészítés, képzések szervezése, módszertanok készítése. A szakértői javaslat mellett a szakpolitika által preferált vélemény, hogy a keretrendszer működtetését és aktuális feladatait az ágazati szabályozások értelmében (fejlesztés, besorolás, minőségbiztosítás, stb.) minden oktatási és képzési ágazatnak a saját belső felelősségi rendjének és mechanizmusainak megfelelően kell végezniük.

A besorolást követően – a jelen pillanatig – még nem született meg az MKKR fenntartására és működtetésére vonatkozó szabályozás, amely az MKKR kormány által legitimált funkciójának a szabályozási, intézményi és pénzügyi hátterét megteremtené. Az MKKR jövőjét illetően sincs kormányzati döntést bíró vízió és stratégia arra vonatkozóan, hogy az MKKR továbbfejlesztése milyen ütemezéssel, módszertan mentén, milyen fejlesztési keretben, és mire kiterjedően valósuljon meg. Ebben a fejezetben elsősorban nem a szakpolitika, hanem egyes szakértői körökben és konzultációkon felmerült dilemmákat és elképzeléseket mutatjuk be.

8.1. Az MKKR szakpolitikai céljai, jövője

Az MKKR fejlesztését elrendelő kormány előterjesztésekben a képesítési keretrendszer céljai között az alábbiak szerepeltek:

- az oktatás és képzés különböző alszektorainak képesítésekre vonatkozó szabályozóinak egységes rendszerbe foglalása, a szabályozók kimeneti jellegének erősítése, és ezáltal harmonizációjuk segítése,
- a formális államilag szabályozott oktatási szektoron kívül kiadott képesítéseknek a formális szektorban kiadott képesítésekkel közös, egységes keretbe foglalása, és ezáltal a képesítések közötti viszonyok átláthatóságának, valamint érthetőségének elősegítése;
- az oktatás és képzés minőségbiztosítási rendszereinek az erősítése és összhangjuk kialakításának támogatása,
- a nemformális keretek között és az informális tanulással elért tanulási eredmények elismerése,
- az oktatási és képzési rendszeren belüli szakmapolitikai koordináció, a társadalmi partnerekkel való együttműködés erősítése,
- új képesítések létrehozásának, már létező képesítések felülvizsgálatának, továbbá az oktatási-képzési programok tervezésének és kidolgozásának eredményesebb orientálása,
- az egyén pályaválasztásának, a pályorientációs és -tanácsadási rendszerek eredményesebb működésének a támogatása,
- minden munkaadó számára európai kontextusban is értelmezhető rendszerszerű információk szolgáltatása a képesítésekről,
- az oktatási és képzési szolgáltatások munkaerő-piaci erősítése.

Az ambiciózus célrendszerből eddig még semmi sem látszik megvalósulni. Továbbra is erős a szektorális elkülönülés a képesítési rendszerek és szabályozóik vonatkozásában, nincs az MKKR-be sorolásnak egységes módszertana, a képesítésekért felelős hatóságok saját intézményrendszerükben, eljárásrendjükhöz, szabályozási standardjaikhoz, minőségbiztosítási keretrendszerükhöz illeszkedően csak az államigazgatási egyeztetés keretében történő kötelező partnerségre támaszkodva végzik a képesítések besorolását. A keretrendszer bevezetéséről szóló szabályozás hiánya miatt is az MKKR hatása a kimeneti szabályozókra és azok standardjaira elenyésző. Ugyanakkor fontos aláhúzni, hogy az elmúlt öt-nyolc évben a fejlesztési projektek eredményeként, ha nem is vált tömegessé, de nőtt azok száma, akik értik a kimenet alapú megközelítést, annak eszközét a tanulási eredmények alkalmazását a követelmények megfogalmazásában.

Az MKKR leginkább egy metakeret, amelynek az absztrakciós szintje és a deskriptorok általános jellege miatt csak különböző útmutatókkal vagy alábontott szektorális leírásokkal lenne képes a különböző szektorokban kiadott képesítéseknek egy közös, egységes keretbe foglalását, és a képesítések közötti viszonyok átláthatóságát, érthetőségét elősegíteni. Szükség lenne a keretrendszer olyan típusú szakmai-társadalmi vitájára, amely során részletesebb

és egzaktabb, a szektor-specifikus sajátosságokra jobban reflektáló szintleíró jellemzők kerülnének kidolgozásra. Ehhez jó példaként szolgálhat a TÁMOP 4.1.3. projekt során elkészített, a keretrendszer 5., 6., 7., 8. szintjeire vonatkozó a felsőoktatási képzési szakterületek sajátosságait figyelembe vevő, és a keretrendszer deskriptorainál egzaktabb, részletesebb szintleíró jellemzők. Enélkül a keretrendszer nem tudja a képzések létrehozását, már létező képzések felülvizsgálatát, az oktatási-képzési programok tervezését és kidolgozását eredményesebben orientálni.

Szakértői diskurzusok során több alkalommal előkerül az MKKR szakpolitika koordinációs és rendszerépítő funkciója, amire a kormány előterjesztések implicit módon utalnak, amikor a keretrendszer szakpolitikai funkcióit sorolják fel. Ugyanakkor a keretrendszert semmilyen szabályozás nem ruházza fel ilyen értelmű feladattal, s hiányzik a szabályozásból a keretrendszer intézményesítése. Jelenleg a keretrendszer jogi értelemben még mindig egy projekt státuszával rendelkezik. Szükséges volna egy felelős szervezet/testület felállítása, hogy rendszerszinten legyen a feladatoknak gazdája, amely egyben jóváhagyná vagy véleményezné a szintbesorolásokat is. Ennek a szervezetnek/testületnek kellene a keretrendszer minőségbiztosításáért felelősnek lennie, és örködni a besorolás minőségitelesítésén (új képzések besorolásakor), valamint a ellátni az MKKR továbbfejlesztéséhez és hatékony alkalmazásához kapcsolódó szakmai, koordinációs, kommunikációs és tudás-megosztási feladatokat.

Az MKKR bevezetését célzó országos szakmai konferencia⁴⁵ során a szakértők egyetértettek abban, hogy az MKKR egyrészt az európai átláthatóság megteremtésének egyik eszköze, amit a bizonyítványokban és képzésekben megjelenő szám szolgál, ugyanakkor egy rendkívül absztrakt, különböző fejlesztési célok szolgálatába állítható eszköz is, amelynek a kihasználása, tartalommal való megtöltése az oktatási, képzési és munkaerő-piaci szereplők közös ügyeként és együttműködésük eredményeképp tud működésbe lépni. A szakértők hangsúlyozták, hogy a keretrendszer a fenti céloknak csak akkor fog tudni megfelelni, ha kötődik hozzá minőségbiztosítási rendszer, és az implementáció során valóban megtörténik a tanulási eredmény alapú képzésleírás minden oktatási alágazat esetében, majd a nemformális képzések esetében is. Egyéb esetben csak egyszerűen plusz adminisztrációs terhet jelent, de nem történik meg a használatba vétele. A szakértők szerint az MKKR az alábbi közvetett célokat szolgálhatja:

- Az MKKR, mint kommunikációs eszköz katalizátora lehet a magyar oktatási és képzési szektor tudatos, összehangolt és hosszú távú fejlesztéseinek.
- A magyar oktatási-képzési rendszer minőségfejlesztését szolgálhatja.
- Egyik eszköze lehet a munkaerő-piaci kereslet és a képzési kínálat közelítéséhez a képzési tartalom és célok munkaerő-piaci kompetenciákkal való összevetésével a tanulási eredményeken keresztül.
- Hatással lehet a tanulóközpontú pedagógiai kultúra elterjedésére, melynek alapelemei:
 - az elvárt eredmények előzetes kommunikációja;

45 Az Oktatási Hivatal és a Tempus Közalapítvány közös szervezésében 2015 áprilisában megvalósult konferencia.

- a képzési célok, tartalom, választott módszerek és értékelési módok koherenciája az előzetesen megfogalmazott tanulási eredményekkel;
- méltányosságra törekvő oktatási kultúra és rendszer működtetése.
- Rugalmas képzési utak és átjárhatóság, az egyéni tanulási és életpálya támogatása, a kapcsolódó szolgáltatások kiépítése, az előzetes tudás elismerése.

Az Európai Strukturális és Beruházási alapok 2014-2020 közötti pénzügyi támogatási ciklusában az Európai Szociális Alap támogatás felhasználása feltételeként rögzíti a rendelet⁴⁶ az időszakra vonatkozó kormányzati egész életen át tartó tanulás keretstratégia elkészítését. A kormány egész életen át tartó tanulás politikájának keretstratégiája⁴⁷ a Magyar Képesítési Keretrendszer továbbfejlesztését egy beavatkozási területként jelöli meg. Hangsúlyozza, hogy *„szükséges a keretrendszer hatókörébe beilleszteni a nemformális képzéseket, s összekapcsolni a keretrendszert a validációs rendszerrel, illetve erősíteni a kapcsolatát a pályaorientációval. Törekedni kell, hogy a képzések ténylegesen tanulási eredményeken alapuljanak, a szemlélet hassa át az oktatás és képzés minden formáját és szintjét. Maximalizálni szükséges a keretrendszerben létező potenciális előnyöket mind az oktatás és képzés rendszerében (tanulási eredményeken keresztül tartalmak közvetítése a tantervek felé és az értékelési standardok meghatározásához), mind a munka és gazdaság világában (képzések átláthatósága, kapcsolat a munka világával, HR).”*⁴⁸

A keretstratégiával összhangban a 2014-2020 közötti EU-s támogatásból megvalósuló oktatási beruházások programdokumentuma, az Emberi Erőforrás Operatív Program 3. Prioritás tengely egyik intézkedéseként nevesíti az MKKR továbbfejlesztését. *„Az egész életen át tartó tanulást támogató, részvételt ösztönző rendszerépítő intézkedések megvalósítása, így kiemelten a Magyar Képesítési Keretrendszer szükség szerinti továbbfejlesztése, a nemformális képzésben szerezhető képzések besorolása és a validáció javítása, melynek eredményeként a nemformális és informális tanulással megszerzett tudástartalmak a formális tanulás során elismerhetővé válnak. 2018-ra Magyarország is vállalta egy nemzeti validációs rendszer kidolgozását, az előző programozási időszak projektjeinek tapasztalataira és eredményeire építve szükséges egy átfogó, „országos” elismerési modellt kidolgozni, amely alapján kialakítható a hazai oktatási, képzési intézmény- és jogrendszer keretei között működő, az európai normákkal összhangban lévő, strukturált tudáselismerés rendszere.”*⁴⁹ A fejlesztési célnak megfelelő operatív tervezés még nem kezdődött el.

46 AzEurópaiParlamentés a Tanács1304/2013/EU Rendelete(2013. december 17-én)

47 1791/2013. (XI. 7.) Korm. határozat a Magyar Képesítési Keretrendszer bevezetéséhez kapcsolódó feladatokról, valamint az Országos Képesítési Keretrendszer létrehozásáról és bevezetéséről szóló 1004/2011. (I. 4.) Korm. határozat módosításáról szóló 1229/2012. (VII. 6.) Korm. határozat módosításáról

48 Az egész életen át tartó tanulás szakpolitikájának keretstratégiája a 2014/2020 közötti időszakra, 95.o.

49 Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program 2014 – 2020, 173.o. <file:///C:/Users/lobodaz/Downloads/Emberi%20Er%20C5%91forr%C3%A1s%20Fejleszt%C3%A9si%20Operat%C3%ADv%20Program-2.pdf>

8.2. Dilemmák a stakeholderek véleménye tükrében

Az NQF-In projekthez készülő Országjelentéshez és az MKKR implementáció és fejlesztés további irányainak kijelöléséhez egy empirikus kutatást folytattunk. Az empirikus vizsgálat keretében 80 db strukturált mélyinterjú készült képzőkkel, képzéspolitikai szakértőkkel, ágazati szereplőkkel, munkáltatókkal és HR-esekkel, stb.

Az interjúk vizsgálat is alátámasztani látszik azt a feltevést, hogy a munkaadók számára sem a keretrendszerbe történő besorolás jelenti az egyetlen, vagy legfőbb eszközt a munkaerő felkészültségéről és alkalmasságáról történő tájékozódáshoz. Számos alternatív, és már régóta működő eszköz áll rendelkezésre, ezért a keretrendszer bemutatása, illetve a hasznosága melletti érvelés során ezeket is szem előtt kell tartani.

Dilemmaként merült fel, hogy egyetlen egységes keretrendszerbe kell-e besorolni a formális képzési rendszerben megszerezhető képesítéseket és a nemformális képzésben szerzett igazolásokat? A különféle néven kiadott igazolások legfeljebb akkor lennének egyetlen egységes rendszerbe sorolhatók, ha a magyar képzési rendszer is kreditalapon működne, ennek hiányában azonban a szintjelzőszám önmagában inkább megtévesztő információ lehet. Emiatt szükséges átgondolni a képesítési keretrendszer (belső) megkettőzésének vagy egyértelmű szétválasztásának előnyeit és hátrányait. Az interjúk egy részében is felbukkan az a megközelítés, hogy az adott szakterület ágazati szintű jellemző elvárásai jóval könnyebben értelmezhetők, és funkcionálisabb referenciaként szolgálhatnak az adott ágazat szereplői számára, mint a nemzeti keretrendszerben megfogalmazott, olykor igen általános formában megszövegezett kompetencia-elvárások.

Az eddig gyűjtött információk alapján egyelőre nem látszik világosan, a zárt képzési piacok (pl. vállalati belső képzések) működtetőinek mi az érdekeltsége az általuk folytatott tevékenység szabványos dokumentálásával, illetve a kiadott igazolásoknak a képesítési keretrendszerbe történő besorolásával kapcsolatban. Jelentős eltérés van az egyes szektorok között azt illetően, hogy igénylik-e a tudás elkülönült rendszereken alapuló igazolását. Az egészségügyben rendkívül szigorú képesítési elvárások, követelmények vannak, ezzel szemben például az infomatikai szektorban széles körben hangoztatott szlogen, hogy „a papír nem számít” (ám az iskolai képzésben megvalósuló szocializációra, illetve a tanulási készség fejlesztésére ezek a szereplők is építenek). A cégek zöme saját metódusokat használ annak kiderítésére, hogy egy jelentkező milyen mértékben alkalmas, vagy lesz alkalmas egy munkakör betöltésére, a munkakörben felmerülő feladatok elvégzésére, a cég érdekeit szolgáló munkavégzésre. (szakmai feladatok elvégeztetése, a próbaidő intézménye, stb.) Az interjúk vizsgálódás azt mutatta, hogy a mindennapi gyakorlatban a formális végzettségeknek, képesítéseknek és a felkészültséget igazoló dokumentumoknak ezekhez viszonyított szerepe igen szerény.

Az a keretrendszer által felkínált lehetőség, hogy az iskolarendszerű képzést tekinti referenciának, erősen aggályos, hiszen a nemformális szektorban folyó képzési programok nem mérhetők ezekhez, nem egyenértékűek. Ez a megközelítés legfeljebb a bemeneti elvárások megjelölésére lenne alkalmas. A B körös, azaz nemformális szakmai programkövetel-

ményekben nem jelennek meg értékelési elemek, minden képző úgy csinálja az értékelést, ahogy akarja, azaz a programkövetelmények csak verbálisak, mert nem kapcsolódnak össze világos, a tanúsítvány kiadását megalapozó értékelési követelményekkel. Szükségessé válik az MKKR-nek a formális képesítésekre vonatkozó besorolási mechanizmusán belül egy, a jelenlegitől eltérő eljárás, amely részletes követelményeiben igazodik a nemformális képzési szektor jellemzőihez. (Természetesen az MKKR-rel, vagy az abból származtatott köztes vagy szektorális szintleírásokkal összevethető kimenetleírások, kompetenciakövetelmény-leírások, mint referenciák semmiképpen nem nélkülözhetők.)

8.2.1. Alkalmas a keretrendszer az egyéni tanulási útvonaltervekhez?

Sokszor hangoztatott érv a képzési keretrendszer alkalmazása mellett, hogy az egyén számára is lehetővé teszi a saját képzési pálya tervezését, átlátását. Ha ennek a hierarchikus jellemzőire gondolunk, akkor talán figyelemre méltó, hogy több képzés esetében, amikor egy magasabb szintre lépésről lehetne szó, a keretrendszer nem fejezi ki a tudás, illetve kompetencia-többletet. Az OKJ szinthez képest magasabb szakmai szintet jelentő mester-vizsga, illetve a mester fokozat megszerzése nem jelenhet meg a hierarchia magasabb fokán, hiszen mind az OKJ, mint a ráépülő mesterszint ugyanazon a besorolási szinten van. A már diplomával rendelkezők számára áll nyitva a szakirányú továbbképzés, ahol elmélyültebb ismeretekhez jutnak, de ez sem jelent szintemelkedést. Ugyancsak nem jelenik meg hierarchikus szintemelkedésként a több szakma megszerzése, pedig ez ma már komoly előnyt jelent a munkapiacra, fontos lépés egy tanulási életstratégia alakításában (ez a népesség képzettségi szintjeivel foglalkozó statisztikai elemzések számára is gondot jelent). Tehát valami lényegi többletteljesítmény, a kompetenciák gazdagabb összetétele, ami nem képeződik le a keretrendszerben az egyén számára. Ugyancsak nem „mutat” semmit a keretrendszer egy olyan nagy horderejű kompetenciabővítéséről, mint például egy idegen nyelv elsajátítása. Szerencsésebb lenne az egyéni portfólió összeállítását hangsúlyozni, és megtalálni annak a módját, hogy ez valahogyan viszonyba hozható legyen a keretrendszer működésével, annak szintjeivel.

8.2.2. Működő alternatív megoldások

Az empirikus vizsgálat kezdetekor abból az alapállásból indultunk ki, hogy azonosíthatók azok a funkciók, amelyeket a nemformális „képzéseknek” a keretrendszerhez illesztésével, illetve az abba történő besorolásával megvalósulhatnak. Ezek között hangsúlyos volt az, hogy a munkaadók a bizonyítványban szereplő színszám révén (amely azonosítja, hogy a keretrendszer hányadik szintjére lett besorolva, azaz melyik szint kompetencia elvárásainak felel meg leginkább), feltéve, hogy az adott munkaadó ismeri a keretrendszer szintezési logikáját, és saját országának hasonló képesítésekre vonatkozó leírását és szintezését, megbízható információt kapnak arról, hogy a bizonyítvány tulajdonosa milyen szintű szakmai tudással, képességekkel, attitűdökkel és autonómiával rendelkezik.

Hozzá kell azonban tenni, hogy az adott szám nem az egyén tudását szintezi, hanem az adott, megszerzett végzettség besorolási szintjét, amely elvárható a bizonyítvány, tanúsítvány, képesítés birtokosától, de korántsem teljes garanciája annak, hogy az egyén azt ténylegesen tudja. A helyzetfeltáró interjúk sok információt adtak arra vonatkozóan, hogy a keretrendszer működésének egyes célcsoportjai hogyan vélekednek egy ilyen megoldásról. Az interjúk korlátozott száma természetesen nem ad lehetőséget többségi véleményekre való hivatkozásra, ezért csak felsoroljuk az eddigiekben felmerült érveket

- Érvek hangzottak el azzal kapcsolatban, hogy egy ilyen rendszernek a megismerése, értéke túlságosan nagy feladat a munkaadók számára, akik amúgy is úgy gondolják, hogy az általuk alkalmazott módszerek (próba feladat, elbeszélgetés stb. megbízhatók, és rutinszerűen alkalmazhatók.
- Az informatika képviselői a szakmai ismeretek gyors változásával érveltek, azt hangsúlyozva, hogy mire besorolják a képesítést, és azt mindenki megérti, már nem is érvényes.

8.2.3. A keretrendszer megkettőzése

A kérdés az, hogyan jeleníthető meg egyetlen rendszeren belül két eltérő minőség úgy, hogy az eredeti célok (referencia, tájékoztatás) ne sérüljön. A képzési szakemberek számára, bármennyire is elfogadják, és követik a tanulási eredményeken alapuló megközelítést, igen fontos információ marad a képzés hossza. Egy rövidebb időtartamú (pl. egy napos, 10 órás) program eleve csak egy részét, illetve egy töredékét tartalmazhatja azoknak a követelményeknek, amelyek a keretrendszer adott szintjén megfogalmazódnak. Amennyiben a nemformális képzést kínáló szervezetek mégis tanulási eredmények formájában fogalmazzák meg a kimeneti eredményeket, a programok időtartama miatt többnyire kevéssé reális, sőt a képzés deklarált céljai miatt kevéssé valószínű, hogy mind a négy deskriptor oszlopban a megítéléshez elegendő információ jelenjen meg. A nemformális képzési programok rendszerint rövidebb idejűek, és meghatározott, kis számú kompetenciafejlesztésre összpontosítanak, szinte sohasem törekednek az attitűdök és autonómia deskriptor alá sorolható elemek formálására.

Ha – logikus módon - egy rövidebb képzéshez kevesebb tanulási eredmény elvárás tartozik, kérdés, hogy ezek milyen módon kerülnek összevetésre a képesítési keretrendszerben megfogalmazott elvárásokkal. Egy adott besorolandó képesítésnek minden, a keretrendszer adott szintjén leírt követelménynek meg kell felelnie, vagy csak lennie kell olyan elvárt tanulási eredménynek, amely a keretrendszer adott szintjén előfordul.

Amennyiben azonban mindkét tanulási program azonos szintjelző számot kap, ez lényegében félreinformálja a keretrendszer alkalmazása szempontjából célközönségének tartott munkaadókat.

A nemformális képzési programokban megszerzhető végzettségeknek a keretrendszerbe foglalásával mindenképpen létrejön a rendszer megkettőződése, két, eltérő mechanizmusban létrejövő elemeknek az egyetlen rendszerbe történő besorolásával. Tehát a keretrendszer

belső megbontása, vagy megkettőzése csak explicitté teszi ezt a létező kettősséget. Kredit alapú képzési rendszer híján ugyanis nem áll rendelkezésre olyan eszköz, amely az eltérő programok jellemzőit közös értelmezési keretbe rendezhetné.

8.2.4. A keretrendszer „köztes”, szektorális szintje

A nemformális képzési szektorban kiadott kompetencia tanúsítványok besorolásának egyik komoly akadálya, hogy rendszerint nem áll rendelkezésre olyan részletes leírás, mint a formális (iskolai) képesítések esetében (ahol azt jogszabály teszi kötelezővé). Amennyiben mégis rendelkezésre áll ilyen leírás, az többnyire nem a tanulási eredményekben megfogalmazott szöveg, azaz nehezen vagy még úgy sem vehető össze. A nemzeti keretrendszerekben leírt kompetencia elvárásoknak minden besorolandó képesítésre érvényesnek és értelmezhetőnek kell lennie. Ennek következtében azonban túlságosan általánossá is válnak az elvárások, kompetencia megfogalmazások. Egy adott szakma képviselői számára túlságosan távol vannak a konkrét kompetencia követelményektől.

A képesítési keretrendszernek nem csupán tájékoztató funkciója van, vagy lehet. További funkciói – az átláthatóság megteremtése – hasonlóan fontosak lehetnek, és nem csak rendszer szinten, hanem egy adott ágazatra vonatkoztatva. Az adott szakterület, egy-egy ágazaton belüli rendezőelvet is kínálhat a keretrendszer mint forma (műfaj). Ehhez azonban szükség van az úgynevezett gazdasági alszektoronkénti keretrendszer kidolgozására, amely akkor töltheti be jól ezt a funkciót, ha a szakmai szereplők minél szélesebb körét sikerül bevonni. A szektorális megközelítés – például az úgynevezett nemzetközi képesítések, illetve az eleve a globális piacon működő szakmák számára, mint például az informatika, közlekedés, banki-pénzügyi szolgáltatások – eleve nem idegen. A keretrendszer, mint eszköz további fejlesztése és használatba vétele érdekében szükség lenne pilot jelleggel kezdeményezni, illetve támogatni szektorális keretrendszerek kialakítását.

Irodalom

- Bertalan (2015): Bertalan Tamás: *Felnőttképzési törvény változásainak hatása a felnőttképzést folytató intézményekre*, előadás: elhangzott az NMI konferencián, 2015.
- Derényi András – Tót Éva: *Validáció - A hozott tudás elismerése a felsőoktatásban. A TÁMOP (SROP) 4.1.3 program fejlesztési projektjének zárótanulmánya*. In: <http://mek.oszk.hu/12900/12987/12987.pdf>
- Farkas Éva – Rettegi Zsolt (2016): *Útmutató a felnőttképzésről szóló 2013. évi LXXVII. tv. 18. §-a szerinti programkövetelmény-javaslat benyújtásához*. Magyar Kereskedelmi és Iparkamara 3. kiadás. 2016.
- Farkas Éva (2016): *A felnőttképzési rendszer jogi szabályozása, minőségbiztosítása, finanszírozása Magyarországon*. Kézirat, háttér tanulmány az Oktatási Hivatal megbízásából.
- Farkas – Henczi (2014): Farkas Éva – Henczi Lajos: *A felnőttképzés új szabályozása, felnőttképzési kézikönyv*, MKIK, Budapest, 2014.
- Farkas Éva (2016): *A felnőttképzési rendszer jogi szabályozása, minőségbiztosítása, finanszírozása Magyarországon*, az NQF-In projekt keretében készült háttér tanulmány, kézirat, 2016.
- Farkas Éva (2013): *A láthatatlan szakma: tények és tendenciák a felnőttképzés 25 évéről*. Pécs TypiART Médiaműhely, 2013.
- Farkas Éva (2014): *A rejtett tudás: A nem formális környezetben szerzett tanulási eredmények hitelesítése*. Szeged: SZTE JGYPK FI, 2014.
- Magyar Köztársaság Kormánya (2013): *Az egész életen át tartó tanulás szakpolitikájának keretstratégiája a 2014/2020 közötti időszakra*. Budapest, Emberi Erőforrások Minisztériuma, 2013.
- Referencing and Self-certification Report of the Hungarian Qualifications Framework to the EQF and to the QF-EHEA. from: http://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kepesitesek/referencing_report_HuQF_EQF.pdf, last access: 05.08.2016
- Temesi József (szerk. 2011): *Az Országos képesítési keretrendszer kialakítása Magyarországon Nemzetközi háttér, elvi megfontolások, megvalósítási javaslatok*. Szakértői összefoglaló anyag Szerkesztette: Temesi József, Oktatókutató és Fejlesztő Intézet Budapest, 2011. https://ofi.hu/sites/default/files/attachments/beliv_okkr_press.pdf
- Tót Éva (2002): *A tanulás elismerése – szemlélet és módszerek*. In: Szakképzési Szemle. 2002. 2. szám, 2002.

A szerzőkről

Loboda Zoltán

Loboda Zoltán közel tizenöt évet töltött az Oktatási Minisztérium szakpolitikai területének felettesi és vezetői pozícióiban, ahol tapasztalatot szerzett az EU ügyek, az Európai Szociális Alap nemzetközi kapcsolatai és stratégiai tervezése, a szakpolitikai információk nemzetközi szervezetek számára történő biztosítása, valamint a komparatív elemzés koordinálása terén.

Fő szakpolitikai felelősségi körei az alábbiak voltak: kormányzati oktatási pozíciók előkészítése az EU és egyéb nemzetközi szervezetek döntéshozó folyamataiban; az Európai Szociális Alap programok stratégiai tervezésének előkészítése és koordinálása 2004 és 2006 között; a különböző OECD tematikus programokban történő magyar részvétel és a komparatív elemzés koordinálása; a magyarországi élethosszig tartó tanulási stratégia tervezetének összeállítása és elkészítése (2005 – 2013), valamint a teljes folyamat irányítása a kormányzati alkalmazásig, illetve megvalósításának monitorozása; a kormányzati élethosszig tartó tanulási stratégia új tervezetének előkészítése az EU EFS előzetes kritériumaival összhangban a 2014 és 2020 közötti időszakra; a Magyar Képesítési Keretrendszer kidolgozásához kapcsolódó koncepcionális és operatív munka vezetése; a korai iskolaelhagyás elleni stratégia kidolgozásával megbízott stratégiai munkacsoportban való részvétel.

Az Európai Unió magyar elnökségének idején az EU Oktatási Bizottság elnöki posztjának betöltése, az elnöki program megvalósításának irányítása, valamint a tanácsi dosszié elkészítése az oktatási területen, beleértve a jogi szövegekre vonatkozó, tagállamokkal és Bizottsággal lefolytatott tárgyalás, valamint a tanácsi megbeszélések és szakmai események szakpolitikához kapcsolódó szakmai tartalmának előkészítése. Loboda Zoltán jelenleg az Oktatási Hivatalnál dolgozik, ahol nemzetközi projektek irányításáért felel, illetve részt vesz az EKKR megvalósításában és az MKKR kidolgozásában.

Szlamka Erzsébet

Szlamka Erzsébet korábban a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézetnél dolgozott, ahol megismerte az Országos Képzési Jegyzéket, a modulrendszert, valamint a szakképzéshez kapcsolódó előírásokat. Ezt követően, az Emberi Erőforrások Minisztériumában az EKKR Tanácsadó Csoport és a Nemzeti Koordinációs Pont tagja lett, emellett megszervezte az EKKR-rel foglalkozó magyar EU elnökségi konferenciát. Jelenleg az Oktatási Hivatalnál dolgozik mint képesítési keretrendszer szakértő, valamint a Nemzetközi Kapcsolatok egység vezetője. Szlamka Erzsébet tagja a Magyar Képesítési Keretrendszert kidolgozó csapatnak, ahol a nemzetközi együttműködésért, illetve a NKKR-hez kapcsolódó projektek

irányításáért felel, beleértve az NKP koordinációját. Jelenleg is tagja az EKKR Tanácsadó Csoportnak, amelyben a magyar megfeleltetési jelentés bemutatásáért volt felelős; emellett nemzetközi szakértőként részt vett a lengyel megfeleltetési folyamatban. Széles körű szakértelemmel rendelkezik a képesítési rendszerekre, képesítési keretrendszerekre, az élethosszig tartó tanulás szakpolitikai eszközeire vonatkozóan, illetve tapasztalata van a terjesztés terén (számos konferenciát, kerekasztal megbeszélést, szakértői műhelyt szervezett).

Tót Éva

TÓT Éva (PhD) szociológus, kutató. Több mint 35 éves kutatási és szakpolitikai elemzői gyakorlattal rendelkezik. 2007-ig kutatási munkatársként dolgozott az Oktatási Minisztérium háttérintézményében, és számos kutatási projektet folytatott az informális tanulás, nemformális képzési piac és élethosszig tartó tanulási stratégiák területén. Emellett, részt vett számos nemzetközi kutatási együttműködési programban (a felnőttoktatási rendszerrel foglalkozó AMPHOR projekt nemzeti koordinátoraként, az Európai Képzési Alapítvány munka alapú tanulással foglalkozó IWL projektjének szakértőjeként, a Q4EU nemzeti szakértőjeként, stb.). 2005-2006-ban terepkutatást szervezett a munkához kapcsolódó informális tanulás területén. Számos szakértői értekezést írt nemzetközi szervezetek számára (ILO, ETF, OECD) és rendszeresen részt vesz országjelentések készítésében (az Eurydice projekt számára a felnőttoktatással és képzéssel kapcsolatban, az OECD számára az előzetes tanulás elismerésével kapcsolatban, valamint az Európai Adattár számára az informális tanulás validációjával kapcsolatban). 1997 és 2009 között nemzeti küldöttként részt vett az OECD INES B hálózat munkájában (A tanulás szociális eredményei). A közelmúltban részt vett az előzetes tanulás felsőoktatásban történő elismerése nemzeti rendszerének kidolgozásával foglalkozó projektben. Több mint 60 cikket publikált akadémiai folyóiratokban és szemlékben.

1. melléklet

A képesítések MKKR-be sorolásához használt űrlapok

SZAKMAI PROGRAMKÖVETELMÉNY-JAVASLAT

JAVASLATTEVŐ ADATAI

| |
|---|
| Adószám: |
| Név: |
| Cégforma: |
| Javaslattevő státusza: |
| Irányítószám: |
| Település: |
| Közterület, házsám: |
| Megye: |
| Képviselőre jogosult személy megnevezése: |
| Képviselőre jogosult személy telefonszáma: |
| Képviselőre jogosult személy e-mail címe: |
| Kapcsolattartó neve: |
| Kapcsolattartó telefonszáma: |
| Kapcsolattartó e-mail címe: |

1. a) A SZAKMAI PROGRAMKÖVETELMÉNY MEGNEVEZÉSE

| |
|--|
| |
|--|

b) SZAKMAI VÉGZETTSÉG MEGNEVEZÉSE

| |
|--|
| |
|--|

2. A SZAKMAI VÉGZETTSÉGGEL MEGSZEREZHETŐ KOMPETENCIÁKKAL

- új, önálló tevékenység, munkaterületi feladat végezhető el
- egy adott tevékenység, munkaterületi feladat magasabb szinten gyakorolható

3. A SZAKMAI PROGRAMKÖVETELMÉNY MODULRENDSZERŰ

- igen
- nem

A PROGRAMKÖVETELMÉNY MODUL

- nyilvántartásban szereplő modul
- javaslattevő által kidolgozott új modul

| programkövetelmény modul sorszám | modul megnevezése |
|----------------------------------|-------------------|
| 01. | |
| 02. | |
| 03. | |

4. AZ OKJ-BAN SZEREPLŐ AZON SZAKMACSOPORT, AMELYBE A PROGRAMKÖVETELMÉNY BESOROLHATÓ

- 1. Egészségügy
- 2. Szociális szolgáltatások
- 3. Oktatás
- 4. Művészet, közművelődés, kommunikáció
- 5. Gépészet
- 6. Elektrotechnika-elektronika
- 7. Informatika
- 8. Vegyipar
- 9. Építészet
- 10. Könnyűipar
- 11. Faipar
- 12. Nyomdaipar
- 13. Közlekedés
- 14. Környezetvédelem-vízgazdálkodás
- 15. Közgazdaság
- 16. Ügyvitel
- 17. Kereskedelem-marketing, üzleti adminisztráció
- 18. Vendéglátás-turisztika
- 19. Egyéb szolgáltatások
- 20. Mezőgazdaság
- 21. Élelmiszeripar
- 22. Közszolgálat

5. AZ EKKR-HEZ KAPCSOLÓDÓ MAGYAR KÉPESÍTÉSI KERETRENDSZER SZERINTI SZINTJÉNEK MEGHATÁROZÁSA ÉS BESOROLÁSÁRA VONATKOZÓ MEGJELÖLÉSE

- 1. Általános iskola 6. osztály
- 2. Általános iskola 8. osztály
- 3. Középiskola 10. osztály
- 4. Érettségi
- 5. Felsőoktatási szakképzés
- 6. Felsőoktatási alapképzés
- 7. Felsőoktatási mesterképzés
- 8. Doktori képzés

6. A SZAKMAI VÉGZETTSÉG JELLEGÉTŐL FÜGGŐEN A KÉPZÉS MEGKEZDÉSÉHEZ SZÜKSÉGES BEMENETI FELTÉTELEK

Iskolai előképzettség

- iskolai előképzettséghez nem kötött, az általános iskola nyolc évfolyamánál kevesebb
- alapfokú iskolai végzettség
- középfokú iskolai végzettség
- érettségi végzettség
- szakmai érettségi végzettség
- felsőfokú végzettség

Szakmai előképzettség

- szakmai előképzettséghez nem kötött
- az Fktv. szerinti egyéb szakmai képzéssel szerzett szakmai végzettség(ek), éspedig:
- a javaslatban szereplő, OKJ szerinti szakmacsoportba tartozó szakképesítés(ek), éspedig:
- a nemzeti felsőoktatásról szóló törvény szerinti felsőfokú végzettségi szintet nem biztosító felsőoktatási szakképzésben szerzett szakképzettség(ek), éspedig:
- szakirányú felsőfokú végzettség(ek), éspedig:

Egészségügyi alkalmassági követelmények

- nem szükséges
- szükséges, éspedig:

Előírt gyakorlati idő

- nem szükséges
- szükséges, éspedig:

Egyéb feltételek

- nem szükséges
- szükséges, éspedig:

7. A SZAKMAI VÉGZETTSÉGGEL ELLÁTHATÓ LEGJELLEMZŐBB TEVÉKENYSÉG, VAGY MUNKATERÜLET RÖVID LEÍRÁSA

8. A SZAKMAI VÉGZETTSÉGGEL BETÖLTHETŐ MUNKAKÖR MEGNEVEZÉSE ÉS BESOROLÁSA

| FEOR főcsoport megnevezése | FEOR száma | Foglalkozás megnevezése | A szakmai végzettséggel legjellemzőbben ellátható tevékenység, munkaterület |
|----------------------------|------------|-------------------------|---|
| | ----- | | |

9. A SZAKMAI VÉGZETTSÉG MEGSZERZÉSÉHEZ SZÜKSÉGES KÉPZÉS KÉPZÉSI FORMÁTÓL FÜGGŐ MINIMÁLIS ÉS MAXIMÁLIS ÖSSZÓRASZÁMA, ÉS AZ ELMÉLETI ÉS GYAKORLATI IDŐ ARÁNYA

A képzés „egyéni felkészítés” képzési formában megvalósítható?

- igen
- nem
- nem releváns

Amennyiben igen, abban az esetben:

| Egyéni felkészítés | Minimum | Maximum |
|-----------------------------------|---------|---------|
| A képzés összóraszám | | |
| Elméleti képzési idő aránya (%) | | |
| Gyakorlati képzési idő aránya (%) | | |

A képzés „csoportos képzés” képzési formában megvalósítható?

- igen
- nem
- nem releváns

Amennyiben igen, abban az esetben:

| Csoportos képzés | Minimum | Maximum |
|-----------------------------------|---------|---------|
| A képzés összóraszám | | |
| Elméleti képzési idő aránya (%) | | |
| Gyakorlati képzési idő aránya (%) | | |

A képzés „távoktatás” képzési formában megvalósítható?

- igen
- nem
- nem releváns

Amennyiben igen, abban az esetben:

| Távoktatás | Minimum | Maximum |
|-----------------------------------|---------|---------|
| A képzés összóraszám | | |
| Elméleti képzési idő aránya (%) | | |
| Gyakorlati képzési idő aránya (%) | | |

10. A TERVEZETT KÉPZÉS MUNKAERŐ-PIACI RELEVANCIÁJA

11. A SZAKMAI VÉGZETTSÉG MEGSZERZÉSÉT IGAZOLÓ DOKUMENTUM KIADÁSÁNAK FELTÉTELE

1. a képzés felnőttképzési szerződésben megjelölt óraszámának legalább hetven százalékán való részvétel, és
2. a szakmai záró beszámoló sikeres teljesítése

3.1. PROGRAMKÖVETELMÉNY MODUL RÉSZLETES BE-MUTATÁSA

A programkövetelmény modul sorszáma

A programkövetelmény modul megnevezése

3.1.1. A KÉPZÉS KÉPZÉSI FORMÁTÓL FÜGGŐ MINIMÁLIS ÉS MAXIMÁLIS ÓRASZÁMA, ÉS AZ ELMÉLETI ÉS GYAKORLATI IDŐ ARÁNYA

A modul „egyéni felkészítés” képzési formában megvalósítható?

- igen
- nem
- nem releváns

Amennyiben igen, abban az esetben:

| Egyéni felkészítés | Minimum | Maximum |
|-----------------------------------|---------|---------|
| A képzés óraszám | | |
| Elméleti képzési idő aránya (%) | | |
| Gyakorlati képzési idő aránya (%) | | |

A modul „csoportos képzés” képzési formában megvalósítható?

- igen
- nem
- nem releváns

Amennyiben igen, abban az esetben:

| Csoportos képzés | Minimum | Maximum |
|-----------------------------------|---------|---------|
| A képzés óraszám | | |
| Elméleti képzési idő aránya (%) | | |
| Gyakorlati képzési idő aránya (%) | | |

A modul „távoktatás” képzési formában megvalósítható?

- igen
- nem
- nem releváns

Amennyiben igen, abban az esetben:

| Távoktatás | Minimum | Maximum |
|-----------------------------------|---------|---------|
| A képzés óraszám | | |
| Elméleti képzési idő aránya (%) | | |
| Gyakorlati képzési idő aránya (%) | | |

3.1.2. szakmai követelmények leírása

A legjellemzőbb tevékenység vagy munkaterület ellátásához szükséges szakmai kompetenciákat leíró szakmai ismeretek, készségek és személyes kompetenciák, társas kompetenciák és módszerkompetenciák tanulási eredmények szerinti leírása

| Tudás | Képesség | Attitűd | Felelősség, autonómia |
|-------|----------|---------|-----------------------|
| | | | |
| | | | |

2. melléklet

A képezések beszámításához kapcsolódó törvények és rendeletek

- a nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény (korábban 2005. évi CXXXIX. törvény)
- a felnőttképzésről szóló 2013. évi LXXVII. törvény
- 1999. évi CXXI. törvény a gazdasági kamarákról
- a szakképzésről szóló 2011. évi CLXXXVII. törvény
- a köznevelésről szóló 2011. évi CXC törvény
- a szakképzési hozzájárulásról és a képzés fejlesztésének támogatásáról szóló 2011. évi CLV. törvény
- 16/2014 (IV.4.) NGM rendelet a felnőttképzési nyelvi programkövetelmények nyilvántartásba vételének követelményeiről és eljárási rendjéről, valamint a nyelvi képzés követelményei teljesítésének igazolásáról
- 10/2010. (IV. 15.) SZMM rendelet a felnőttképzési szakértői tevékenység folytatásának részletes szabályairól
- 8/2013. (III.6.) NGM rendelet a nemzetgazdasági miniszter hatáskörébe tartozó szakképezések mestervizsga követelményeiről
- 47/2014. (X. 29.) EMMI rendelet az emberi erőforrások minisztere hatáskörébe tartozó szakképezések mestervizsga követelményeiről
- 31/1996. (VI. 19.) IKM rendelet az ipari mesterképzés szakmai és vizsgakövetelményeiről
- 27/1996. (X. 4.) FM rendelet a földművelésügyi ágazathoz tartozó szakképezésekre szervezhető mesterképzés szakmai és vizsgakövetelményeinek kiadásáról
- 53/2013. (IX. 11.) BM rendelet a belügyminiszter ágazatába tartozó kéményseprő szakma mestervizsga követelményeiről
- 21/1997. (VI. 4.) MKM-İKIM együttes rendelet az ötvös, valamint a hangszerkészítő és -javító szakmák körében folytatható mesterképzésről
- 1/2000. (I. 14.) NKÖM rendelet a kulturális szakemberek szervezett képzési rendszeréről, követelményeiről és a képzés finanszírozásáról
- 63/2011. (XI. 29.) NEFMI rendelet az egészségügyi szakdolgozók továbbképzésének szabályairól
- 273/2012. (IX. 28.) Korm. rendelet a közszolgálati tisztviselők továbbképzéséről
- 1997. évi CLV. törvény a fogyasztóvédelemről

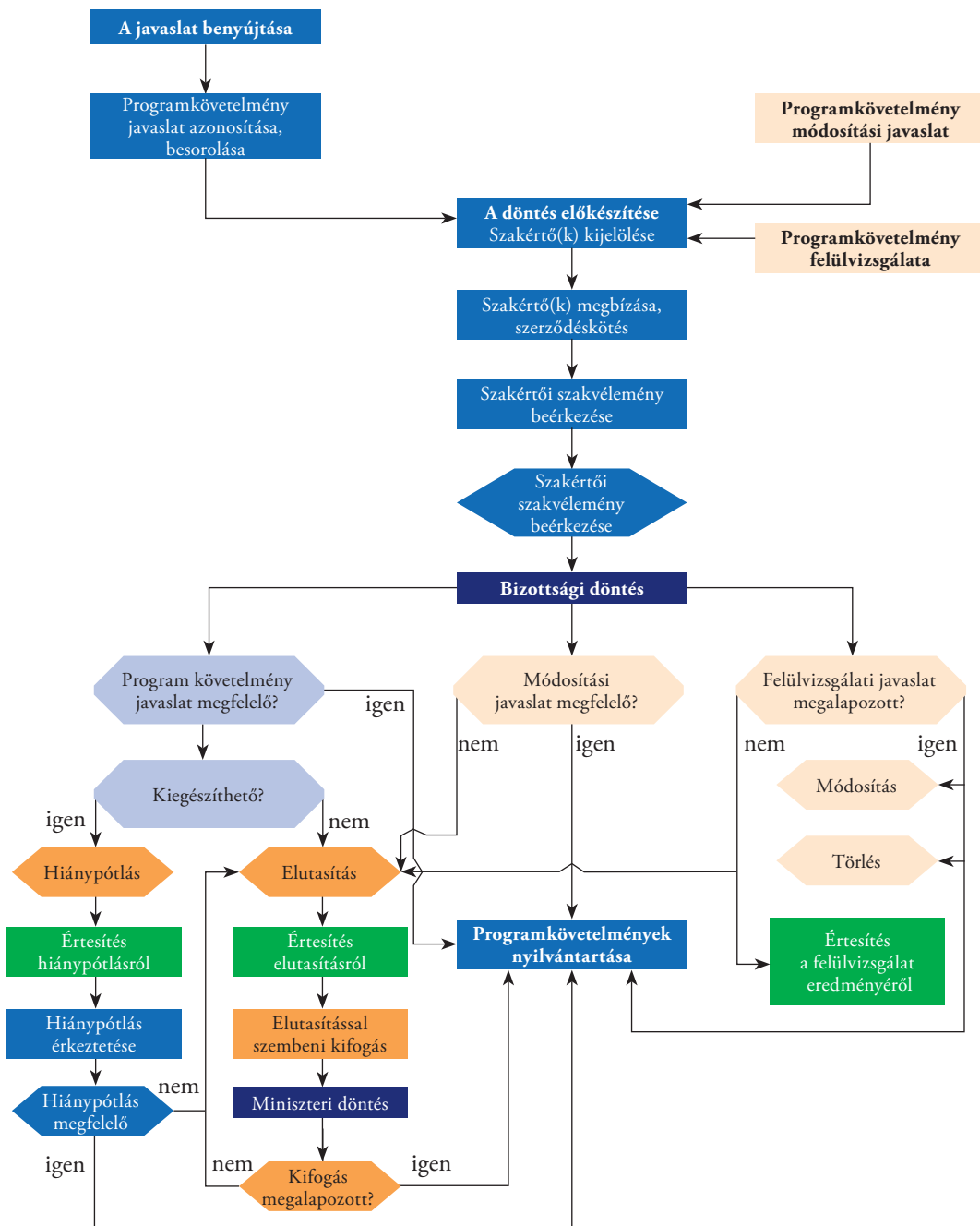
- 58/2013. (XII.13.) NGM rendelet a felnőttképzési minőségbiztosítási keretrendszeréről, valamint a Felnőttképzési Szakértői Bizottság tagjairól, feladatairól és működésének részletes szabályairól
- 14/2014 (IV.4.) NGM rendelet a felnőttképzési nyelvi programkövetelmények nyilvántartásba vételének követelményeiről és eljárási rendjéről, valamint a nyelvi képzés követelményei teljesítésének igazolásáról
- 59/2013. (XII. 13.) NGM rendelet a felnőttképzési szakmai programkövetelmények nyilvántartásba vételének követelményeiről és eljárási rendjéről, valamint a szakmai végzettség megszerzésének igazolásáról
- 217/2012. (VIII. 9.) Korm. rendelet az állam által elismert szakképesítések szakmai követelménymoduljairól
- 56/2013 (XII.4.) NGM rendelet a felnőttképzési tevékenység folytatásának engedélyezési eljárása során fizetendő igazgatási szolgáltatási díj mértékéről, befizetésének és felhasználásának szabályairól, valamint a felnőttképzést folytató intézmények ellenőrzése során kiszabott bírság befizetésének rendjéről

MKKR-re vonatkozó jogszabályok

- 2069/2008. (VI. 6.) Korm. határozat az Európai Képesítési Keretrendszerhez való csatlakozásról és az Országos Képesítési Keretrendszer létrehozásáról
- 1004/2011. (I. 14.) Korm. határozat az Országos Képesítési Keretrendszer létrehozásáról és bevezetéséről
- 1229/2012. (VII. 6.) Korm. határozat a Magyar Képesítési Keretrendszer bevezetéséhez kapcsolódó feladatokról, valamint az Országos Képesítési Keretrendszer létrehozásáról és bevezetéséről szóló 1004/2011. (I. 14.) Korm. határozat módosításáról
- 1791/2013. (XI. 7.) Korm. határozat a Magyar Képesítési Keretrendszer bevezetéséhez kapcsolódó feladatokról, valamint az Országos Képesítési Keretrendszer létrehozásáról és bevezetéséről szóló 1004/2011. (I. 4.) Korm. határozat módosításáról szóló 1229/2012. (VII. 6.) Korm. határozat módosításáról

3. melléklet

A felnőttképzési szakmai programkövetelmény nyilvántartásba vételének folyamata



4. melléklet

A tervezett interjúk vázlat

A nagyvállalati interjúkhoz készült vázlat

Az interjú célja, hogy feltárja, milyen képesítéseket, **tudásokat használ** leginkább a cég, és melyeket „**termel**” akár képzéssel, akár a tudatos munkaszervezés révén.

Fontos, hogy kiderüljön, milyen a **rendszerszerűen működő képzésük**, az saját vagy importált, esetleg a hazai körülményekhez adaptált rendszer, illetve a szervezett képzéseiknek mi a státuszuk, piaci **értékük**, és milyen módon **dokumentáltak**.

Valamilyen véleményt kell kérni a nemzeti keretrendszerhez való viszonyra vonatkozóan, illetve a szektorális keretrendszer kialakításának lehetőségét érdemes előhozni.

Technikai szempont: szinte minden cégnek van a neten weboldala, ezt előzetesen érdemes megnézni, profil, stílus, és sok minden előre nem sejtető dolog kiderülhet. Evidens dolgot, ami ott kiderül, nem érdemes kérdezni, de olykor jó kérdészi módszer, hogy az ember utal arra, amit a weblapon olvasott, látott.

Az alábbi információkat kell megszerezni, a konkrét kérdések sorrendje és megfogalmazása variálható, tematikusan is bővíthető. Természetesen minden eset és interjúalany egyedi, a kérdéseket ahhoz kell igazítani.

Az interjúalanyról, a szervezetről

Feltétlenül szükséges annak a tisztázása, hogy az interjúalany milyen nézőpontból látja és értékeli a témát (a nemformális képzések során megszerezhető igazolások státuszát, illetve a keretrendszerek használatát). De ennek a résznek az aránya az időből ne vigyen el túl sokat, kb.10 percet. Röviden az adott szervezetről.

- Mióta működik a cég?
- Magyar tulajdon vagy multi leányvállalata?
- Mérete? (Alkalmazottak száma)
- Fő tevékenységi kör?
- Versenytársaikhoz képest hol állnak a mezőnyben?
- Az interjúalany milyen beosztásban, milyen feladatokat lát el?
- Mióta végzi ezt a munkát?
- Milyen végzettséggel tölti be az adott posztot?
- A formális iskola végzettségéhez képest milyen más képzési programokban vett részt?
- Milyen átlátással rendelkezik a képzettségek, tanúsítványok terén? (más cégek gyakorlatát ismeri, esetleg szakmai szervezetben tevékenykedik?)

- Részt vesznek-e/vettek-e bármilyen, a témával (vállalati képzés, szektorális keretrendszerek, képzések/képzetségek szabványosítása, kompetenciafejlesztés és tanúsítás) kapcsolatos projektben? Ha igen, szerepüket érdemes tisztázni? Ha izgalmas projekt, akkor rákérdezni (további informálódás lehetőségére, projekt neve, stb.)
- Mennyire nemzetközi vonatkozású a tevékenység, amit végeznek?
- Jelen vannak-e a nemzetközi piacon?
- Rálát-e ennek kapcsán a végzettségek/tanúsítványok kiadásának nemzetközi gyakorlatára, tudás és papír viszonyára, a “papírok” piaci értékének alakulására?
- Döntően milyen munkaerőre van szükségük? (A legjellemzőbb, a cég tevékenységét meghatározó csoportokról van szó)
- Okoz-e gondot, hogy megfelelő szakembereket, illetve megfelelő képzettségű munkaerőt találjanak? Kibocsát-e az iskolarendszer olyan típusú képzettségeket, amire szükségük van?
- Milyen mértékig kényszer, hogy saját belső képzést szervezzenek?

A hozott tudás

- A munkaerő-felvétel során mi a súlya a formális képzésben megszerzett képesítéseknek?
- Mi a súlya, szerepe a nemformális keretek között megszerzett „papíroknak” (OKJ, diploma)?
- Saját területükön melyek a legfontosabbak? Milyen tapasztalataik vannak ezek megbízhatóságáról?

Adott tudás

- Vannak-e saját, cégen belüli képzéseik?
- Kiknek a számára szervezik ezeket?
- Igénybe vesznek-e külső képzőt (kiket, hogyan választják ki)?
- Ha saját erőforrásból oldják meg, kik, hányan, milyen rendszerben csinálják ezt?
- Előzetesen felméri-e a résztvevők már meglévő ismereteit?
- Történik-e értékelés a képzés végén?
- Dokumentálják-e valamilyen módon a résztvevők számára a képzés eredményét? Ha igen, hogyan? Mi a dokumentálás „státusza”, funkciója az alkalmazottak pályafutását tekintve?
- Van-e nemzetközi vonatkozása, értéke a kiadott igazolásoknak?
- Ha nem dokumentálják, miért nem?

A felnőttképzési szakmai szervezetben, érdekképviselőben a tisztségviselők egyúttal saját képzőcégük szempontjából „dupla” interjúalanyokként kezelendők.

Ki kell deríteni, mennyire van/vannak képből a képesítési keretrendszerrel (európai, MKKR, ha semennyire, nem az interjú keretében kell őket felvilágosítani, csak néhány szóban vázolni a lényegét, esetleg ábrát kéznél tartani, vagy akkor képzeljenek el egy olyan rendszert, amely hierarchikus rendben tartalmazza a képesítéseket...stb.)

- Hallott-e már az Európai Képesítési Keretrendszeréről? Mennyire ismeri?
- Miben látja a lényegét?
- Szóba került már, hogyan érintheti ez Önöket?
- Hallott-e a Magyar Képesítési Keretrendszeréről vagy az MKKR kifejezést ismeri-e?
- Milyen szinten ismeri, most hogy látja, hogyan érintheti ez Önöket?
- Hogy látja/látják, az általuk kiadott tanúsítványok besorolása egy ilyen keretrendszerbe, milyen előnyökkel járhat?
- Milyen szempontok merülhetnek fel más képzésekkel összevetve az Önök által adott tudást?
- El tudná-e képzelni, hogy összeveti a saját képzési rendszerükben megszerezhető tudást a formális, iskolai (OKJ, diplomás) képzésben megszerezhető végzettségi szintekkel? (Ha sok, akkor a legmagasabb szintűt.)

A képzőcégekkel készítendő interjú vázlata

Az interjú célja, hogy feltárja a nemformális képzési szektorban is, vagy csak ott működő képzőcégek által kínált képzéseket, és az azokhoz kapcsolódó tanúsítványokat, igazolásokat (tudva, hogy az elnevezések használatában van némi zavar). NEM OKJ képzésekről van szó. Képet akarunk kapni a nemformális képzési piac működéséről, emellett cél, hogy a próbabesorolás szempontjából hasznos konkrét képzést/„papírt” találjunk.

Meg kell tudni, hogy a cégnek (képviselőjének) milyen képe van az MKKR potenciális működéséről, a besorolás funkciójáról.

Előzetesen érdemes megnézni a cég weblapját, hogy alapinformációkat illetően képben legyen az interjúzó. Evidens dolgot nem érdemes kérdezni, de jól működik, hogy az ember arra kérdez rá, amit ott olvasott. Az alábbi információkat kell megszerezni, a konkrét kérdések sorrendje és megfogalmazása variálható, tematikusan is bővíthető.

Minden eset és interjúalany egyedi, a kérdéseket ahhoz kell adaptálni.

- A képzőcégnek mi a fő profilja?
- Mióta működnek?
- Képzésekben résztvevők száma, alakulása az elmúlt években? Növekvő, csökkenő, első átrendeződés? Mi okozhatja ezeket a változásokat?
Kik a képzés tipikus résztvevői?
Kik hasznosítják a képzést (hova irányulnak a résztvevők)?
- Mekkora stábbal dolgoznak? Infrastruktúrájuk?
- Legfontosabb versenytársaik?
- Hol állnak a piaci versenyben? (régióban, országosan)
- Az interjúalany milyen beosztásban, milyen feladatokat lát el?
- Mióta végzi ezt a munkát?
- Milyen végzettséggel tölti be az adott posztot?
A formális iskola végzettségéhez képest milyen más képzési programokban vett részt?

- Gondolkodik saját további képzésében? Van erre ösztönzés? Mi lenne az?
- Milyen átlátással rendelkeznek a képzettségek, tanúsítványok terén? (más cégek gyakorlatát ismeri, esetleg szakmai szervezetben tevékenykedik?)
 - Van-e nemzetközi kapcsolódása a tevékenység, amit végeznek? (pl. nemzetközi szten-derdeknek megfelelés, külföldi gyakorlat)
 - Jelen vannak-e a nemzetközi képzési piacon?
 - Részt vesznek-e/vettek-e bármilyen, a témával kapcsolatos (képzettségek fejlesztésével foglalkozó, nemzetközi képzettségekkel foglalkozó, szektorális érdekek mentén szerveződő) projektben? Fejlesztettek-e közösen képzési programot, modult?
 - Rálát-e a végzettségek, igazolások nemzetközi gyakorlatára, tudás és papír viszonyára, a „papírok” piaci értékének alakulására? Érintettek-e ebben?
 - Ismeri-e az EKKR, MKKR funkcióját, szerkezetét? Mit gondol, hogyan fogja ez az Önök tevékenységét érinteni?
 - Milyen képzéseket nyújtanak, szerveznek? Ha nagyon sok, és vegyes, akkor tipizálja. (Ki kell deríteni, hogy van-e valójában szakmai profil, vagy „mindenes” szolgáltatók?)
 - Hogyan jönnek létre az adott képzési programok? Hogyan és kik fogalmazzák meg a képzési célt, a képzési program tartalmát, a módszereket?
 - Milyen módon dől el, hogy minek nevezik a kiadott igazolást? Mire van a legnagyobb kereslet?
 - Hogyan találkoznak a képzés iránti igénnyel?
 - Milyen szabályok alakítják az igazolások kiadását?
 - Ki ellenőrzi ezt?
 - Mitől függ, hogy hogyan nevezik el?
 - A formáját milyen szempontok alakítják?
 - Hogyan tartják nyilván a kiadott „papírokat”?
 - Milyen formában fogalmazódnak meg a képzési program leírások?
 - Mennyire vannak képből a tanulási eredmények használatát illetően? Mennyire gyakorlat az alkalmazásuk? Okoz-e problémát?
 - (Célszerű megszerezni egy vagy néhány leírást, tanúsítvány formátumot.)
 - Hogyan értékeli a munkapiac az adott tanúsítványt/tanúsítványokat? (általában, kiválasztva néhányat, kitérve a speciálisokra) Kapnak-e visszajelzést a képzés színvonalára, bevalására vonatkozóan? Kitől, hogyan?
 - A jelenlegi jogi szabályozást milyennek ítéli meg (túl szoros, túl laza), hogyan, miben határozza az meg a munkájukat?